

DIAGNOZA

POTENCJAŁU I POTRZEB KULTURALNYCH
MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY KOBYLNICA

DIAGNOZA

POTENCJAŁU I POTRZEB KULTURALNYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY KOBYLNICA

Raport z diagnozy lokalnej powstał w ramach projektu „Kultura z sąsiedztwa” realizowanego przez Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2025 organizowanego przez Narodowe Centrum Kultury

opracowanie:

dr hab. Anna Babicka-Wirkus, prof. UP

dr Grzegorz Piekarski

dr Maria Aleksandrowicz

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
Główne założenia projektu	6
Rozdział I	
Charakterystyka próby badawczej	8
Rozdział II	
Zainteresowania i potrzeby mieszkanek i mieszkańców	14
2.1. Zainteresowania i hobby	14
2.2. Potrzeby kulturalne: częstotliwość, preferencje, oczekiwania	17
Rozdział III	
Kapitał ludzki i potencjał lokalnych twórców, pasjonatów i animatorów	22
3.1. Osoby z pasją i umiejętnościami	22
3.2. Lokalni liderzy i inicjatorzy działań	25
3.3. Aktywność i zaangażowanie społeczne	27
3.4. Inicjatywy oddolne i pomysły	29
Rozdział IV	
Miejsca i infrastruktura lokalna	34
4.1. Ulubione miejsca wydarzeń i ich ocena	34
4.2. Przestrzenie sąsiedzkie i świetlice wiejskie	39
4.3. Biblioteki i ich dostępność.....	45
Rozdział V	
Źródła informacji i bariery uczestnictwa	50
5.1. Zaangażowanie mieszkańców w działalność lokalnych organizacji	51
5.2. Źródła informacji	56
5.3. Bariery uczestnictwa	59
Rozdział VI	
Historia, wspomnienia i tożsamość miejsca	64
6.1. Znaczenie historii lokalnej	64
6.2. Lokalna pamięć i dziedzictwo	66
Rozdział VII	
Głosy mieszkańców – analiza spotkań i wypowiedzi	69
7.1. Obszary analizy	69
7.1.1. Dostępność i infrastruktura kultury	69
7.1.2. Ocena oferty kulturalnej i potrzeby	70

7.1.3. Motywacje i bariery uczestnictwa	70
7.1.4. Integracja społeczna i relacje sąsiedzkie	71
7.1.5. Potencjał społeczny i kultura oddolna.....	72
Podsumowanie, wnioski i rekomendacje	74
Bibliografia	80

Wstęp

Prezentowany raport ukazuje wyniki badań prowadzonych przez Centrum Badań Społecznych „Inkluzja” Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku na zlecenie Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy, które dotyczyły diagnozy potrzeb oraz zasobów kulturalnych mieszkanki i mieszkańców miasta i gminy Kobylnica. Jest to pierwszy etap projektu „Kultura z sąsiedztwa”, który polega na rozpoznaniu potrzeb kulturalnych, zasobów danych sołectw/miejscowości w tym obszarze działalności oraz estymacji dla realizacji oddolnych inicjatyw kulturalnych. Niniejszy raport stanowić będzie podstawę do opracowania zakresu działań kulturalnych, które będą jak najbardziej odpowiadały mieszkańcom. Jest to niezmiernie ważna inicjatywa, która bazuje na aktywizacji i partycypacji mieszkańców miasta i gminy Kobylnica, co stanowi kluczowy aspekt podejścia obywatelskiego władz. W tym miejscu warto podkreślić, iż oddanie inicjatywy oraz wysłuchanie głosu mieszkańców sprzyja tworzeniu społeczności obywatelskich i bardziej adekwatnemu wykorzystaniu zarówno środków finansowych, jak i potencjału ludzkiego (Dubicki, 2021). Takie działania sprzyjają także budowaniu wspólnej odpowiedzialności za podejmowane decyzje oraz losy miejscowości, w której się żyje (por. Narodowe Centrum Kultury).

Celem niniejszej diagnozy jest rozpoznanie potrzeb mieszkańców w aspekcie kulturalnym oraz określenie potencjału kulturalnego miejscowości znajdujących się w gminie Kobylnica oraz w mieście Kobylnica. Ważnym aspektem jest także rozpoznanie potencjału jaki mieszkańcy dostrzegają w realizacji inicjatyw oddolnych. W związku z tym, został stworzony kwestionariusz ankiety, który mógł być wypełniany online podczas spotkań na świetlicach. Spotkania, na których była możliwość wypełnienia kwestionariusza odbywały się od 22 kwietnia do 22 maja w świetlicach mieszczących się na terenie gminy. W trakcie tych spotkań prowadzone były także wywiady ustrukturyzowane, których celem było dopytanie uczestników w aspektach poruszanych w kwestionariuszu ankiety.

Kwestionariusz ankiety, który został opracowany w Centrum Badań Społecznych „Inkluzja” i składa się z 36 pytań, z czego 7 pytań dotyczy kwestii socjodemograficznych (tzw. metryczka). Narzędzie badawcze składa się z 5 zasadniczych części: Zainteresowania i potrzeby, Potencjał, Zasoby miejsc, Źródła informacji i bariery, Wspomnienia i archiwa. Zdecydowana większość pytań posiada kafeterię zamkniętą,

a 10 pytań jest pytaniami „otwartymi”, które pozwalają na swobodną wypowiedź ankietowanej/go. Tego typu pytania umożliwiają głębsze poznanie opinii uczestniczki/ka na dany temat.

W badaniu uczestniczyło 99 osób, wśród których zdecydowana większość posiada wykształcenie wyższe. Najwięcej ankietowanych to kobiety, a także osoby mieszkające ponad 10 lat na terenie miasta lub gminy Kobylnica. Prawie połowa respondentów, to osoby w wieku 30-49 lat, a więc w wieku największej aktywności zawodowej i społecznej, co też odzwierciedla fakt, iż 58% osób uczestniczących w badaniach jest aktywnych zawodowo. Ankietowani w przeważającej większości (ponad 80%) wskazali także, iż cieszą się co najmniej dobrą sytuacją materialną.

Prezentowana diagnoza składa się 7 rozdziałów, w których dokonano analizy oraz interpretacji zgromadzonego materiału empirycznego. Zawarte są także wnioski i rekomendacje, które są przydatne do realizacji dalszej części zadania „Kultura z sąsiedztwa”.

Główne założenia projektu

Celem projektu „Kultura z sąsiedztwa” realizowanego przez Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy w ramach programu Dom Kultury+, prowadzonego przez Narodowe Centrum Kultury jest aktywizacja mieszkańców miasta i gminy Kobylnica oraz zachęcenie ich do zaangażowania się w kreowanie wizerunku i życia społeczno-kulturalnego swoich miejscowości. W ramach działań zaplanowane zostało przeprowadzenie diagnozy lokalnych potrzeb i zasobów, organizacja spotkań aktywizujących oraz zaprezentowanie uczestnikom „bazy pomysłów”. Kolejnym krokiem jest wybór inicjatywy mieszkańców, które zostaną zrealizowane przy ich aktywnym udziale, co przyczyni się do rozwoju oddolnych działań obywatelskich.

Projekt opiera się na potencjale 14 świetlic wiejskich działających na terenie gminy oraz nowo powstałego miasta Kobylnica (od 2025 roku). Świetlice te dysponują odpowiednim zapleczem lokalowym oraz kadrowym – w większości zatrudniają animatorów kultury, co sprzyja prowadzeniu warsztatów i innych inicjatyw.

Zadanie „Kultura z sąsiedztwa” pozwoli lepiej poznać lokalne środowiska, ich potrzeby oraz potencjały. Projekt umożliwi także odkrycie nowych grup społecznych, które dotąd nie uczestniczyły w działaniach kulturalnych, a także aktywizację tych środowisk, które działają już wcześniej, lecz obecnie przeżywają chwilowy kryzys. Końcowym etapem przeprowadzonej diagnozy będzie ogłoszenie konkursu, w ramach którego wybranych zostanie od trzech do siedmiu lokalnych inicjatyw. Następnie zostaną one zrealizowane wspólnie z mieszkańcami, co wzmocni ich zaangażowanie i wpłynie na rozwój życia kulturalnego w mieście i gminie.

Głównym celem realizowanego projektu jest pogłębione poznanie potencjału mieszkańców i mieszkanki miasta oraz gminy Kobylnica, a także aktywizacja lokalnych społeczności i zwiększenie ich zaangażowania w działania kulturalne. Projekt ma charakter otwarty i partycypacyjny – stanowi zaproszenie do współtworzenia lokalnej kultury oraz prowadzenia dialogu na temat marzeń, potrzeb i możliwości. Szczególną uwagę poświęcono osobom dotąd nieobecny w przestrzeni działań kulturalnych, z zamiarem odkrycia ich ukrytego potencjału i włączenia ich w lokalne życie społeczno-kulturalne.

Realizacja projektu przyczyni się do wzmocnienia współpracy między Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy, świetlicami wiejskimi oraz lokalnymi środowiskami.

Przeprowadzona diagnoza dostarczy cennych informacji na temat lokalnych zasobów kulturotwórczych oraz oczekiwań mieszkańców wobec oferty kulturalnej. Pozyskana wiedza pozwoli na skuteczniejsze planowanie działań i lepsze dopasowanie ich do rzeczywistych potrzeb społeczności. Spotkania i warsztaty organizowane w ramach projektu będą miały również wymiar edukacyjny i integracyjny – uczestnicy zyskają świadomość, że mają realny wpływ na życie swoich miejscowości. Dowiedzą się również, że każda zgłoszona inicjatywa może zostać zrealizowana – zarówno w ramach codziennej działalności Centrum Kultury i Promocji, jak i przy wsparciu funduszu sołectkiego czy projektów grantowych.

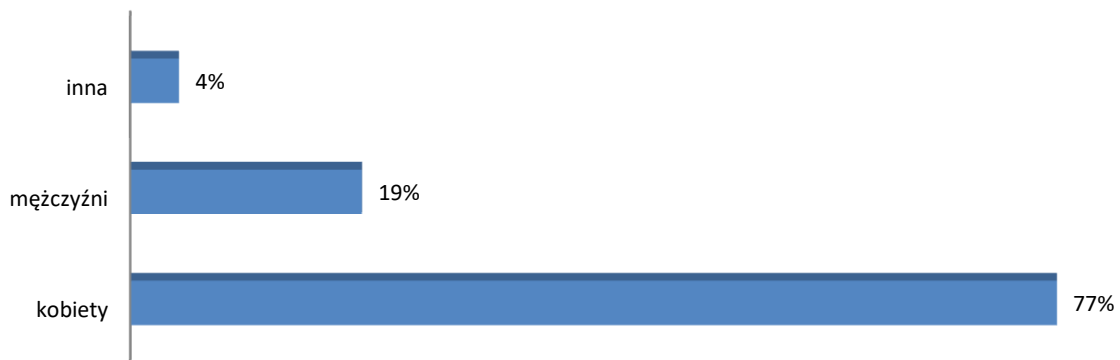
W dłuższej perspektywie projekt przyniesie szereg rezultatów jakościowych. Pozwoli zwiększyć wiedzę na temat potrzeb i oczekiwań mieszkańców poszczególnych miejscowości oraz podnieść świadomość możliwości realizacji oddolnych inicjatyw. Przewiduje się wzrost zaangażowania społecznego, poszerzenie grupy odbiorców świetlic wiejskich, rozwój zainteresowań i umiejętności uczestników oraz wzmocnienie pozycji świetlic i ich pracowników w środowiskach lokalnych. Projekt przyczyni się także do zacieśnienia współpracy między mieszkańcami, grupami nieformalnymi i lokalnymi organizacjami. Istotnym efektem będzie również wzrost świadomości dotyczącej wykorzystania Funduszu Sołectkiego oraz lepsze poznanie potencjału mieszkańców w zakresie współtworzenia kultury. W ramach działań projektowych powstanie także mapa lokalnych zasobów – przyrodniczych, osobowych, infrastrukturalnych, organizacyjnych i historycznych – która stanie się narzędziem wspierającym dalszy rozwój kultury zarówno w mieście jak i gminie.

Rozdział I

Charakterystyka próby badawczej

W badaniu uczestniczyło 99 osób. Rozkład respondentów ze względu na płeć prezentuje wykres nr 1.1.

Wykres 1.1. Rozkład płci uczestników badań

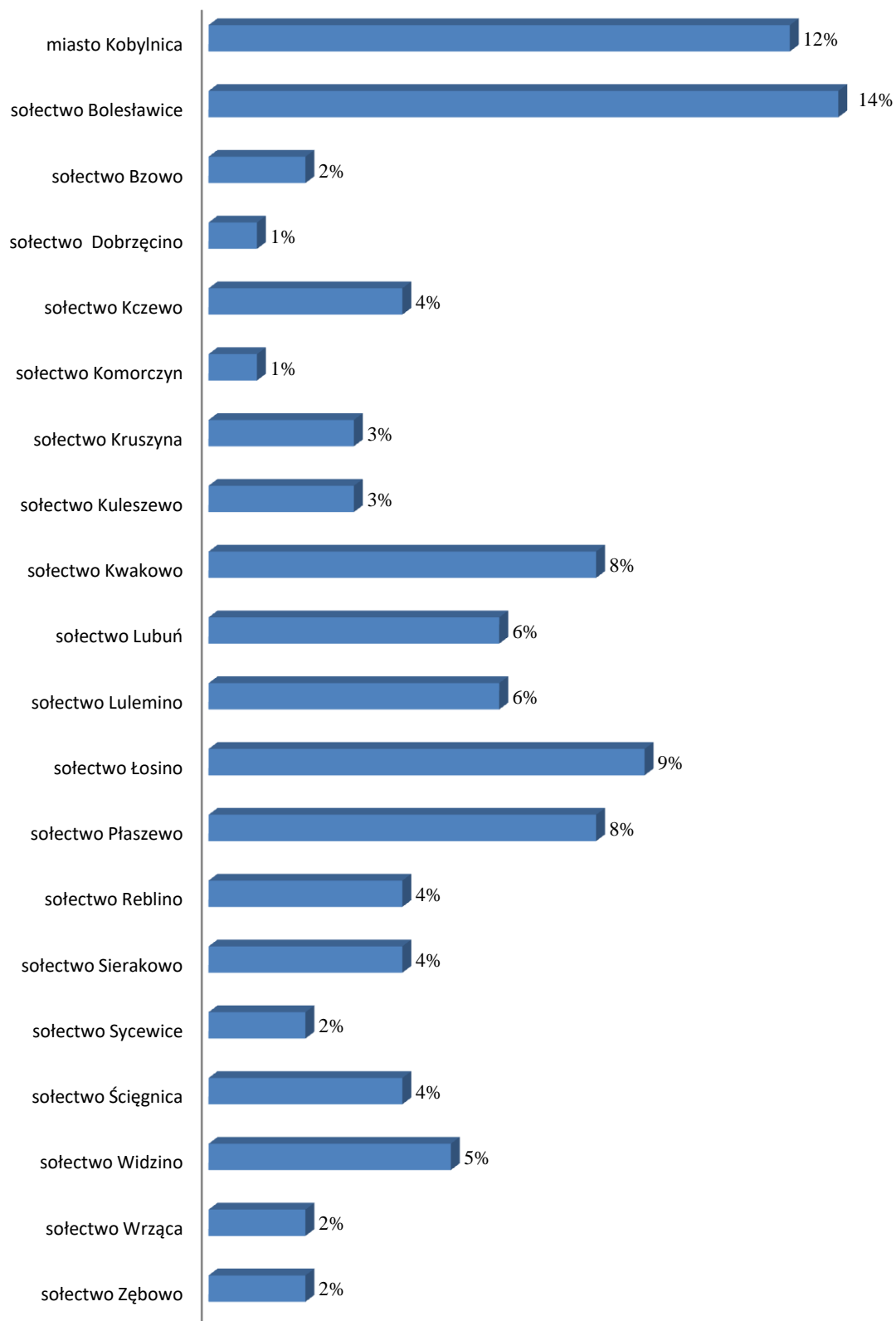

Źródło: badania własne.

Jak wynika z zaprezentowanych na powyższym wykresie danych, w badaniu najliczniejszą grupę pod względem płci stanowiły kobiety (77%). Tylko co piąty ankietowany był mężczyzną. Natomiast 4% respondentów zadeklarowało inną tożsamość płciową lub nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Kolejnym pytaniem nawiązującym do kwestii socjodemograficznych, było pytanie o miejsce zamieszkania. Analiza zgromadzonego materiału empirycznego wskazuje, że najwięcej uczestników badań zamieszkuje sołectwo Bolesławice (14%). Kolejną najliczniej reprezentowaną grupę stanowiły osoby mieszkające w Kobylnicy (12%). Sołectwo Łosino reprezentowało 9% ankietowanych, natomiast sołectwo Kwakowo i Płaszewo po 8%. Warto wskazać, że kilka sołectw nie wzięło udziału w badaniu. Należą do nich następujące: Komiłowo, Kończewo, Runowo Sławieńskie, Słonowice, Słonowiczki, Zagórki i Żelkówko. Rozkład udzielonych odpowiedzi prezentuje wykres nr 1.2.

Wykres 1.2. Miejsce zamieszkania respondentów

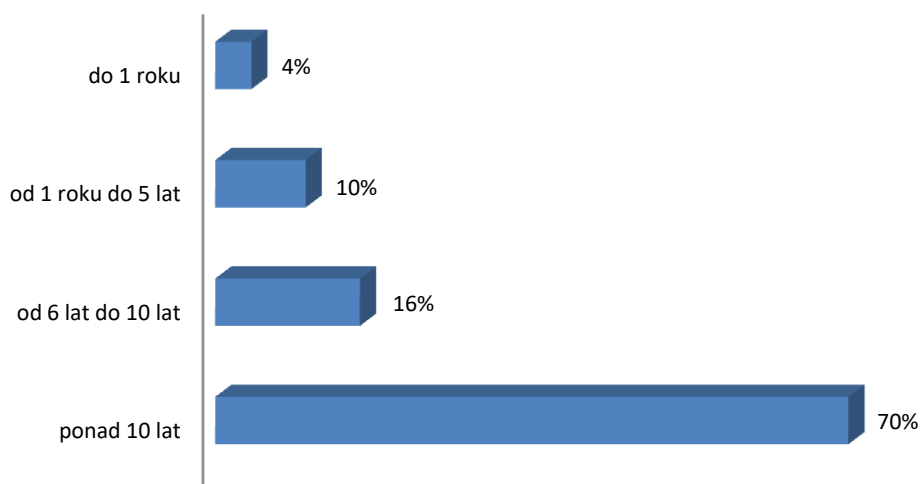

Źródło: badania własne.

Kolejne pytanie dotyczyło długości zamieszkiwania w mieście lub gminie Kobylnica. Procentowy rozkład uzyskanych odpowiedzi prezentuje wykres nr 1.3.

Okazuje się, że 70% ankietowanych mieszka ponad 10 lat w gminie. Oznacza to, że osoby są zaznajomione z potrzebami zarówno gminy jak i mieszkańców, a co za tym idzie, mają dosyć szeroką wiedzę na temat, który został poruszony w ramach prezentowanej diagnozy. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby, które mieszkają na terenie gminy Kobylnica od 6 do 10 lat (16%). Natomiast najmniej liczną grupą uczestniczącą w badaniu były osoby, które mniej niż rok zamieszkują teren, na którym prowadzone były badania. Niezbyt liczne uczestnictwo tych osób w badaniu może być powodowane faktem stosunkowo krótkiego okresu zamieszkiwania w gminie Kobylnica.

Wykres 1.3. Długość zamieszkiwania w mieście lub gminie Kobylnica

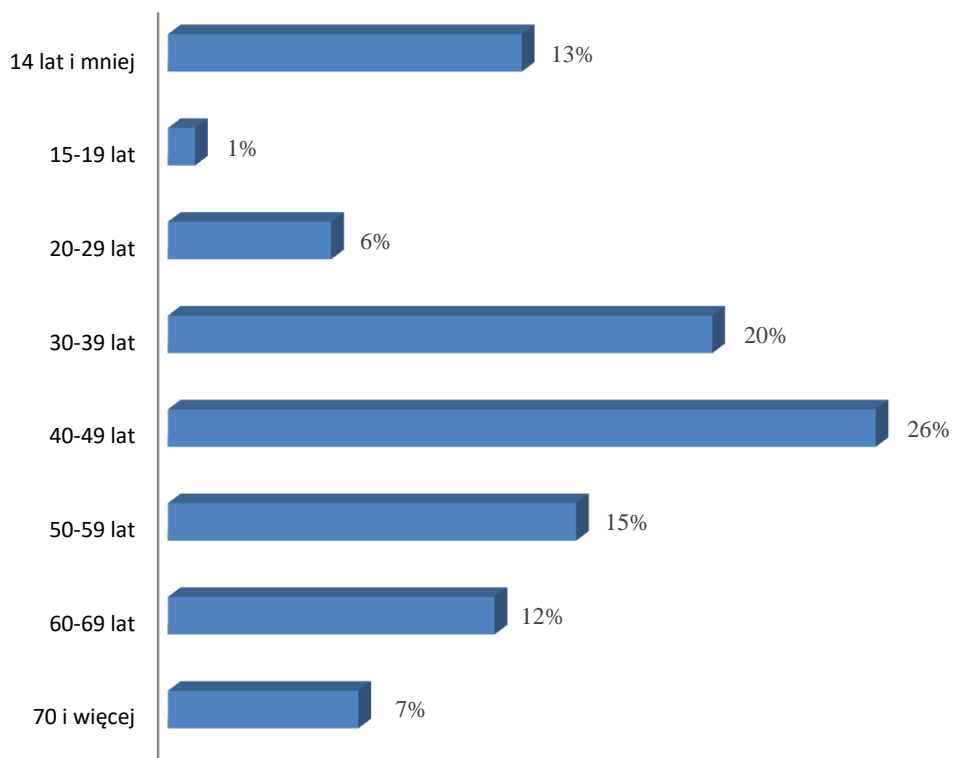
Źródło: badania własne.

Kolejny wykres (nr 1.4) prezentuje rozkład wieku uczestników badań. Jak wynika z zaprezentowanych danych najliczniej w badaniu uczestniczyły osoby w wieku 40-49 lat (26%). Co piąty ankietowany miał 30-39 lat. Natomiast 15% uczestników badań było w wieku 50-59 lat. Najmniej liczne grupy respondentów to była młodzież (15-19 lat) oraz młodzi dorośli (20-29 lat), odpowiednio 1% i 6%. Najmłodszy uczestnicy badań, czyli osoby w wieku 14 lat lub młodsze, stanowili 13% ankietowanych.

Wykształcenie respondentów przedstawia wykres nr 1.5. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że kategorie w pytaniu o wykształcenie obejmują osoby, które już dany

poziom wykształcenia osiągnęły lub są w trakcie jego zdobywania. Taki zabieg miał na celu lepsze odzwierciedlenie rzeczywistego poziomu wiedzy uczestników badań i tym samym umożliwić lepszy wgląd w grupę badawczą.

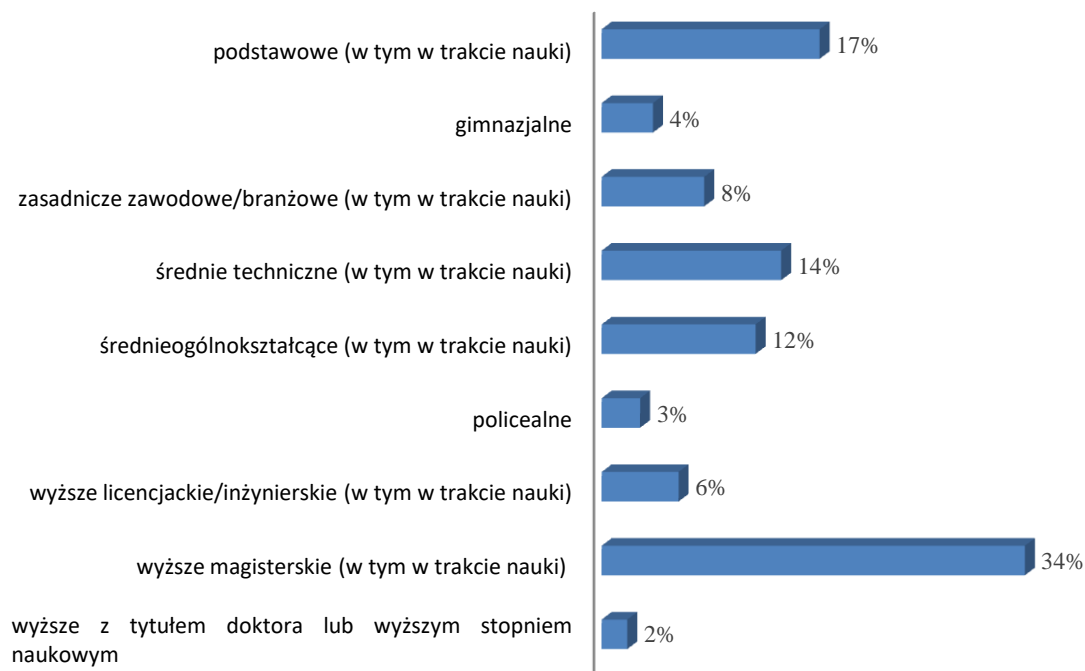
Wykres 1.4. Wiek ankietowanych

Źródło: badania własne.

Z zaprezentowanych na wykresie nr 1.5 danych wynika, że najliczniejszą grupę biorącą udział w badaniu stanowiły osoby, które studiują na poziomie magisterskim lub już osiągnęły ten tytuł zawodowy (34%). Interesujący jest fakt, że drugą w kolejności najliczniejszą grupą ankietowanych są osoby z wykształceniem podstawowym lub uczące się na tym poziomie (17%). Najmniej licznie były reprezentowane grupy osób z wykształceniem wyższym posiadające stopień co najmniej doktora (2%) oraz osoby z wykształceniem policealnym (3%).

Wykres 1.5. Wykształcenie ankietowanych

Źródło: badania własne.

Kolejna kwestia społeczno-demograficzna dotyczy statusu zawodowego. Rozkład procentowy uzyskanych odpowiedzi prezentuje wykres nr 1.6.

Wykres 1.6. Status zawodowy ankietowanych

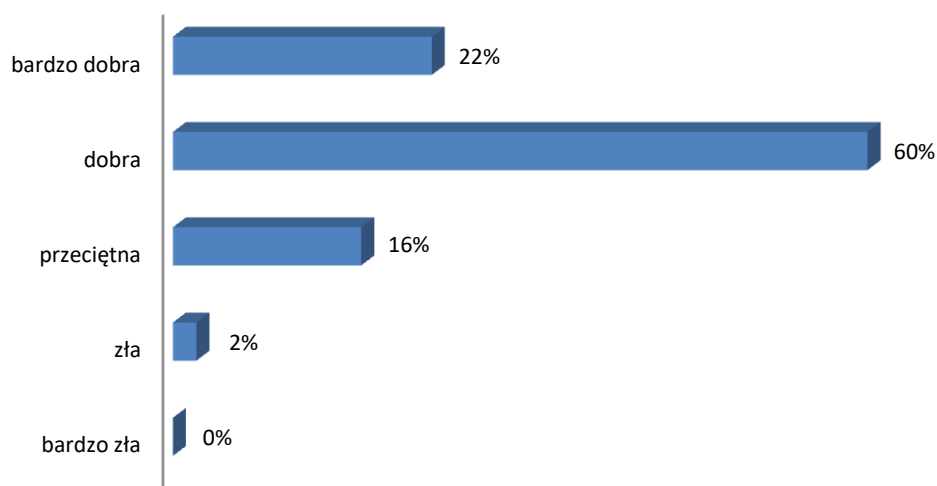

Źródło: badania własne.

Z danych zaprezentowanych na powyższym wykresie wynika, że 58% respondentów pracuje zawodowo. Jest to największa grupa osób biorących udział w badaniach. Status emeryta(ki) lub rencisty(ki) posiada 16% ankietowanych. Natomiast 15% uczestników badań jest w trakcie nauki. Tylko 1% ankietowanych studiuje, co w zestawieniu z danymi zaprezentowanymi na wykresie nr 5, wskazuje, że uczestnicy badań w zdecydowanej większości uzyskali już tytuł zawodowy magistra lub licencjata.

Istotną kwestią w aspekcie socjodemograficznym jest także ocena sytuacji materialnej rodziny przez respondentów. Rozkład odpowiedzi odnoszący się do tej oceny prezentuje wykres nr 1.7.

Wykres 1.7. Ocena sytuacji materialnej rodziny przez respondentów

Źródło: badania własne.

Na podstawie danych przedstawionych na wykresie można zauważyć, że zdecydowana większość ankietowanych (82%) ocenia sytuację materialną swojej rodziny pozytywnie - 60% jako *dobłą*, a 22% jako *bardzo dobrą*. Na *przeciętną* sytuację materialną wskazuje 16% respondentów. Jedynie 2% wskazuje, że jest ona *złą*, natomiast żadna z osób biorących udział w badaniu nie oceniła jej jako *bardzo złą*.

Rozdział II

Zainteresowania i potrzeby mieszkanek i mieszkańców

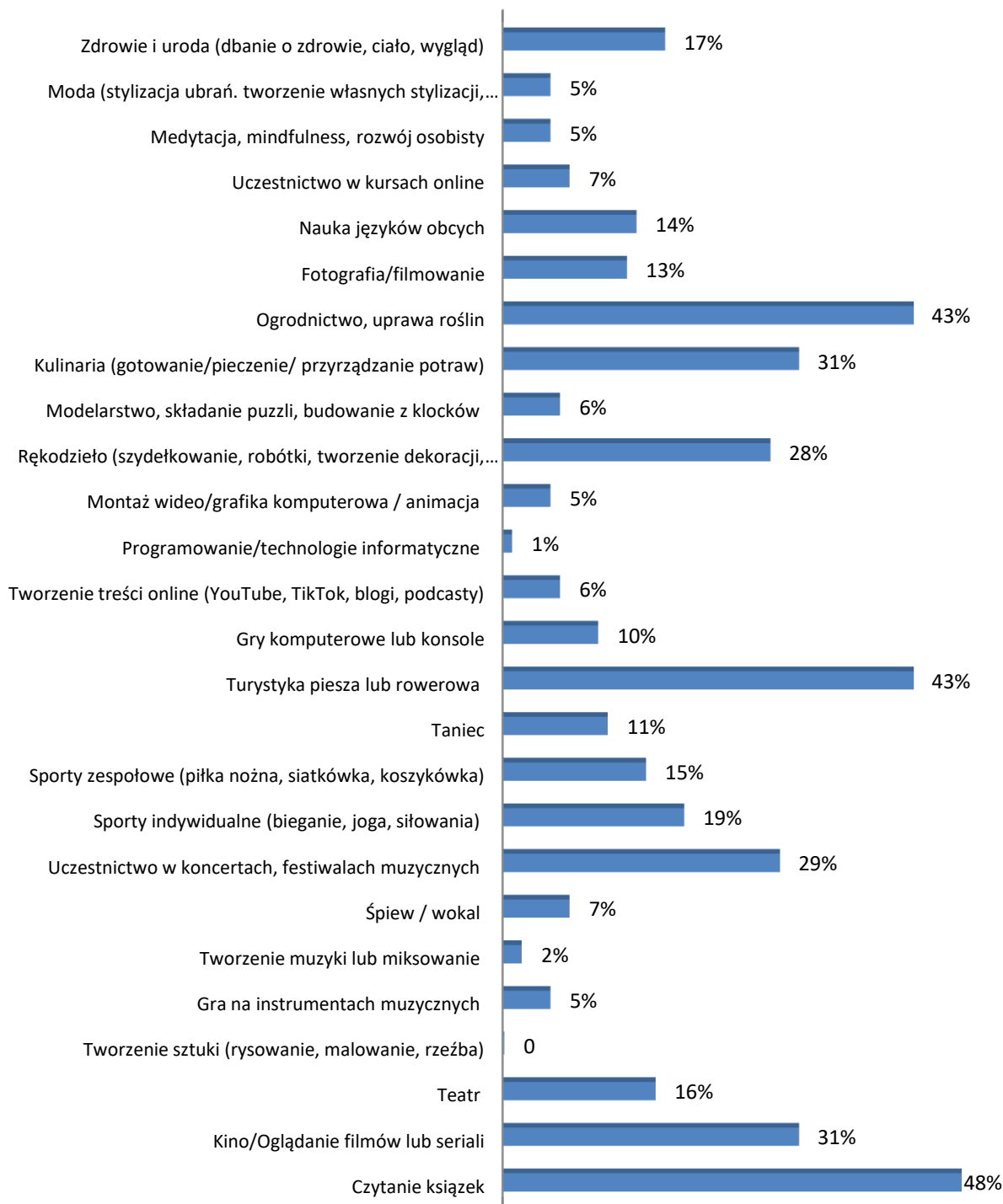
Zrozumienie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej stanowi kluczowy element skutecznego planowania i realizacji działań w obszarze kultury. W niniejszym rozdziale zaprezentowano wyniki diagnozy dotyczącej preferencji i oczekiwań mieszkanek i mieszkańców miasta i gminy Kobylnica w zakresie spędzania czasu wolnego, uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych oraz ich częstotliwości.

Rozdział ten składa się z dwóch podrozdziałów. Pierwszy z nich koncentruje się na analizie odpowiedzi udzielonych w pytaniu dotyczącym głównych zainteresowań i hobby respondentów. Pozwala to na uchwycenie różnorodności pasji i aktywności, które są istotne dla lokalnej społeczności. Wyniki te umożliwiają identyfikację najczęściej wskazywanych dziedzin, co może stanowić punkt wyjścia do planowania przyszłych inicjatyw kulturalnych. Drugi podrozdział poświęcony jest potrzebom kulturalnym – zarówno w kontekście częstotliwości uczestnictwa w wydarzeniach, jak i preferowanych form aktywności kulturalnej. Analiza odpowiedzi na pytanie pozwala określić oczekiwania mieszkańców wobec oferty kulturalnej oraz wskazać kierunki rozwoju działań instytucji kultury działających w mieście i na terenie gminy Kobylnica.

2.1. Zainteresowania i hobby

Zainteresowania i hobby stanowią istotny wymiar życia codziennego mieszkanek i mieszkańców, odzwierciedlając zarówno ich potrzeby kulturowe, jak i sposoby spędzania wolnego czasu, formy samorealizacji oraz preferencje związane z aktywnością społeczną i indywidualną. Analiza tego obszaru pozwala lepiej zrozumieć, jakie praktyki kulturowe są obecne w lokalnej społeczności, jakie wartości są w niej pielęgnowane oraz w jakim kierunku powinna rozwijać się oferta instytucji kultury, edukacji i rekreacji. Odpowiedzi udzielane były w pięciostopniowej skali (nigdy, rzadko, czasami, często, zawsze), co umożliwiło ich dokładniejszą analizę i zestawienie. Odpowiedzi respondentów zostały przedstawione graficznie na wykresie 2.1.

Wykres 2.1. Zainteresowania i hobby ankietowanych

Respondenci mogli wskazać więcej niż jedno zainteresowanie. W związku z tym suma procentów przekracza 100%. Wartości procentowe odnoszą się do odsetka wszystkich respondentów, którzy wskazali daną aktywność jako jedną ze swoich głównych form spędzania wolnego czasu.

Źródło: badania własne.

Najczęściej deklarowanymi obszarami zainteresowań i hobby w badanej społeczności były: czytanie książek, wskazane przez 48% osób, turystyka piesza lub rowerowa oraz ogrodnictwo i uprawa roślin – po 43% wskazań każda. W dalszej kolejności znalazły się gotowanie i pieczenie oraz oglądanie filmów i seriali, które wskazało po 31% respondentek i respondentów. Wysoki poziom zainteresowania tymi aktywnościami wskazuje na dominację tzw. kultury codzienności, w której dom, ogród, najbliższe otoczenie oraz przestrzeń medialna stanowią główne obszary realizacji potrzeb estetycznych, rekreacyjnych i poznawczych.

Znaczące miejsce wśród deklarowanych zainteresowań i hobby zajmują również aktywności o charakterze społecznym i artystycznym. Uczestnictwo w koncertach i festiwalach muzycznych wskazało 29% badanych, rękodzieło – 28%, a udział w spektaklach teatralnych – 16%. Choć nie są to najczęściej wybierane formy spędzania czasu, ich relatywnie wysoka obecność sugeruje realny potencjał do rozwoju oferty kulturalnej w zakresie amatorskiej twórczości artystycznej oraz uczestnictwa w wydarzeniach zbiorowych. Dbanie o zdrowie i urodę jako obszar zainteresowań zadeklarowało 17% respondentów. Zainteresowanie tym obszarem wpisuje się w szerszy trend związany z dobrostanem fizycznym i psychicznym oraz potrzebą świadomego stylu życia. W zakresie aktywności fizycznej sporty indywidualne, takie jak bieganie, joga czy siłownia, zadeklarowało 19% osób, sporty zespołowe – 15%, a taniec – 11%. Choć aktywności te nie dominują w zestawieniu, ich obecność może świadczyć o umiarkowanym zainteresowaniu rekreacją ruchową, potencjalnie ograniczanym przez brak odpowiedniej infrastruktury, niewystarczającą dostępność oferty dostosowanej do różnych grup wiekowych lub preferencje ukierunkowane na mniej wymagające fizycznie formy hobby. Zainteresowanie nauką języków obcych zgłosiło 14% respondentów, a fotografią i filmowaniem – 13%. Gry komputerowe i konsolowe zostały wskazane przez 10% osób. Dane te odzwierciedlają współistnienie tradycyjnych form edukacyjnych i ekspresji wizualnej z nowoczesnymi formami rozrywki cyfrowej, które coraz częściej towarzyszą codzienności mieszkanek i mieszkańców gminy.

Wśród rzadziej wskazywanych, lecz nadal istotnych zainteresowań znalazły się: śpiew i uczestnictwo w kursach online – po 7%, tworzenie treści internetowych (np. YouTube, TikTok, blogi, podcasty) oraz modelarstwo i budowanie z klocków – po 6%. Nieco niższy odsetek wskazań (po 5%) uzyskały: medytacja i rozwój osobisty, grafika komputerowa i montaż wideo, gra na instrumentach muzycznych oraz moda

i stylizacja. Choć aktywności te mają charakter niszowy, ich obecność świadczy o istnieniu w społeczności grup o sprecyzowanych, często specjalistycznych zainteresowaniach - estetycznych, technologicznych lub ukierunkowanych na samorozwój. Ich identyfikacja może stanowić punkt wyjścia do projektowania bardziej zróżnicowanej i inkluzyjnej oferty kulturalnej.

Na końcu zestawienia znalazły się takie aktywności jak tworzenie muzyki i miksowanie (2%), programowanie i technologie informatyczne (1%) oraz tworzenie sztuki plastycznej, które nie zostało wskazane przez żadną osobę uczestniczącą w badaniu. Marginalna obecność tych form zainteresowań i hobby może być związana z brakiem lokalnych przestrzeni i zasobów do ich rozwijania, niską rozpoznawalnością tych działań jako form zainteresowań lub ograniczonym dostępem do edukacji artystycznej i technologicznej w mieście i na terenie gminy.

Na podstawie zaprezentowanej analizy zainteresowań i hobby mieszkanki i mieszkańców gminy, rekomenduje się rozwijanie lokalnej oferty kulturalnej i edukacyjnej w sposób zróżnicowany, odpowiadający zarówno na potrzeby większości, jak i grup o bardziej niszowych zainteresowaniach. W szczególności warto wzmocnić działania związane z kulturą codzienności, taką jak ogrodnictwo, kulinaria, rękodzieło czy lokalne formy rekreacji, które cieszą się dużym zainteresowaniem i dobrze wpisują się w styl życia mieszkańców. Jednocześnie należy rozwijać infrastrukturę i programy wspierające aktywności artystyczne, edukacyjne oraz związane z rozwojem osobistym – np. warsztaty fotografii, kursy językowe, działania promujące zdrowie i dobrostan psychiczny czy przestrzenie twórcze dla osób zainteresowanych grafiką, muzyką i nowymi technologiami. Uwzględnienie tych elementów w strategii rozwoju lokalnej kultury i edukacji może przyczynić się do zwiększenia uczestnictwa społecznego, integracji międzypokoleniowej oraz budowy oferty kulturalnej atrakcyjnej zarówno dla grup większościowych, jak i mniejszych, ale aktywnych środowisk. Warto także rozważyć zwiększenie dostępności do wydarzeń artystycznych i oferty sportowo-rekreacyjnej, które – choć obecnie rzadziej wskazywane – mają potencjał rozwojowy, szczególnie wśród młodszych mieszkańców.

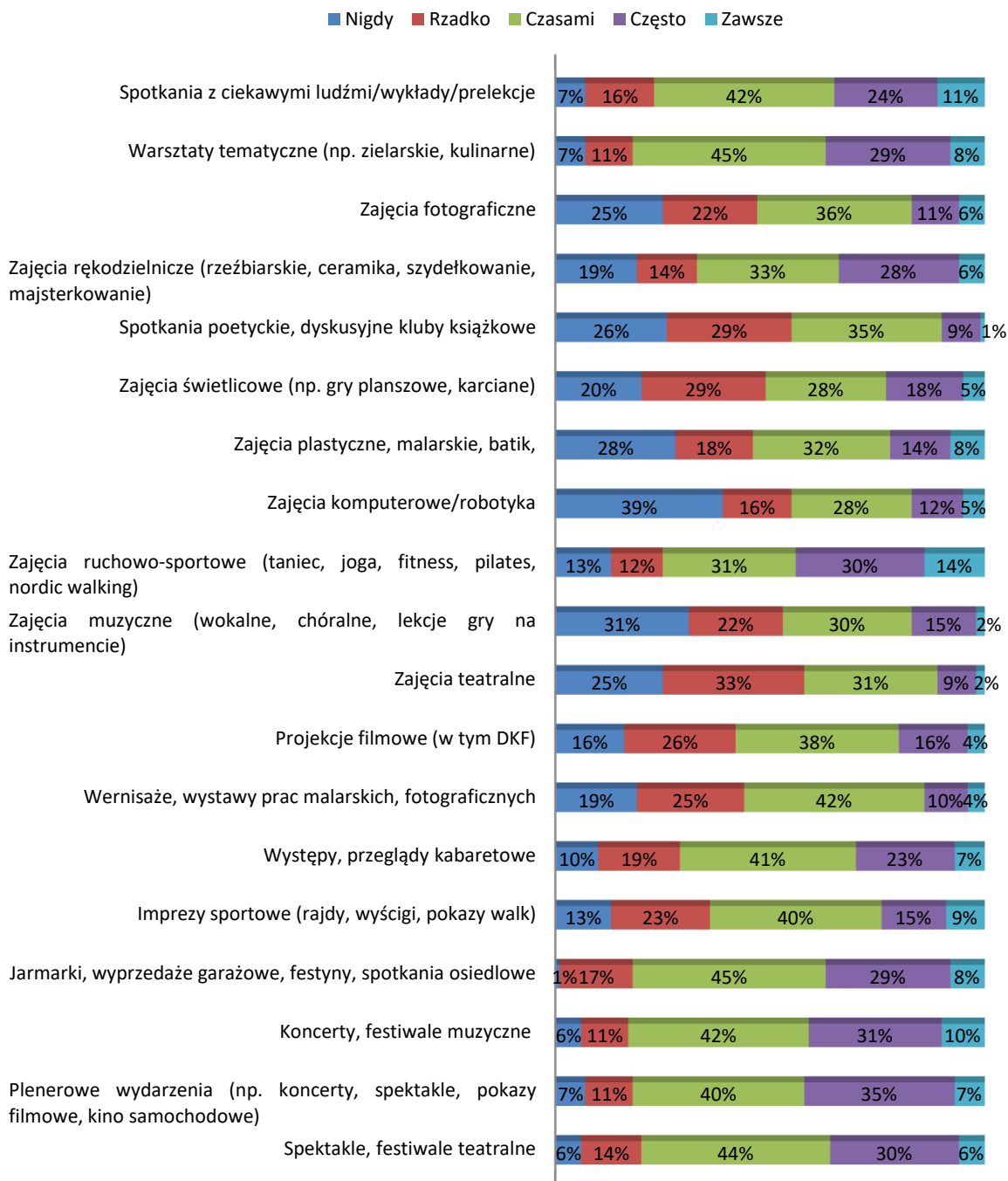
2.2. Potrzeby kulturalne: częstotliwość, preferencje, oczekiwania

Zrozumienie potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej stanowi fundament skutecznego planowania i rozwoju oferty kulturalnej w mieście i gminie Kobylnica.

W ramach przeprowadzonego badania mieszkańcy i mieszkanki zostali poproszeni o określenie, jak często chcieliby uczestniczyć w różnych formach aktywności kulturalnej dostępnych w ich otoczeniu. Pytanie to miało na celu nie tylko rozpoznanie preferencji dotyczących konkretnych typów wydarzeń, ale również uchwycenie ogólnych postaw wobec uczestnictwa w kulturze. Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwala zidentyfikować zarówno najbardziej pożądane formy aktywności, jak i te, które wymagają dodatkowego wsparcia promocyjnego lub przemyślenia ich formuły. Wyniki badania rzucają światło na to, jak mieszkańcy postrzegają kulturę w swoim codziennym życiu – czy traktują ją jako przestrzeń do rozwoju, integracji i aktywnego spędzania czasu, czy raczej jako ofertę okazjonalną, z której korzystają w sposób wybiórczy i nieregularny. Dane zebrano za pomocą pytań zamkniętych, w których respondenci wyrażali swoje opinie w pięciostopniowej skali (*nigdy, rzadko, czasami, często, zawsze*). Wyniki zostały zaprezentowane graficznie na wykresie 2.2.

Analiza wyników wskazuje, że we wszystkich kategoriach aktywności najczęściej wybieraną odpowiedzią było *czasami*. Taki rozkład odpowiedzi sugeruje, że mieszkanki i mieszkańcy miasta i gminy Kobylnica są otwarci na uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, jednak nie deklarują potrzeby regularnego zaangażowania. Może to wynikać z różnych czynników – od ograniczeń czasowych, przez brak stałych nawyków uczestnictwa w kulturze, po potrzebę większej elastyczności w ofercie kulturalnej. Wskazuje to na konieczność projektowania wydarzeń w sposób umożliwiający spontaniczne uczestnictwo, bez konieczności długoterminowego zobowiązania. Największym zainteresowaniem wśród respondentów – rozumianym jako suma odpowiedzi *często* i *zawsze* – cieszyły się aktywności o charakterze ruchowym, widowiskowym lub wspólnotowym. Wyraźnie w rankingu plasują się zajęcia sportowo-rekreacyjne, takie jak taniec, joga, fitness czy nordic walking, wskazane przez 44% badanych jako formy uczestnictwa regularnego. Niewiele mniej, bo 42%, deklarowało częsty udział w plenerowych wydarzeniach kulturalnych. Niewiele niższe wskaźniki uzyskały koncerty i festiwale muzyczne (41%) oraz spektakle i festiwale teatralne (36%). Popularnością cieszyły się również warsztaty tematyczne (np. zielarskie, kulinarne – 37%) oraz spotkania z ciekawymi osobami, czy wykłady i prelekcje (35%).

Wykres 2.2. Częstotliwość uczestnictwa w wydarzeniach i inicjatywach kulturalnych w mieście i gminie Kobylnica

Źródło: badania własne.

Wspólną cechą wymienionych aktywności jest ich integracyjny charakter, silny ładunek emocjonalny oraz możliwość uczestnictwa w formie wspólnego przeżycia. Są to wydarzenia, które nie tylko dostarczają rozrywki, ale również sprzyjają budowaniu

więzi społecznych i rozwijaniu pasji. Ich popularność może być efektem poszukiwania dostępnych, inspirujących i wartościowych form spędzania wolnego czasu. Dodatkowym atutem tych aktywności jest ich atrakcyjność wizualna oraz duży potencjał promocyjny – są to formy łatwe do zakomunikowania, zrozumiałe i zachęcające dla szerokiego grona odbiorców.

Nieco niższym, lecz nadal istotnym poziomem zainteresowania cieszyły się aktywności o bardziej lokalnym lub warsztatowym charakterze. Do tej grupy należą m.in. jarmarki, festyny i spotkania osiedlowe, wskazane przez 37% respondentów jako formy uczestnictwa regularnego. Zajęcia rękodzielnicze uzyskały 34%, natomiast kabarety i przeglądy sceniczne – 30%. Najniższe wyniki w tej grupie uzyskały zajęcia plastyczne (malarskie, batik) i świetlicowe (gry planszowe, karciane - 22–23%). Choć zainteresowanie tymi formami jest umiarkowane, należy zaznaczyć, że często pojawiała się odpowiedź *czasami*, co sugeruje istnienie potencjału rozwojowego, uzależnionego od jakości oferty, jej lokalnej dostępności oraz dopasowania do potrzeb konkretnych grup wiekowych. W przypadku tych aktywności szczególnie ważna wydaje się elastyczność formatów – na przykład organizacja działań rodzinnych, międzypokoleniowych czy adresowanych do małych wspólnot sąsiedzkich. Dalszy rozwój tej oferty powinien opierać się na rozpoznaniu potrzeb mikrospołeczności oraz testowaniu różnych wariantów programowych i organizacyjnych.

Najniższy poziom deklarowanego uczestnictwa dotyczył aktywności postrzeganych jako specjalistyczne, niszowe lub wymagające określonych kompetencji. Dotyczy to m.in. zajęć komputerowych i robotyki, które jedynie 17% badanych wskazało jako formę uczestnictwa *często* lub *zawsze*, przy równoczesnych 39% odpowiedzi *nigdy*. Podobne wyniki odnotowano w przypadku zajęć muzycznych i teatralnych (17% i 11%), gdzie odsetek odpowiedzi negatywnych wynosił 31–33%. Spotkania poetyckie i kluby książki przyciągają tylko 10% uczestników, natomiast zajęcia fotograficzne – 17%, przy czym aż jedna czwarta respondentów nie wykazuje nimi żadnego zainteresowania. Wysoki poziom odpowiedzi *nigdy* może sugerować występowanie barier utrudniających uczestnictwo. Należać do nich mogą: niska rozpoznawalność tych form, postrzeganie ich jako elitarne, wymagające lub niepasujące do stylu życia mieszkańców. W związku z tym rekomenduje się wprowadzenie działań o charakterze animacyjnym, edukacyjnym i promocyjnym, które pomogłyby zmienić sposób postrzegania tych aktywności

i pokazać ich potencjał jako form dostępnych, atrakcyjnych i rozwijających dla różnych grup społecznych.

Analiza zgromadzonych danych pozwala stwierdzić, że mieszkanki i mieszkańcy miasta i gminy Kobylicy są otwarci na uczestnictwo w życiu kulturalnym, o ile proponowane formy są dostępne, atrakcyjne i nieobciążone nadmiernym zobowiązaniem. Największy potencjał rozwojowy mają wydarzenia o charakterze plenerowym, muzycznym i rekreacyjnym, a także spotkania edukacyjne i społeczne. Mniejszym zainteresowaniem cieszą się zajęcia artystyczne i specjalistyczne, które – mimo obecnych barier – mogą być rozwijane w sposób nowoczesny, inkluzywny i dostosowany do konkretnych potrzeb odbiorców.

Rekomenduje się, aby miejska i gminna oferta kulturalna była projektowana w sposób zróżnicowany – z jednej strony uwzględniający wydarzenia masowe i plenerowe, z drugiej zaś działania bardziej kameralne, cykliczne i nastawione na budowanie więzi lokalnych. Kluczowe znaczenie będą miały działania animacyjne oraz skuteczna komunikacja i promocja, które pozwolą przełamać istniejące bariery uczestnictwa i zwiększyć aktywność mieszkańców w życiu kulturalnym.

Rozdział III

Kapitał ludzki i potencjał lokalnych twórców, pasjonatów i animatorów

Siłą każdej społeczności są ludzie – ich talenty, zaangażowanie i chęć działania na rzecz wspólnego dobra. W przypadku miasta i gminy Kobylnica to właśnie mieszkańci i mieszkańcy, którzy tworzą, animują i inspirują lokalne środowisko, odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu życia kulturalnego. Ich aktywność nadaje kulturze lokalnej unikalny charakter, a także wpływa na jej różnorodność i dynamikę.

W niniejszym rozdziale przyglądamy się potencjałowi drzemiącemu w ludziach, zarówno tych już aktywnych, jak i tych, których możliwości i zaangażowanie mogą pozostawać jeszcze nieodkryte lub niewykorzystane. Analizie poddano informacje zebrane w badaniach na temat osób z pasją i umiejętnościami, lokalnych liderów i liderów będących inicjatorami działań kulturalnych, poziomu aktywności i zaangażowania społecznego, a także oddolnych inicjatyw i pomysłów na działania. Zgromadzone informacje pozwalają lepiej zrozumieć, jakie zasoby ludzkie i społeczne są już obecne w społeczności, w jaki sposób można je wzmacniać i rozwijać oraz gdzie tkwią niewykorzystane możliwości. Zrozumienie lokalnego kapitału ludzkiego to pierwszy krok do jego efektywnego wykorzystania.

3.1. Osoby z pasją i umiejętnościami

Znaczącym sygnałem dla rozwoju lokalnych inicjatyw kulturalnych jest fakt, że 40% respondentów zadeklarowało znajomość osób z pasją lub szczególnymi umiejętnościami w swoim otoczeniu. Choć większość ankietowanych (60%) nie wskazała takich osób, to świadomość istnienia twórców i pasjonatów wśród ponad jednej trzeciej mieszkańców stanowi istotny potencjał dla budowania kapitału społecznego oraz planowania oddolnych działań kulturotwórczych.

Co ciekawe, poziom tej rozpoznawalności jest zbliżony wśród kobiet i mężczyzn – odpowiednio 40,8% i 41,2% wskazań pozytywnych – co sugeruje równomierne postrzeganie lokalnego potencjału niezależnie od płci. Zdecydowanie rzadziej (25%) taką znajomość deklarowały osoby o innej niż kobieca czy męska tożsamość płciowa.

Ogólnie rzecz biorąc, około 4 na 10 mieszkańców dostrzega w swoim otoczeniu osoby, których kompetencje i zaangażowanie mogą stanowić realne wsparcie dla rozwoju kultury w mieście i gminie Kobylnica.

Z drugiej strony, większość – niemal 2/3 respondentów – nie potrafiła wskazać takich osób. Może to sugerować niedostateczny poziom integracji społecznej, niewystarczające kanały komunikacji lokalnej lub ograniczony zasięg działań kulturalnych i pasjonackich, które nie docierają do szerszego grona mieszkańców. Wynik ten może być impulsem do stworzenia lokalnej bazy wiedzy o aktywnych mieszkańcach – np. w formie katalogu twórców, mapy pasji czy otwartej platformy wymiany informacji. Może również wskazywać na potrzebę organizowania wydarzeń, które umożliwią lepsze poznanie się lokalnej społeczności – takich jak jarmarki, pikniki, wystawy czy warsztaty.

Zgromadzone dane potwierdzają, że w społeczności lokalnej istnieje realny potencjał do identyfikowania i wspierania osób posiadających pasje oraz umiejętności przydatne społecznie. Szczególnie istotną rolę w tym procesie mogą odgrywać seniorzy i osoby od lat mieszkające w na terenie gminy, będące nośnikami wiedzy o lokalnych zasobach ludzkich. Warto również zwrócić uwagę na sołectwa, gdzie więzi społeczne są zazwyczaj silniejsze niż w części miejskiej, co sprzyja lepszemu rozpoznawaniu i aktywizowaniu potencjału mieszkańców. Istnieje także wyraźna potrzeba tworzenia przestrzeni sprzyjających wymianie doświadczeń i zwiększaniu widoczności lokalnych twórców – mogą to być na przykład spotkania sąsiedzkie, targi talentów czy panele tematyczne. Tego rodzaju działania mają szansę przyczynić się nie tylko do wzmacniania kapitału społecznego, lecz także do budowania więzi międzypokoleniowych i międzysąsiedzkich, tworząc solidne podstawy dla rozwoju kultury lokalnej.

W ramach badania respondenci wskazywali konkretne osoby, grupy oraz obszary aktywności obecne w ich otoczeniu, które odzwierciedlają lokalny potencjał społeczno-kulturowy. Zgromadzone odpowiedzi ujawniają dużą różnorodność pasji i działań mieszkańców gminy Kobylnica, a także świadczą o istnieniu licznych, choć często nieformalnych, zasobów mogących wspierać rozwój oddolnych inicjatyw.

Analiza materiału badawczego pozwoliła na wyodrębnienie ponad 50 unikalnych przykładów osób, grup oraz obszarów aktywności. Przypadki te można jednak sklasyfikować w kilka głównych kategorii tematycznych (tabela 3.1). Najsilniej reprezentowany był obszar sztuki i rękodzieła (17 wskazań), obejmujący działania

malarskie, rzeźbiarskie, szydełkowanie, tworzenie makram, florystykę oraz szeroko pojętą twórczość *handmade* (wyroby z bibuły, ozdoby świąteczne). Kolejną istotną kategorią była aktywność związana z zielarstwem, pszczelarstwem i ogrodnictwem (7 wskazań), która odzwierciedla lokalne zainteresowania ekologicznym stylem życia oraz produkcją naturalnych wyrobów (herbatek, kosmetyków nalewek). W dalszej kolejności znalazły się działania muzyczne i literackie (6 wskazań), aktywności społeczne i animacyjne (6), a także obszary związane z edukacją technologiczną, taką jak astronomia, krótkofalarstwo czy nowoczesne narzędzia cyfrowe (5). Warto również zwrócić uwagę na kategorię sportu i rekreacji (5 wskazań), która obejmuje zarówno osoby prowadzące zajęcia sportowe, jak i pasjonatów aktywności fizycznej działających na rzecz lokalnej społeczności. Ich obecność wskazuje na znaczenie tej sfery w życiu mieszkańców oraz jej potencjał integracyjny i profilaktyczny. Aktywności te – często organizowane oddolnie – sprzyjają budowaniu więzi społecznych, poprawie jakości życia oraz zdrowia psychofizycznego mieszkańców, szczególnie w mniejszych miejscowościach, gdzie oferta sportowo-rekreacyjna może być ograniczona. Włączenie sportu i rekreacji do działań kulturalnych i edukacyjnych może wzmocnić wielowymiarowy charakter lokalnych inicjatyw.

Zidentyfikowane zasoby mieszkańców pozwalają wyróżnić różne wymiary kapitału lokalnego. Kapitał kulturowy ujawnia się w obecności twórców, artystów i animatorów, których działalność może stanowić fundament dla inicjatyw kulturalnych takich jak wystawy, koncerty czy warsztaty. Kapitał społeczny przejawia się w aktywności osób organizujących działania na rzecz wspólnoty, wspierających integrację międzypokoleniową czy inicjujących lokalne wydarzenia. Z kolei kapitał ekologiczny i edukacyjny opiera się na zainteresowaniach mieszkańców z zakresu zielarstwa, technologii i edukacji nieformalnej, dając podstawy do rozwijania specjalistycznych kół zainteresowań i programów edukacyjnych.

Na podstawie uzyskanych danych rekomenduje się rozważenie stworzenia miejsko-gminnej bazy lokalnych twórców i pasjonatów jako narzędzia ułatwiającego integrację, współpracę i promocję działań społecznych. Celowe wydaje się również inicjowanie cyklicznych wydarzeń tematycznych – targów talentów, forów wymiany wiedzy, festiwali pasji – służących zarówno promocji lokalnych zasobów, jak i budowaniu kapitału społecznego. Szczególną rolę mogą odegrać tu projekty angażujące młodzież i seniorów we wspólne działania, bazujące na dzieleniu się doświadczeniem

i kompetencjami. Aby proces ten był trwały i inkluzywny, istotne jest również zapewnienie dostępnych przestrzeni – fizycznych (domy kultury, świetlice, sale wiejskie, biblioteki, gdzie można organizować spotkania, warsztaty, wystawy, wydarzenia społeczne) i cyfrowych (lokalne platformy internetowe, grupy na mediach społecznościowych, bazy danych twórców, strony www, które umożliwiają promowanie i sieciowanie inicjatyw) – wspierających widoczność i rozwój lokalnych inicjatyw.

Tabela 3.1. Kategorie zidentyfikowanych aktywności społeczno-kulturowych

Kategoria	Aktywności	Liczba zgłoszeń
Sztuka i rękodzieło	Malarstwo, rzeźba, szydełkowanie, makramy, florystyka, wyroby z bibuły, ozdoby świąteczne, projekty handmade.	17
Zielarstwo, ekologia, naturalne produkty	Zielarstwo, pszczelarstwo, ogrodnictwo, produkcja naturalnych kosmetyków, herbatek i nalewek.	7
Muzyka i poezja	Poezja, muzyka (np. saksofon, wokale), twórczość łącząca różne formy ekspresji artystycznej.	6
Aktywności lokalne i społeczne	Organizacja wydarzeń, działania sąsiedzkie, animacja społeczna, rozwój umiejętności społecznych.	6
Edukacja i nowe technologie	Astronomia, informatyka, AI, krótkofalarstwo, edukacja społeczna (np. szkolenia dla młodzieży, strażaków).	5
Sport i rekreacja	Prowadzenie zajęć sportowych, lokalne inicjatywy rekreacyjne, działania promujące aktywność fizyczną.	5
Inne / nieskategoryzowane	Przykłady trudne do sklasyfikowania lub pojedyncze, nietypowe zainteresowania i aktywności.	5

Źródło: badania własne.

3.2. Lokalni liderzy i inicjatorzy działań

Jednym z elementów badania była identyfikacja lokalnych osób i grup wyróżniających się szczególnymi pasjami, umiejętnościami lub działalnością społeczno-kulturalną. Odpowiedzi udzielone przez respondentów pozwalają uchwycić zarówno skalę, jak i różnorodność aktywności obecnych w społeczności Gminy Kobylnica. Zgromadzone dane wskazują na istnienie znacznego, choć w dużej mierze nieformalnego i często jeszcze niewykorzystanego potencjału społecznego, który może

stanowiąc solidną podstawę dla rozwoju lokalnej kultury oraz wzmacniania więzi społecznych.

Spośród wszystkich udzielonych odpowiedzi na pytanie dotyczące osób zaangażowanych w działania społeczne, 32 zawierały konkretne wskazania lokalnych liderów, natomiast 14 miało charakter przeczący lub wyrażało brak wiedzy (np. *nie znam, nie wiem, nikogo nie ma*). Pozostałe wypowiedzi były ogólne, powtórzone lub neutralne. Zestawienie wyników zawiera tabela 3.2.

Tabela 3.2. Kategorie zidentyfikowanych liderów społecznych

Kategoria	Liczba zgłoszeń
Sołtysi i sołtyski	14
Strażacy OSP i bezpieczeństwo	5
Działacze społeczni / organizatorzy	10
Inni aktywiści i trenerzy	3
Brak odpowiedzi / brak wiedzy	14

Źródło: badania własne.

Najczęściej wskazywaną kategorią liderów społecznych byli sołtysi i sołtyski. Szczególnie często wymieniano imiennie aktywne sołtyski, podkreślając ich zaangażowanie w organizację wydarzeń, integrację mieszkańców, motywowanie społeczności oraz budowanie relacji sąsiedzkich. Na kolejnych miejscach znalazła się grupa osób działających społecznie i organizujących wydarzenia – grupa szczególnie widoczna w Bolesławicach. Wskazywano tu osoby inicjujące festyny, spacerzy nordic walking, warsztaty, wydarzenia kulturalne czy wyjazdy integracyjne. Trzecią wyróżnioną kategorią byli strażacy i działacze Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP) – osoby kierujące jednostkami, prowadzące Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze (MDP) oraz angażujące się w działania na rzecz bezpieczeństwa i integracji lokalnej. Odrębną kategorię stanowili inni aktywiści, niezwiązani formalnie z żadną funkcją publiczną, ale zaangażowani w działania edukacyjne, sportowe czy projektowe – jak Norbert, trener sportowy piszący projekty i prowadzący zajęcia z młodzieżą.

Dane te pokazują, że lokalne przywództwo społeczne koncentruje się głównie wokół formalnych ról, takich jak sołtys czy prezes OSP, co świadczy o stosunkowo stabilnej i rozpoznawalnej strukturze społecznej w sołectwach Gminy Kobylnica. Warto zaznaczyć, że kobiety częściej pełnią funkcje animatorek społecznych – są postrzegane

jako osoby aktywizujące innych, budujące relacje i inicjujące wspólne działania. Jednocześnie stosunkowo wysoki odsetek odpowiedzi przeczących lub neutralnych (ok. 16%) może sugerować niewystarczającą komunikację działań społecznych, ograniczoną widoczność liderów w niektórych miejscowościach lub niski poziom lokalnego zaangażowania. Wyniki wskazują również na potencjał OSP, Kół Gospodyń Wiejskich oraz nieformalnych grup społecznych jako ważnych ośrodków aktywności lokalnej, które warto wspierać i wzmacniać w dalszym rozwoju działań na rzecz społeczności.

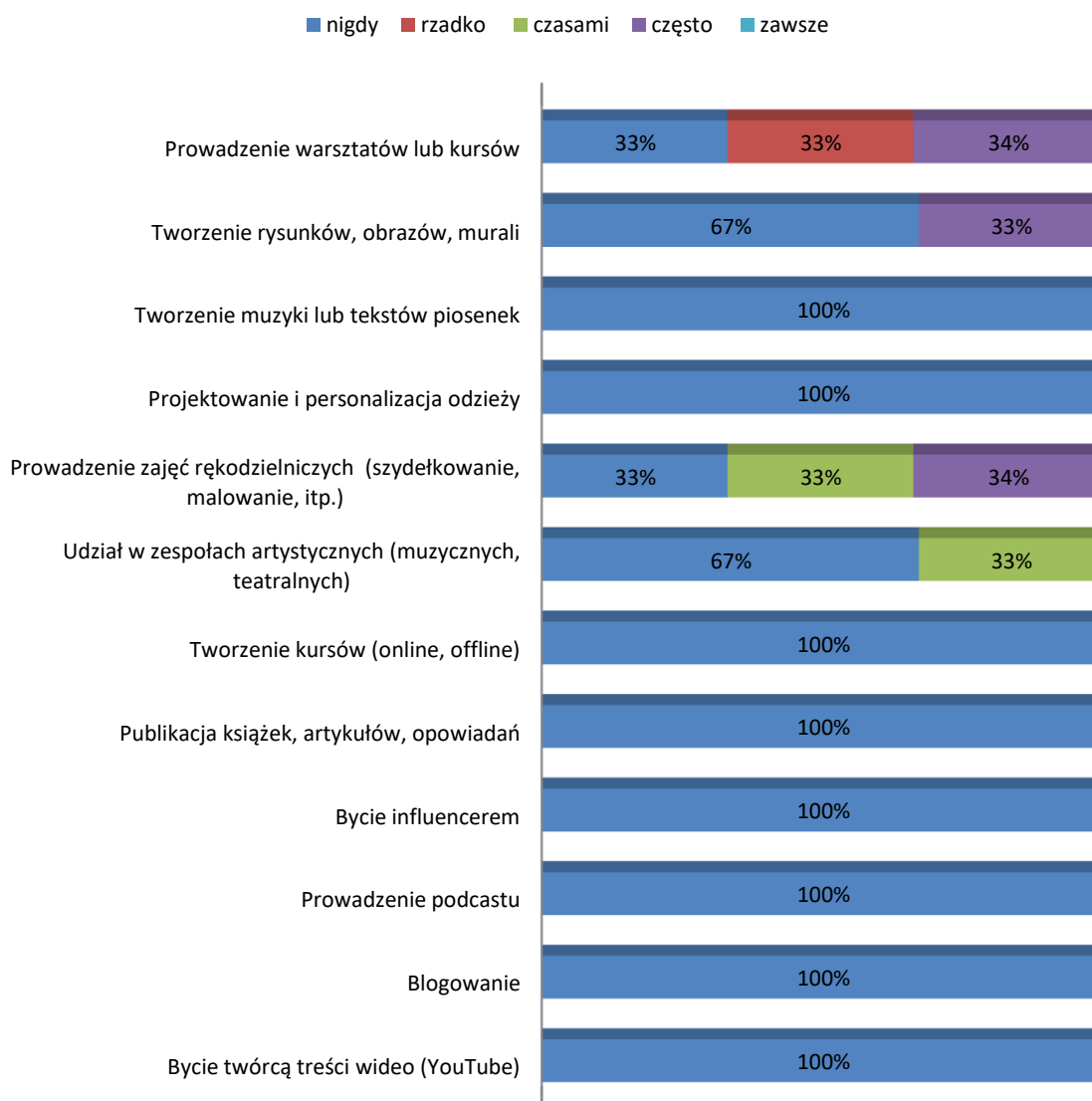
3.3. Aktywność i zaangażowanie społeczne

W ramach badania oceniono, jak często respondenci angażują się w różnorodne formy działalności twórczej i społecznej, obejmujące m.in. publikowanie treści online, aktywność artystyczną oraz prowadzenie zajęć i warsztatów. Do analizy wykorzystano 99 pełnych zestawów odpowiedzi, w których uczestnicy określali swoją aktywność na pięciostopniowej skali — od *nigdy* po *zawsze*. Uzyskane dane pozwoliły na przeliczenie udziału poszczególnych poziomów zaangażowania w każdej z 12 badanych kategorii. Szczegółowe wyniki przedstawiono na wykresie 3.1.

Wyniki badania dotyczącego częstotliwości angażowania się mieszkank i mieszkańców gminy Kobylnica w różne formy działalności twórczej i społecznej ukazują zróżnicowany, ale jednocześnie dość wyraźny obraz lokalnej aktywności. Spośród 12 analizowanych kategorii, tylko nieliczne wykazują oznaki regularnego zaangażowania, podczas gdy większość pozostaje w sferze potencjalnych, lecz jeszcze niewykorzystanych możliwości. Największą aktywność odnotowano w obszarach związanych z prowadzeniem warsztatów, kursów oraz zajęć rękodzielniczych. W tych kategoriach znaczna część respondentów zadeklarowała, że przynajmniej od czasu do czasu podejmuje takie działania. Może to świadczyć o istnieniu w społeczności osób posiadających zarówno kompetencje, jak i gotowość do dzielenia się wiedzą i umiejętnościami. To właśnie te osoby – często działające nieformalnie – pełnią rolę lokalnych animatorek i animatorów kultury, tworząc przestrzeń do spotkań, nauki i wspólnego działania. Z kolei w przypadku takich form aktywności jak tworzenie muzyki, biżuterii, kursów online, publikowanie treści (książek, blogów, podcastów, filmów wideo) czy działalność influencerska, zdecydowana większość respondentów wskazała, że nigdy się nimi nie zajmowała. Taki wynik może wynikać z kilku czynników:

braku odpowiednich narzędzi i zasobów, niskiej świadomości możliwości, jakie dają nowe media, a także z braku wsparcia instytucjonalnego lub środowiskowego. Jednocześnie jednak tak wyraźna luka może być odczytana jako przestrzeń do rozwoju – obszar, w którym warto inwestować, oferując mieszkańcom szkolenia, dostęp do infrastruktury czy mentoring.

Wykres 3.1. Częstotliwość angażowania się respondentów w różne formy działalności twórczej i społecznej

Źródło: badania własne.

Warto również zwrócić uwagę na aktywności artystyczne, takie jak tworzenie rysunków, obrazów czy udział w zespołach muzycznych i teatralnych. Choć dominują tu odpowiedzi wskazujące na brak zaangażowania, to jednak pewien odsetek respondentów deklaruje, że podejmuje te działania przynajmniej sporadycznie.

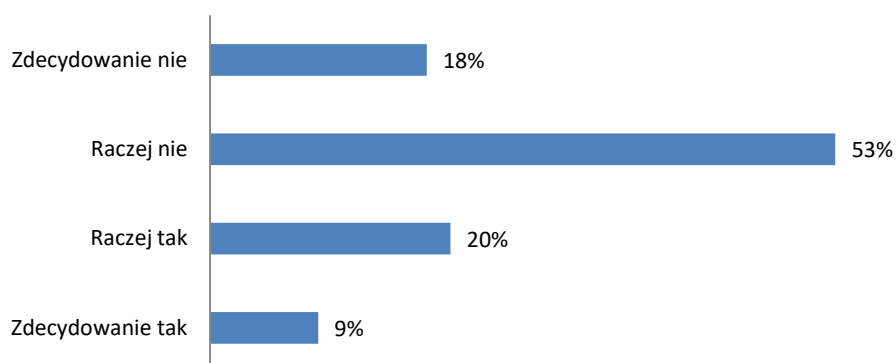
To sygnał, że w społeczności istnieje twórczy potencjał, który – przy odpowiednim wsparciu – może się rozwinąć i przyczynić do wzbogacenia lokalnego życia kulturalnego.

Podsumowując, analiza danych wskazuje na istnienie aktywnego, choć wciąż nielicznego grona osób zaangażowanych w działalność twórczą i społeczną. Ich obecność stanowi fundament, na którym można budować dalszy rozwój kultury w gminie. Jednocześnie wyniki badania ujawniają obszary wymagające wsparcia – zarówno w zakresie kompetencji, jak i infrastruktury. Warto zatem podejmować działania, które nie tylko wzmacniają już istniejące inicjatywy, ale także zachęcają nowych uczestników do aktywności, tworząc inkluzyjne i inspirujące środowisko dla wszystkich mieszkańców.

3.4. Inicjatywy oddolne i pomysły

Wyniki badania wskazują, że tylko niespełna co trzecia osoba mieszkająca na terenie miasta i gminy Kobylnica posiada pomysł na wydarzenie kulturalne, które mogłaby samodzielnie zorganizować. Choć 29,3% respondentów to pozornie niewielki odsetek, w rzeczywistości stanowi on istotną grupę potencjalnych inicjatorów lokalnych działań kulturalnych. To właśnie ci mieszkańcy – wyposażeni w pomysły, motywację i chęć działania – mogą stać się siłą napędową oddolnych inicjatyw, jeśli tylko otrzymają odpowiednie wsparcie. Wyniki odpowiedzi badanych obrazuje wykres 3.2.

Wykres 3.2. Pomysły na działania kulturalne – gotowość do organizacji wydarzeń

Źródło: badania własne.

Jak się okazuje zdecydowana większość badanych (71%) nie zadeklarowała gotowości do podjęcia takiej inicjatywy. Co istotne, najczęściej wybieraną odpowiedzią było *raczej nie*, co sugeruje, że wiele osób nie odrzuca całkowicie tej możliwości, lecz ma wątpliwości. Może to wynikać z różnych barier – zarówno strukturalnych, jak brak infrastruktury czy środków finansowych, jak i osobistych, takich jak brak czasu, kompetencji organizacyjnych czy wiary we własne możliwości. Taki rozkład odpowiedzi wskazuje, że problemem nie jest brak zainteresowania kulturą, lecz raczej brak warunków sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w jej tworzeniu. Warto zatem spojrzeć na te dane nie tylko jako diagnozę ograniczeń, ale również jako wskazówkę, gdzie i jak można działać. Istnieje wyraźna potrzeba stworzenia systemu wsparcia dla osób, które mają pomysły, ale nie wiedzą, jak je zrealizować. Propozycje takie jak „Bank pomysłów”, lokalne mikrogranty, mentoring czy programy rezydencji animatorów kultury mogłyby znacząco zwiększyć poczucie sprawczości wśród mieszkańców. Równie ważne jest promowanie przykładów udanych inicjatyw – pokazanie, że nawet niewielkie działania mogą przynieść realną zmianę i zostać docenione przez społeczność. Dodatkowo, aby lepiej zrozumieć przyczyny braku gotowości do działania, warto rozważyć pogłębione badania jakościowe – wywiady indywidualne lub grupy fokusowe. Pozwoliłyby one uchwycić niuanse motywacji i barier, których nie da się w pełni zidentyfikować za pomocą ankiety. Taka wiedza byłaby niezwykle cenna przy projektowaniu skutecznych narzędzi wsparcia i programów aktywizujących.

Analiza propozycji organizacji wydarzeń lokalnych ujawnia znaczną różnorodność oraz wysoki poziom kreatywności mieszkańców w zakresie inicjatyw kulturalnych. Zgromadzone odpowiedzi wskazują na silne zakorzenienie w lokalnej tradycji, wyraźną potrzebę integracji społecznej oraz chęć dzielenia się wiedzą i umiejętnościami w sposób angażujący i inkluzywny.

Zgłaszane propozycje można pogrupować w kilka głównych obszarów tematycznych.

- *Tradycja i dziedzictwo kulturowe.* Pojawiają się odniesienia do lokalnej historii i dziedzictwa, m.in. pomysły na festiwal starych rzemiosł, wystawę o historii Kwakowa, wydarzenia w stylu PRL, spacerów historycznych czy działania przybliżające lokalne zwyczaje i rękodzieło. Świadczy to o potrzebie zachowania pamięci kulturowej i budowania tożsamości lokalnej.

- *Sztuka i edukacja artystyczna.* Znacząca część odpowiedzi koncentruje się wokół działań artystycznych – warsztatów malarskich, rękodzieła, fotografii, koncertów czy recytacji. Wskazuje to na zainteresowanie mieszkańców rozwojem kompetencji twórczych oraz potrzebą estetycznego wyrazu.

- *Integracja międzypokoleniowa i działania społeczne.* Propozycje takie jak warsztaty łączące pokolenia, letnie kino, wspólne zajęcia dla dzieci i seniorów, joga, czy rękodzieło wskazują na potrzebę spędzania czasu w sposób wspólnotowy i wartościowy. Integracyjny charakter inicjatyw może przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i wzmacniać więzi sąsiedzkie.

- *Nowoczesne technologie i edukacja innowacyjna.* Pojedyncze, ale istotne propozycje związane są z nowoczesnością: edukacją o sztucznej inteligencji, łącznością radiową z ISS, czy popularyzacją astronomii. Ich obecność sygnalizuje potencjał do rozwoju bardziej innowacyjnych form aktywności, zwłaszcza wśród młodszych mieszkańców.

- *Rekreacja, sport i przyroda.* Respondenci proponowali również aktywności związane z naturą, jak zajęcia wędkarskie, zloty samochodowe, spacerowanie krajoznawcze czy warsztaty terenowe. Te działania podkreślają rolę środowiska naturalnego jako przestrzeni sprzyjającej integracji i edukacji nieformalnej.

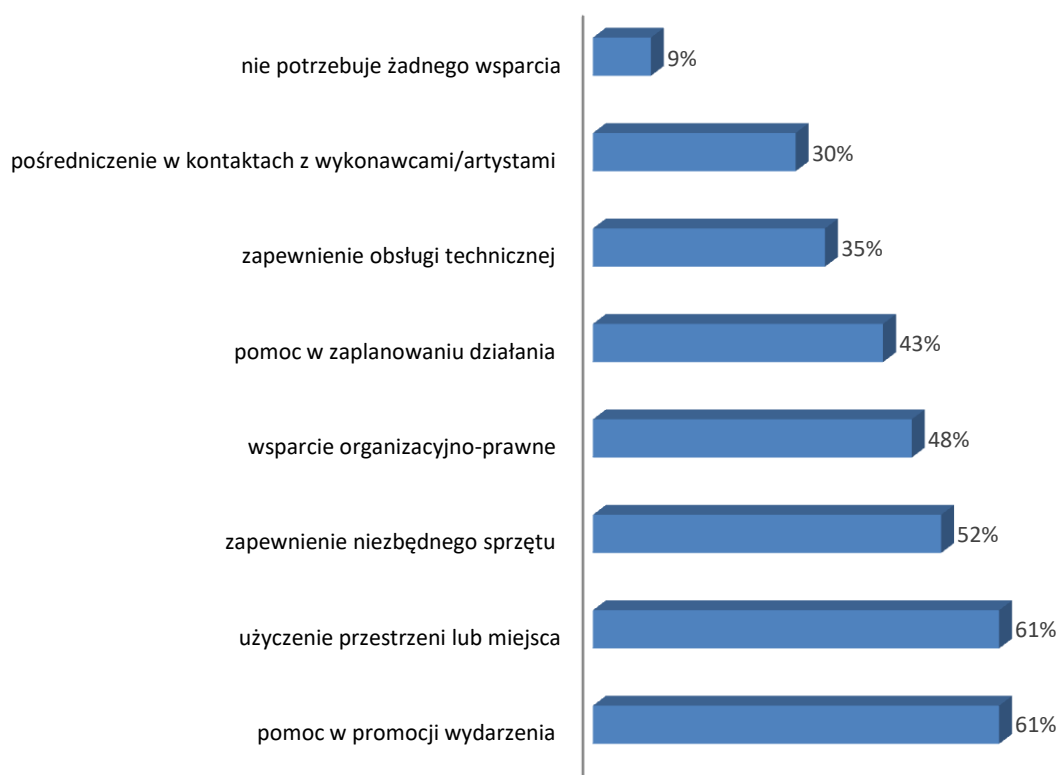
Analiza wskazuje, że osoby zamieszkujące gminę Kobylnica, choć w większości nie deklarują gotowości do samodzielnego organizowania wydarzeń, wykazują wyraźny potencjał kreatywny i potrzebę uczestnictwa w działaniach lokalnych. Szczególną uwagę zwraca równowaga między potrzebą pielęgnowania lokalnych tradycji a zainteresowaniem nowymi formami kultury i edukacji. Rekomendowane jest zatem stworzenie warunków do realizacji tych pomysłów poprzez wsparcie organizacyjne, infrastrukturalne i finansowe. Szczególnie wartościowe mogą okazać się działania wspierające oddolną aktywność poprzez mikrodotacje, sieciowanie osób aktywnych i dostęp do przestrzeni twórczych.

Analiza wypowiedzi dotyczących oczekiwanych form wsparcia przy realizacji własnych inicjatyw lokalnych ujawnia konkretne potrzeby i preferencje mieszkańców w zakresie organizacji wydarzeń. Uczestnicy badania mieli możliwość wyboru do czterech form wsparcia, co pozwoliło na uchwycenie różnorodnych potrzeb organizacyjnych. Uzyskano odpowiedzi od 24 respondentów. Najczęściej wskazywaną kategorią była pomoc w promocji wydarzenia (61%), ex aequo z użyczeniem przestrzeni

lub miejsca. Kolejnymi istotnymi formami wsparcia były: zapewnienie niezbędnego sprzętu (52%) oraz wsparcie organizacyjno-prawne (48%). Nieco rzadziej respondenci wskazywali na pomoc w zaplanowaniu działania (43%) oraz zapewnienie obsługi technicznej (35%). Pośredniczenie w kontaktach z wykonawcami, artystami było ważne dla 30% badanych, natomiast 9% zadeklarowało, że nie potrzebuje żadnego wsparcia, mając gotowy plan działania. Struktura zgłoszonych potrzeb została przedstawiona na poniższym wykresie

3.3.

Wykres 3.3. Oczekiwane formy wsparcia przy realizacji inicjatyw lokalnych

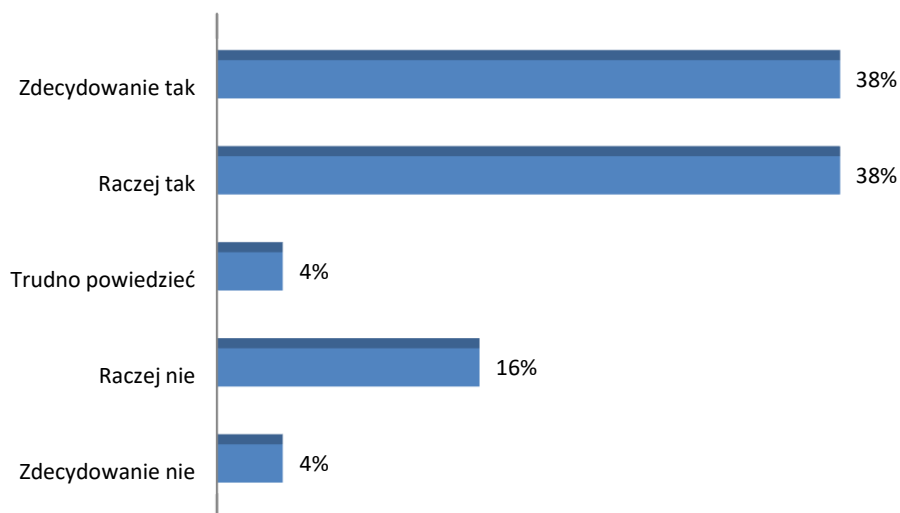
Respondenci mogli wskazać więcej niż jedną formę wsparcia. W związku z tym suma procentów przekracza 100%. Wartości procentowe odnoszą się do odsetka wszystkich respondentów, którzy uznali daną formę za istotną przy realizacji własnych inicjatyw lokalnych.

Źródło: badania własne.

Wśród osób deklarujących potrzebę wsparcia przy realizacji własnych inicjatyw lokalnych, zdecydowana większość wyraziła gotowość do współpracy z pracownikami Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy. Wyniki te wskazują na postawę otwartą i przychylną wobec ewentualnej współpracy z CKiP (łącznie 76% respondentów z 24

osób) oraz relatywnie niski poziom oporu lub niepewności wobec współpracy – jedynie 25% respondentów wykazuje postawy niechętnie lub niezdecydowane. Powyższe dane ilustruje wykres 3.4.

Wykres 3.4. Deklaracja gotowości respondentów do podjęcia współpracy z Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy

Źródło: badania własne.

Z naukowego punktu deklaracje te można interpretować jako przejaw kapitału społecznego oraz gotowości mieszkańców do angażowania się w działania kulturotwórcze, pod warunkiem zapewnienia odpowiedniego wsparcia instytucjonalnego. Wyniki wskazują również na istnienie potencjału dla partycypacyjnych form współpracy, które warto rozwijać poprzez inicjatywy oparte na zaufaniu, skutecznej komunikacji oraz transparentnym ukazywaniu efektów wspólnych działań (Gaweł-Luty, Piekarski, 2019).

Rozdział IV

Miejsca i infrastruktura lokalna

Infrastruktura lokalna odgrywa kluczową rolę w rozwoju życia kulturalnego – stanowi nie tylko fizyczne zaplecze dla organizacji wydarzeń, ale też przestrzeń spotkań, wymiany doświadczeń i budowania wspólnoty. Dostępność, atrakcyjność oraz funkcjonalność tych miejsc w znacznym stopniu warunkują poziom uczestnictwa mieszkańców w kulturze i ich gotowość do zaangażowania się w działania społeczne. Dlatego zasięgnięto opinii mieszkańców na temat tego, z jakich miejsc najchętniej korzystają w kontekście wydarzeń kulturalnych, jak oceniają działalność Centrum Kultury oraz jakie znaczenie przypisują przestrzeniom sąsiedzkim, świetlicom wiejskim i bibliotekom w procesie integracji lokalnej społeczności. Zebrane dane pozwalają nie tylko zdiagnozować aktualny stan infrastruktury kulturowej, ale również formułować rekomendacje dotyczące jej dalszego rozwoju – zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców.

4.1. Ulubione miejsca wydarzeń i ich ocena

Ta część badania koncentruje się na analizie preferencji respondentów dotyczących ulubionych lokalizacji wydarzeń kulturalnych, poziomie satysfakcji z oferty Centrum Kultury oraz identyfikacji przyczyn ewentualnej krytyki jego działalności.

Analiza preferencji mieszkanki i mieszkańców miasta i gminy Kobylnica dotyczących ulubionych miejsc organizacji wydarzeń kulturalnych ukazuje wyraźne zróżnicowanie lokalnych przestrzeni postrzeganych jako istotne dla życia kulturalnego społeczności.

Najczęściej wskazywanym miejscem było Centrum Kultury i Promocji – aż 36 respondentów (najwyższy wynik) uznało je za główną przestrzeń aktywności kulturalnej. Świadczy to o silnej pozycji instytucji kultury w strukturze lokalnej oraz o jej rozpoznawalności i dostępności. Na drugim miejscu znalazła się Kobylnica jako ogólna lokalizacja (16 wskazań), a zaraz za nią świetlice wiejskie (15 wskazań), co podkreśla znaczenie zdecentralizowanych, lokalnych przestrzeni spotkań – zwłaszcza w mniejszych miejscowościach. Inne często wymieniane miejsca to: place publiczne (9), boiska (8), oraz Kwakowo (8) – miejscowość, która również odgrywa istotną rolę

w życiu społecznym i kulturalnym gminy. Respondenci wymienili także bibliotekę (5), Bolesławice (5), parki (2) i GOK¹ (2). Rzadziej wskazywane były mniejsze miejscowości i konkretne lokalizacje, takie jak Łosino, Wrząca, Lulemino, Płaszewo i Reblino (po 1 wskazaniu każda), nie mam ulubionego miejsca (7 wskazań).

Dominacja jednej instytucji (Centrum Kultury i Promocji) jako głównego miejsca wydarzeń kulturalnych wskazuje na potrzebę dalszej dywersyfikacji oferty i decentralizacji działań kulturalnych w gminie. Popularność świetlic i boisk sugeruje również, że infrastruktura o charakterze społecznym i rekreacyjnym pełni funkcję alternatywnych przestrzeni kultury – zwłaszcza w miejscowościach oddalonych od centrum administracyjnego.

Wnioski te mogą posłużyć do planowania przyszłych działań z uwzględnieniem lokalnych potrzeb i potencjału infrastrukturalnego. Szczególnie zasadne wydaje się wzmacnianie oferty w miejscowościach takich jak Kwakowo, Bolesławice czy Lulemino oraz wykorzystywanie placów, boisk i świetlic jako miejsc integracji i animacji społeczno-kulturalnej.

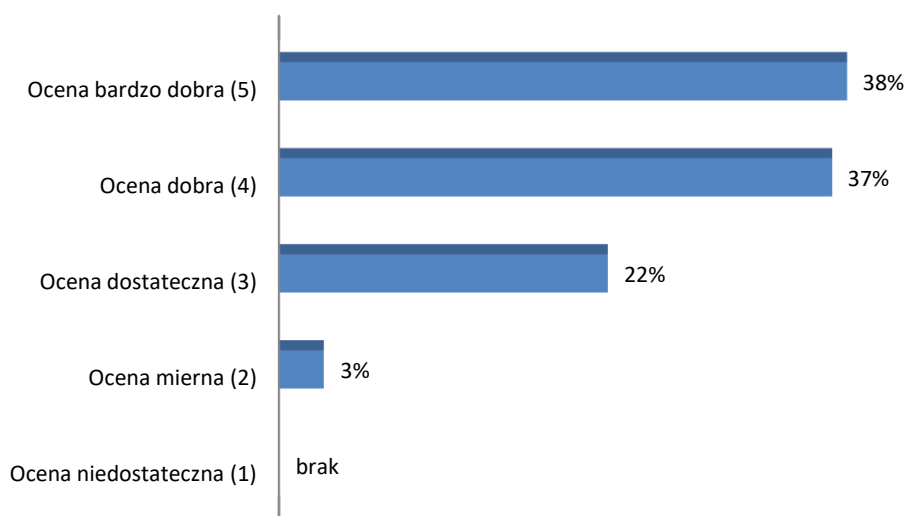
W dalszej części badania poruszono kwestie dotyczące działalności oraz oferty wydarzeń i inicjatyw Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy. Oceny dokonywano na pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznaczało ocenę bardzo niską, a 5 – ocenę bardzo dobrą. Zebrane dane, które ilustruje wykres 4.1, pozwalają przeanalizować ogólny wizerunek CKiP w oczach lokalnej społeczności.

Na podstawie wyników można stwierdzić, że ogólny odbiór instytucji jest pozytywny. Najczęściej wybieraną oceną była ocena bardzo dobra (5) – wskazało ją 38% uczestników. Niewiele mniej, bo 37%, uznało działalność Centrum za dobrą (4). Łącznie 75% ocen mieści się w górnej części skali, co świadczy o wysokim poziomie satysfakcji z oferty kulturalnej. Ocena dostateczna (3) została wskazana przez 22% respondentów, co może odzwierciedlać umiarkowane zadowolenie oraz potrzebę dalszego rozwoju oferty czy poprawy dostępności. Jedynie 3% badanych oceniło działalność Centrum jako mierną (2), natomiast żadna z osób nie wskazała najniższej oceny (1).

---

¹ Respondenci wskazywali Gminny Ośrodek Kultury (GOK). Należy jednak zaznaczyć, że obecnie GOK nie funkcjonuje – w jego miejsce powołano Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy, co tym samym zwiększa łączną liczbę wskazań dotyczących tej instytucji.

Wykres 4.1. Ocena działalności i oferty inicjatyw oraz wydarzeń organizowanych przez Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy

Źródło: badania własne.

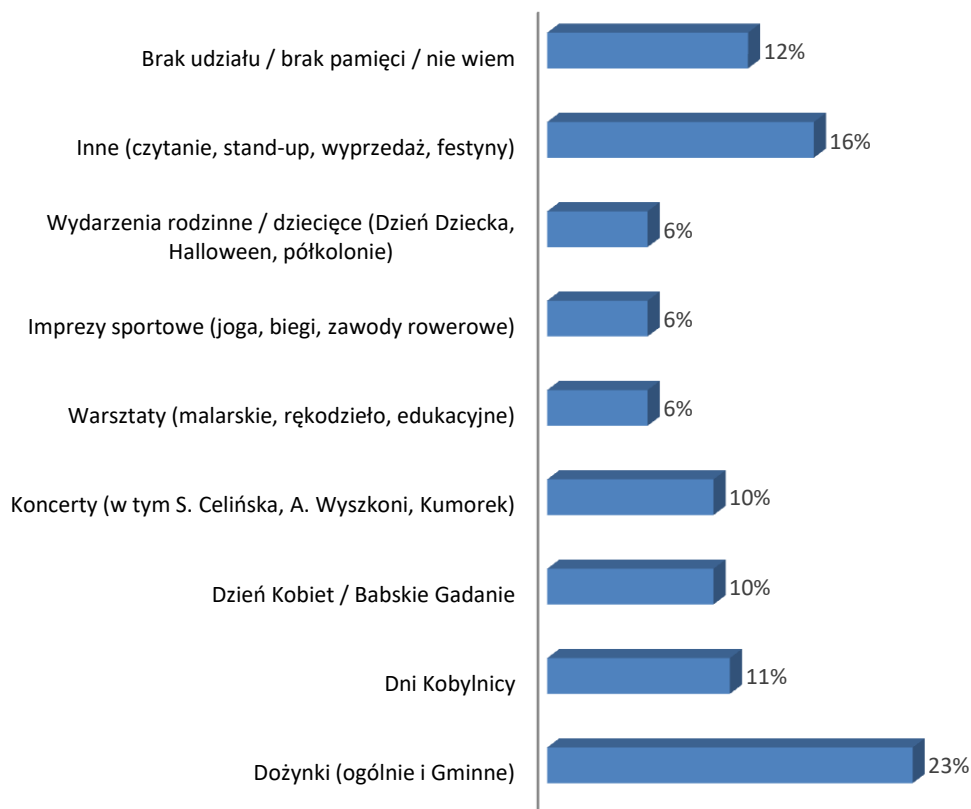
Taki rozkład ocen sugeruje, że Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy (CKiP) cieszy się dużym zaufaniem społeczności lokalnej i spełnia oczekiwania większości mieszkanek i mieszkańców, choć równocześnie istnieje pewien margines osób, których potrzeby nie zostały w pełni zaspokojone. Wnioski te mogą stanowić podstawę do dalszego diagnozowania jakości oferty oraz projektowania programów rozwoju instytucji – zwłaszcza z uwzględnieniem osób, które wyraziły umiarkowaną lub niską ocenę. Warto również zauważyć, że brak ocen skrajnie negatywnych świadczy o stabilnej pozycji placówki i dobrym odbiorze społecznym.

Mierne oceny działalności CKiP były uzasadniane m.in. ograniczoną liczbą i różnorodnością wydarzeń skierowanych do osób dorosłych, niską atrakcyjnością oferty oraz brakiem innowacyjnych pomysłów. Ze względu na niewielką liczbę odpowiedzi, uzyskane dane należy traktować jako wstępny sygnał jakościowy, wymagający dalszej, pogłębionej analizy.

Analiza zebranych danych umożliwiła także wgląd w doświadczenia życia kulturalnego badanych osób. Swobodna forma ich wypowiedzi pozwoliła na uchwycenie zarówno dominujących preferencji, jak i mniej oczywistych, indywidualnych form uczestnictwa. Dzięki temu możliwe było zidentyfikowanie wydarzeń cieszących się

największym uznaniem, a także tych o bardziej kameralnym, lokalnym charakterze, co dostarcza cennych informacji na temat zróżnicowanego zaangażowania mieszkańców w inicjatywy kulturalne. Zestawienie ilustruje wykres 4.2.

Wykres 4.2. Najczęściej wskazywane i pozytywnie oceniane wydarzenia kulturalne

Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość wypowiedzi (88%) zawierała konkretne wskazania wydarzeń lub inicjatyw, które zostały ocenione pozytywnie. Pozostałe odpowiedzi (12%) miały charakter neutralny, negatywny lub wskazywały na brak uczestnictwa w wydarzeniach w ostatnim roku. Wśród najczęściej wspomnianych wydarzeń dominowały Dożynki Gminne, które były opisywane jako wyjątkowo pozytywne doświadczenie, często z odniesieniem do emocji i atmosfery towarzyszącej wydarzeniu. Popularnością cieszyły się również Dni Kobylnicy, zwłaszcza w kontekście koncertów i atrakcji towarzyszących, a także wydarzenia dedykowane kobietom, takie jak Dzień Kobiet czy Babskie Gadanie. Docenione zostały także koncerty znanych artystów, takich jak Magdalena Kumorek, Stanisława Celińska, Spięty, Agnieszka Chylińska, Torres czy

Mateusz Ziółko. Wśród innych form aktywności pojawiły się imprezy sportowo-rekreacyjne i zdrowotne oraz warsztaty i wydarzenia edukacyjne, obejmujące m.in. rękodzieło, wykłady czy gry terenowe. Znaczącą grupę stanowiły także różnorodne wydarzenia lokalne, takie jak festyny parafialne, wieczory muzyczne, jarmarki, wyprzedaże garażowe, Noc Kupały czy Halloween. Ich obecność w odpowiedziach podkreśla znaczenie lokalnej tożsamości oraz sezonowego charakteru wielu inicjatyw.

Dane wskazują, że mieszkanki i mieszkańcy najczęściej zapamiętują i doceniają wydarzenia o charakterze plenerowym, integracyjnym i rozrywkowym – odbywające się w przestrzeniach publicznych i angażujące całe społeczności. Znaczącą rolę odgrywają również imprezy cykliczne i rozpoznawalne, które zyskały ugruntowaną pozycję w kalendarzu kulturalnym Gminy. Uczestniczki i uczestnicy badania najczęściej wskazują duże wydarzenia masowe oraz lokalne święta jako najciekawsze i najbardziej wartościowe. Mieszkanki i mieszkańcy szczególnie cenią inicjatywy o charakterze wspólnotowym i tradycyjnym, ale także rekreacyjnym i integracyjnym. Największy oddźwięk mają działania łączące elementy rozrywki, tradycji i dostępności – organizowane w przestrzeniach bliskich lokalnej społeczności.

Wysoka liczba wskazań dotyczących wydarzeń skierowanych do kobiet oraz koncertów świadczy o potrzebie kontynuowania i rozwijania oferty tematycznej, odpowiadającej na zróżnicowane potrzeby mieszkanek i mieszkańców.

Brak uczestnictwa wśród 12% ankietowanych może stanowić sygnał do pogłębionej analizy barier w dostępie do kultury – zarówno logistycznych, jak i komunikacyjnych czy programowych.

Warto rozważyć wzmacnianie działań o charakterze lokalnym, międzypokoleniowym i integracyjnym, a także zapewnienie większej różnorodności i regularności oferty kulturalnej w różnych sołectwach. Wnioski te mogą również stanowić podstawę do optymalizacji programu CKiP w Kobylnicy oraz rozwoju inicjatyw oddolnych. Szczególnie wartościowe są działania, które angażują odbiorczynie i odbiorców w proces współtworzenia wydarzeń – co sprzyja tworzeniu trwałych więzi społecznych i włączaniu mniej aktywnych mieszkanek i mieszkańców w życie kulturalne gminy.

4.2. Przestrzenie sąsiedzkie i świetlice wiejskie

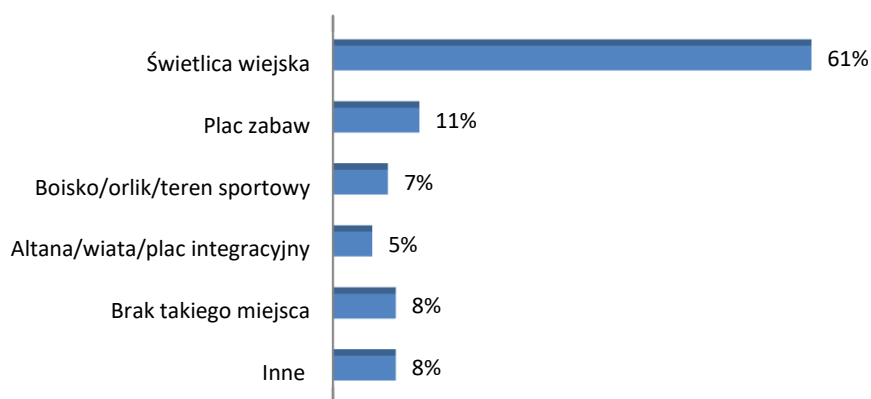
Przestrzenie sąsiedzkie oraz świetlice wiejskie odgrywają istotną rolę w procesach integracji społecznej, budowania relacji lokalnych i wzmacniania kapitału społecznego. Są to miejsca codziennych spotkań, wymiany doświadczeń, realizacji inicjatyw oddolnych oraz aktywności międzypokoleniowej. Ich funkcja wykracza poza ramy infrastruktury, przez co stanowią symboliczny i praktyczny punkt odniesienia dla wspólnotowości i uczestnictwa obywatelskiego.

W niniejszym podrozdziale przedstawiono wyniki badań dotyczących znaczenia tych przestrzeni w życiu mieszkanek i mieszkańców gminy Kobylnica. Analizie poddano odpowiedzi na pytania dotyczące najważniejszych miejsc spotkań sąsiedzkich, częstotliwości korzystania ze świetlic, oceny działalności tych instytucji oraz czynników wpływających na jakość ich funkcjonowania. Zgromadzone dane umożliwiają zidentyfikowanie ról, jakie pełnią świetlice i inne przestrzenie wspólne w lokalnym ekosystemie społecznym, a także pozwalają wskazać obszary wymagające wsparcia, rozwoju lub zmiany.

Na podstawie odpowiedzi na pytanie o najważniejsze miejsca spotkań sąsiedzkich w miejscowości lub bliskiej okolicy, można jednoznacznie wskazać dominującą rolę świetlic wiejskich jako głównych przestrzeni integracji lokalnej. Szczegółowe dane na temat najważniejszych miejsc spotkań sąsiedzkich przedstawia wykres 4.3.

Zdecydowana większość respondentów uznaje świetlicę wiejską za główne miejsce spotkań sąsiedzkich. Świetlica pojawia się nie tylko jako samodzielne miejsce, ale także w połączeniu z placem zabaw, boiskiem lub altaną. Tego rodzaju przestrzenie spełniają funkcję ośrodków życia społecznego – są kojarzone z dostępnością, wielofunkcyjnością oraz możliwością organizacji wydarzeń, warsztatów czy codziennych interakcji.

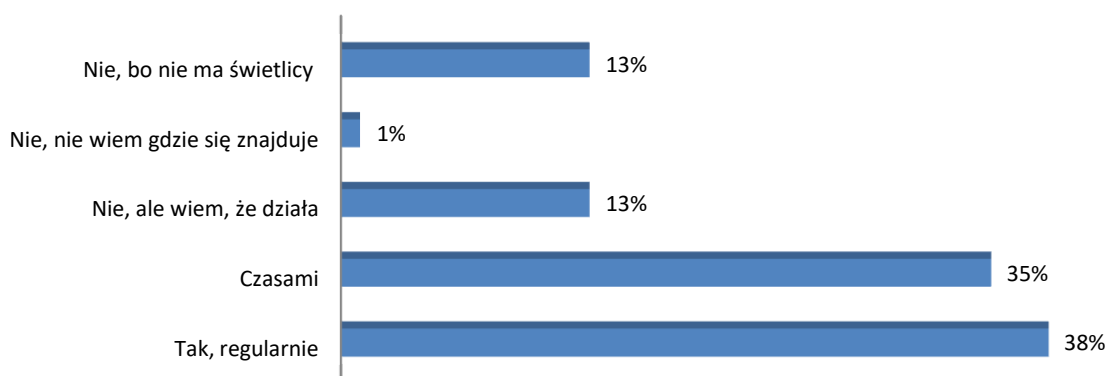
Wykres 4.3. Zestawienie najważniejszych miejsc spotkań w miejscowości lub bliskiej okolicy

Źródło: badania własne.

Niektóre wypowiedzi wskazują na brak zorganizowanej przestrzeni do spotkań (*nie ma takiego miejsca, nie wiem*), co może świadczyć o deficycie infrastruktury społecznej w niektórych sołectwach. W kilku przypadkach pojawiają się ciekawe i bardziej nieformalne miejsca spotkań, np. *przy skrzynkach pocztowych, baza, plac w centrum wsi na przeciwko świetlicy, czy ulica*. Warto także zwrócić uwagę na istnienie spontanicznych i oddolnych form integracji, jak np. wspólne sprzątanie wsi – inicjatywa, która oprócz funkcji praktycznej, pełni również rolę społeczno-integracyjną. Obecność odpowiedzi negatywnych i niestandardowych może wskazywać na nierównomierny dostęp do przestrzeni wspólnych w różnych częściach gminy. Rekomendowane jest zatem dalsze wzmacnianie roli świetlic oraz tworzenie nowych przestrzeni sąsiedzkich tam, gdzie ich brakuje – również poprzez adaptację istniejących lokalizacji (np. wiat, sal, terenów zielonych).

Wykres 4.4. Korzystanie ze świetlic wiejskich

Źródło: badania własne.

Analiza korzystania ze świetlic wiejskich w sołectwach Gminy (wykres 4.4) wskazuje na zróżnicowany poziom wykorzystania ich potencjału przez mieszkanki i mieszkańców. Największa grupa respondentek i respondentów (38%) deklaruje regularne uczestnictwo w zajęciach lub wydarzeniach organizowanych w świetlicy, co świadczy o jej istotnej roli w życiu lokalnej społeczności. Kolejne 35% korzysta z niej okazjonalnie, co łącznie daje aż 73% osób mających bezpośredni kontakt z tą przestrzenią. Zaledwie 1% badanych nie wie, gdzie znajduje się świetlica, co sugeruje, że jej lokalizacja jest powszechnie znana i dobrze zakomunikowana. Jednocześnie 13% osób przyznaje, że nie korzysta z obiektu, mimo że wie o jego istnieniu. Może to wskazywać na istnienie barier – np. brak dopasowania oferty, ograniczenia czasowe lub inne czynniki utrudniające uczestnictwo. Kolejne 13% respondentek i respondentów zaznaczyło, że w ich miejscowości świetlica w ogóle nie funkcjonuje, co może świadczyć o nierównym dostępie do infrastruktury społeczno-kulturalnej w gminie.

Aby uzyskać pełniejszy obraz funkcjonowania świetlic, respondentki i respondenci zostali poproszeni o ocenę jakości ich działalności w swoich miejscowościach. Celem pytania było określenie poziomu zadowolenia z oferty programowej, sposobu zarządzania oraz dostępności tych placówek jako istotnych przestrzeni społecznych i integracyjnych. Uzyskane odpowiedzi pozwalają ocenić nie tylko ogólne postrzeganie świetlic, ale również wskazać potencjalne obszary wymagające usprawnień. Rozkład odpowiedzi został przedstawiony na wykresie 4.5.

Wykres 4.5. Ocena jakości działalności świetlic wiejskich w gminie – opinie mieszkanki i mieszkańców

Źródło: badania własne.

Wyniki badania przedstawione na wykresie ukazują zróżnicowane postrzeganie jakości funkcjonowania świetlic wiejskich przez mieszkanki i mieszkańców gminy. Największa grupa respondentek i respondentów (30%) oceniła działalność świetlic jako bardzo dobrą, co świadczy o wysokim poziomie satysfakcji z oferty programowej, organizacji zajęć oraz dostępności tych placówek. Świetlice w tych miejscowościach prawdopodobnie pełnią funkcję aktywnych centrów życia społecznego, odpowiadając na potrzeby różnych grup wiekowych i społecznych.

Kolejne 26% badanych wystawiło ocenę „dobrą”, co również wskazuje na pozytywny odbiór, choć z pewnymi zastrzeżeniami. Może to oznaczać, że mimo ogólnego zadowolenia, respondenci dostrzegają obszary wymagające usprawnień – np. większą różnorodność zajęć, lepsze dopasowanie godzin funkcjonowania czy poprawę warunków lokalowych. Tyle samo osób (26%) określiło działalność świetlic jako „przeciętną”. Taka ocena może sugerować, że świetlice są obecne i działają, ale ich potencjał nie jest w pełni wykorzystywany. Możliwe, że oferta nie jest wystarczająco atrakcyjna lub nie odpowiada na aktualne potrzeby społeczności. Warto w tym przypadku przeanalizować lokalne uwarunkowania i oczekiwania, by lepiej dostosować programy i działania.

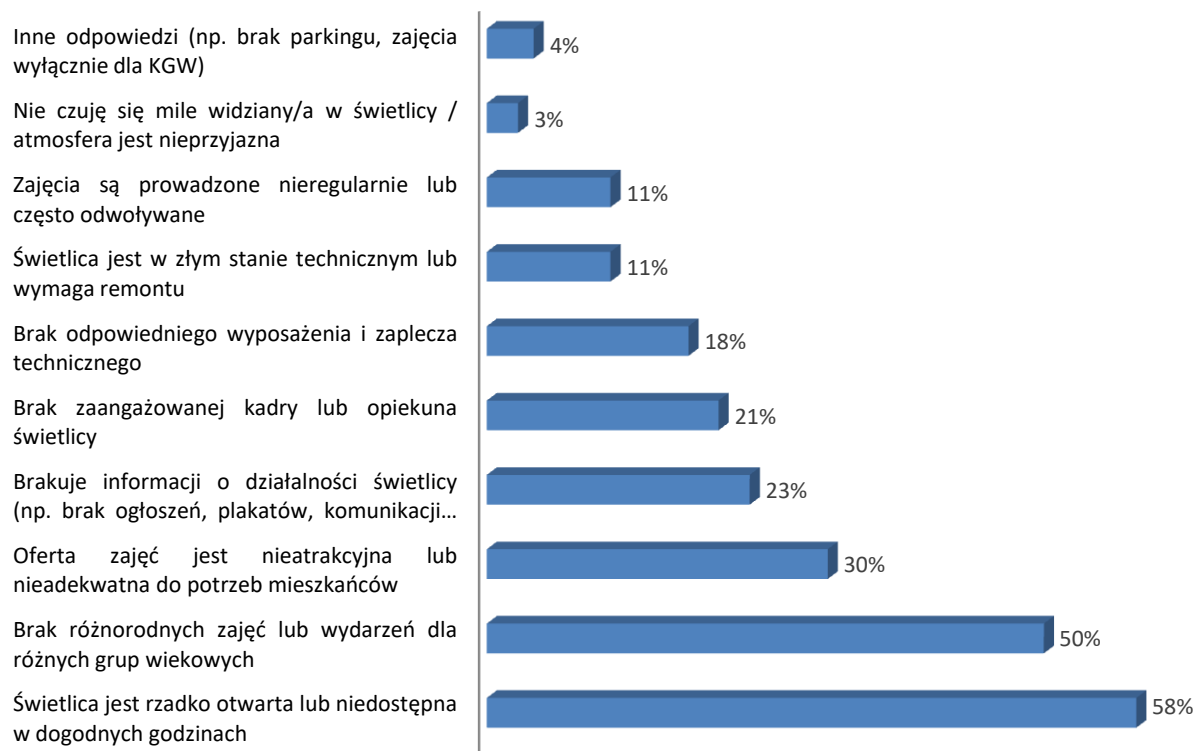
Z kolei 11% respondentek i respondentów oceniło działalność świetlic jako „słabą”, a 7% jako „bardzo słabą”. Te odpowiedzi mogą wskazywać na poważniejsze problemy – np. brak regularnych zajęć, niewystarczające wsparcie organizacyjne, brak zaangażowania ze strony prowadzących lub ograniczony dostęp do obiektu. W skrajnych przypadkach może to oznaczać, że świetlica formalnie istnieje, ale nie pełni żadnej realnej funkcji w społeczności.

Na podstawie zebranych danych warto podjąć działania, które pozwolą w pełni wykorzystać potencjał świetlic jako lokalnych centrów życia społecznego. Przede wszystkim należy kontynuować i wzmacniać działalność w tych miejscowościach, gdzie placówki są dobrze oceniane i cieszą się dużym zainteresowaniem. Warto wspierać je organizacyjnie i promować jako przykłady dobrych praktyk, które mogą inspirować inne sołectwa. W miejscowościach, gdzie oceny były przeciętne, rekomenduje się przeprowadzenie lokalnych diagnoz potrzeb – np. poprzez konsultacje społeczne lub krótkie ankiety. Pozwoli to lepiej dopasować ofertę świetlic do oczekiwań mieszkanki i mieszkańców, zarówno pod względem tematyki zajęć, jak i ich dostępności czasowej. W przypadku świetlic ocenianych negatywnie, warto rozważyć działania naprawcze.

Mogą one obejmować poprawę warunków lokalowych, wsparcie kadrowe, szkolenia dla osób prowadzących zajęcia, a także intensyfikację działań informacyjnych, by zwiększyć świadomość istnienia i możliwości korzystania z tych przestrzeni. Istotnym kierunkiem rozwoju jest również włączanie społeczności lokalnych w proces współtworzenia oferty świetlicowej. Angażowanie mieszkanki i mieszkańców – zarówno młodszych, jak i starszych – w planowanie i realizację działań może znacząco zwiększyć ich atrakcyjność i adekwatność, a jednocześnie sprzyjać budowaniu więzi społecznych i poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń. Na koniec, warto zadbać o to, by oferta świetlic była bardziej regularna i zróżnicowana, dostępna dla różnych grup wiekowych i społecznych, a także dostosowana do specyfiki poszczególnych sołectw. Tylko wtedy świetlice będą mogły w pełni realizować swoją funkcję jako miejsca spotkań, integracji i aktywności lokalnej.

W celu lepszego zrozumienia powodów niskiej oceny działalności świetlic, przeanalizowano najczęściej wskazywane problemy zgłaszane przez respondentki i respondentów. Ponieważ możliwe było zaznaczenie więcej niż jednej odpowiedzi, łączna liczba wskazań przekracza liczbę osób biorących udział w badaniu. Wyniki przedstawiono na wykresie 4.6.

Wykres 4.6. Przyczyny niskiej oceny działalności świetlic wiejskich

Źródło: badania własne.

Najczęściej wskazywaną przyczyną niezadowolenia jest rzadka dostępność świetlicy lub jej niedostępność w dogodnych godzinach – problem ten zgłosiło aż 58% respondentów. Taki wynik sugeruje, że harmonogram funkcjonowania świetlicy nie odpowiada potrzebom lokalnej społeczności, co może skutecznie zniechęcać do korzystania z jej oferty. Na drugim miejscu znalazł się brak zajęć dla różnych grup wiekowych (50%). To wskazuje na brak inkluzywności – świetlica nie spełnia oczekiwań dzieci, młodzieży, dorosłych czy seniorów, co ogranicza jej funkcję integracyjną i edukacyjną. Kolejnym istotnym problemem, wskazanym przez 30% badanych, jest nieatrakcyjna lub niedostosowana oferta zajęć. Może to oznaczać, że program nie odpowiada zainteresowaniom mieszkańców lub nie uwzględnia lokalnych potrzeb. W dalszej kolejności pojawiają się problemy organizacyjne i komunikacyjne: brak informacji o działalności świetlicy (23%) oraz brak zaangażowanej kadry lub opiekuna (21%). Brak skutecznej komunikacji i odpowiedzialnej osoby do prowadzenia działań może znacząco obniżać jakość i ciągłość oferty. Nieco rzadziej wskazywano na braki w wyposażeniu i zapleczu technicznym (18%) oraz zły stan techniczny świetlicy (11%). Choć mniej powszechne, są to istotne bariery, które wpływają na komfort i bezpieczeństwo uczestników. Na końcu listy znalazły się: nieregularność zajęć (8%), nieprzyjemna atmosfera (7%) oraz inne odpowiedzi (4%), takie jak brak parkingów czy zajęcia skierowane wyłącznie do jednej grupy (np. Koła Gospodyń Wiejskich).

Dane wskazują, że niska ocena działalności świetlic wiejskich wynika przede wszystkim z ograniczonej dostępności, braku różnorodności oferty oraz niedostosowania do potrzeb mieszkańców. Problemy te mają charakter zarówno organizacyjny, jak i infrastrukturalny, a ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia. W odpowiedzi na te problemy warto rozważyć szereg działań naprawczych, które mogą przyczynić się do poprawy funkcjonowania tych placówek.

Po pierwsze, należy zadbać o lepszą dostępność świetlicy – zarówno pod względem godzin otwarcia, jak i częstotliwości organizowanych zajęć. Wiele osób wskazuje, że świetlica jest otwarta zbyt rzadko lub w godzinach niedogodnych, co skutecznie ogranicza możliwość uczestnictwa. Dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie elastycznego harmonogramu, uwzględniającego potrzeby różnych grup – np. popołudniowe i weekendowe godziny otwarcia. Po drugie, warto zadbać o to, by oferta zajęć była bardziej zróżnicowana i dostosowana do różnych grup wiekowych.

Świetlica powinna być miejscem otwartym zarówno dla dzieci, młodzieży, dorosłych, jak i seniorów. Wprowadzenie zajęć międzypokoleniowych, warsztatów tematycznych czy wydarzeń integracyjnych może znacząco zwiększyć atrakcyjność tego miejsca. Po trzecie, istotnym elementem poprawy funkcjonowania świetlicy jest skuteczna komunikacja. Brak informacji o działalności placówki to jedna z częściej wskazywanych barier. Dlatego warto zadbać o widoczne ogłoszenia, plakaty, a także obecność świetlicy w mediach społecznościowych czy na stronie internetowej Gminy. Dobrym pomysłem może być również stworzenie lokalnego newslettera lub grupy informacyjnej. Kolejnym krokiem powinno być zapewnienie odpowiedniego zaplecza kadrowego. Obecność zaangażowanego opiekuna lub animatora, który będzie koordynował działania i budował relacje z mieszkańcami, może znacząco wpłynąć na jakość i ciągłość oferty. Nie można też pominąć kwestii infrastrukturalnych. Wiele osób zwraca uwagę na zły stan techniczny świetlicy oraz brak odpowiedniego wyposażenia. Inwestycje w remonty, zakup sprzętu multimedialnego, mebli czy materiałów edukacyjnych są niezbędne, by stworzyć przestrzeń przyjazną i funkcjonalną. Na koniec, warto podkreślić znaczenie budowania pozytywnej atmosfery i integracji społecznej. Organizowanie spotkań sąsiedzkich, wspólnych inicjatyw czy wydarzeń kulturalnych może pomóc w przełamywaniu barier i budowaniu poczucia wspólnoty.

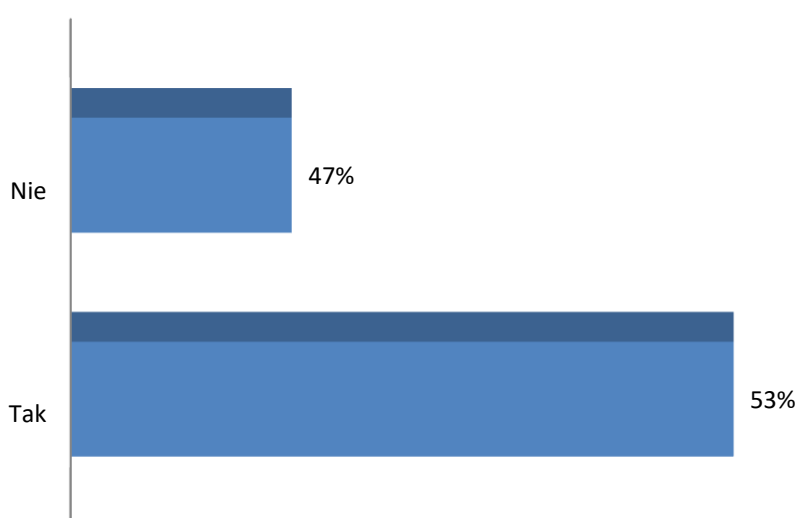
4.3. Biblioteki i ich dostępność

Biblioteki, jako instytucje kultury, pełnią istotną funkcję w podnoszeniu poziomu wiedzy, rozwijaniu kompetencji czytelniczych i cyfrowych, a także integracji lokalnej społeczności. Ich rola wykracza dziś poza tradycyjne wypożyczanie książek – coraz częściej stają się one przestrzenią spotkań, edukacji nieformalnej, wydarzeń kulturalnych oraz działań międzypokoleniowych.

W niniejszej części zaprezentowano odpowiedzi respondentów na pytania dotyczące korzystania z bibliotek oraz przyczyn, dla których niektóre osoby nie korzystają z tej formy instytucji kultury. Analiza ta pozwala zrozumieć nie tylko skalę aktywności czytelniczej wśród mieszkańców, ale także wskazuje bariery utrudniające korzystanie z biblioteki, co może posłużyć do lepszego planowania jej działalności i zwiększenia jej roli w życiu lokalnej społeczności.

Z uzyskanych danych wynika, że korzystanie z usług bibliotecznych w Kobylnicy i jej filii na terenie gminy – w tym również z bibliobusa – zadeklarowała ponad połowa respondentek i respondentów (53%). Pozostałe 47% wskazało, że nie korzysta z biblioteki ani jej filii. Wyniki wskazują na niemal równomierny rozkład odpowiedzi, przy lekkiej przewadze użytkowników bibliotek. To sugeruje, że biblioteki i ich filie nadal odgrywają istotną rolę w życiu kulturalnym części mieszkańców gminy, jednak spory odsetek niekorzystających wskazuje na potrzebę dalszej analizy barier oraz potencjalnych działań zachęcających do odwiedzin.

Wykres 4.6. Korzystanie z usług bibliotecznych na terenie gminy

Źródło: badania własne.

Dlatego w kolejnym etapie badania respondentkom i respondentom zadano pytanie dotyczące powodów niekorzystania z biblioteki lub jej filii na terenie gminy, w tym także bibliobusa. Analizie poddano odpowiedzi 47 osób, które wcześniej zadeklarowały brak korzystania z oferty bibliotecznej. Zgromadzony materiał miał charakter otwarty i został poddany procedurze kategoryzacji tematycznej, co umożliwiło wyodrębnienie głównych barier ograniczających uczestnictwo w tym segmencie oferty kulturalnej. Skategoryzowane odpowiedzi posłużyły następnie jako podstawa analizy ilościowej.

Najczęściej wskazywanym powodem (34% wskazań, 16 osób) była preferencja posiadania własnych książek, co obejmuje zarówno kupowanie egzemplarzy, jak i posiadanie prywatnych księgozbiorów. Respondenci argumentowali, że wolą mieć

książki „na własność” lub „kolekcjonują książki”, a także że zakup jest dla nich wygodniejszy niż wypożyczenie.

Na drugim miejscu znalazł się brak zainteresowania czytelnictwem jako takim – 26% respondentów (12 osób) przyznało, że nie lubi czytać książek, nie odczuwa takiej potrzeby lub deklaruje, że „nie czyta w ogóle”. To wskazuje na barierę kulturowo-motywacyjną, która nie jest związana z funkcjonowaniem biblioteki jako instytucji, lecz z indywidualnymi preferencjami.

Kolejną istotną kategorią był brak czasu – 19% wskazań (9 osób). Respondenci często powoływali się na „brak wolnych chwil”, „inne obowiązki” lub „priorytetyzowanie innych aktywności”, co pokazuje, że mimo potencjalnego zainteresowania, ograniczenia czasowe pozostają realną przeszkodą w korzystaniu z usług bibliotecznych.

Niedostateczna dostępność biblioteki została wskazana przez 11% respondentek i respondentów (5 osób). W tej kategorii mieszczą się zarówno uwagi dotyczące niekorzystnej lokalizacji placówki („biblioteka jest na odludziu”), jak i brak świadomości istnienia lub zakresu jej oferty („nie wiedziałem, że jest”), a także zbyt rzadkie kursy bibliobusa. Do tej grupy zaliczono również odpowiedzi odnoszące się do braku karty bibliotecznej oraz niedostatecznego poziomu informacji o świadczonych usługach.

Pojedyncze osoby (po 1–2 wskazania, łącznie ok. 10%) wspomniały także o innych barierach: złym stanie zdrowia (np. „słaby wzrok”), korzystaniu z alternatywnych źródeł (biblioteka w innym mieście, zasoby internetowe), a także niechęci do oddawania książek na czas z obawy przed przetrzymywaniem egzemplarzy.

Podsumowując, analiza wskazuje na cztery dominujące grupy powodów niekorzystania z biblioteki: preferencję posiadania własnych książek, brak zainteresowania czytaniem, ograniczenia czasowe oraz problemy z dostępnością i informacją. Wyniki te sugerują, że zwiększenie czytelnictwa i korzystania z zasobów bibliotecznych w gminie wymaga zróżnicowanych działań: od poprawy komunikacji oferty, przez rozwój biblioteki mobilnej i wydarzeń popularyzujących książkę, po wzmocnienie roli biblioteki jako nowoczesnej przestrzeni społeczno-kulturalnej, nieograniczonej wyłącznie do funkcji wypożyczalni.

Analiza odpowiedzi mieszkańców gminy Kobylnica ujawnia istotne wnioski dotyczące roli, jakości i dostępności infrastruktury lokalnej w kontekście życia kulturalnego, społecznego i integracyjnego. Dane zebrane w badaniu pokazują, że przestrzenie kultury – takie jak Centrum Kultury i Promocji, świetlice wiejskie, biblioteki

czy miejsca otwarte (boiska, place, parki) – stanowią nie tylko zaplecze organizacyjne dla wydarzeń, lecz również ważne punkty odniesienia dla wspólnot lokalnych.

Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy zostało jednoznacznie wskazane jako najczęściej wybierane miejsce aktywności kulturalnej, uzyskując najwyższą liczbę wskazań. Oceny jego działalności były w zdecydowanej większości pozytywne. Choć margines osób wyrażających umiarkowane zadowolenie bądź krytykę był niski, ich głosy dostarczyły sygnałów o potrzebie zwiększenia oferty wydarzeń dla dorosłych i podniesienia atrakcyjności programów.

Analiza wydarzeń zapamiętanych jako szczególnie udane pokazała wysokie uznanie dla dużych, cyklicznych imprez plenerowych, takich jak dożynki gminne, Dni Kobylnicy czy Dzień Kobiet. Odpowiedzi uczestników wskazują, że mieszkańcy szczególnie cenią wydarzenia o charakterze wspólnotowym, integracyjnym i międzypokoleniowym, z elementami rozrywki, muzyki oraz tradycji lokalnej.

Świetlice wiejskie okazały się istotnymi przestrzeniami integracji lokalnej – zarówno jako miejsca spotkań sąsiedzkich, jak i realnie wykorzystywana infrastruktura. Znaczna część mieszkanki i mieszkańców deklaruje korzystanie z tych obiektów, a wielu z nich ocenia ich działalność pozytywnie. Jednocześnie zgłaszane problemy, takie jak niedostosowane godziny otwarcia, ograniczona oferta zajęć czy niewystarczająca komunikacja dostępnych aktywności, wskazują na potrzebę reorganizacji funkcjonowania świetlic oraz poszerzenia ich roli jako lokalnych centrów aktywności. Wśród odpowiedzi pojawiły się również sygnały dotyczące konieczności inwestycji w zaplecze techniczne i infrastrukturę.

W przypadku dostępu do bibliotek, niemal równa liczba respondentów deklaruje korzystanie i niekorzystanie z ich usług. Analiza powodów rezygnacji z wizyt bibliotecznych ujawnia cztery główne bariery: preferencję posiadania własnych książek, brak zainteresowania czytaniem, ograniczenia czasowe oraz słabą dostępność instytucji. Dane te potwierdzają potrzebę promocji bibliotek jako nowoczesnych, wielofunkcyjnych instytucji kultury oraz konieczność wdrożenia rozwiązań mobilnych i cyfrowych.

Infrastruktura kultury w gminie spełnia ważną funkcję społeczną i kulturalną, jednak nie jest w pełni zrównoważona pod względem dostępności i różnorodności. Centrum Kultury i Promocji odgrywa dominującą rolę, ale potrzebna jest jego programowa decentralizacja, wzmacniająca kulturę w mniejszych miejscowościach. Świetlice wiejskie stanowią potencjalnie silne ogniwo lokalnej integracji, lecz wymagają

lepszego organizacji, promocji i wsparcia infrastrukturalnego. Biblioteki wciąż są istotnym elementem życia kulturowego dla części mieszkańców, ale konieczne jest obniżenie barier dostępu poprzez działania promocyjne i ofertę elastyczną czasowo oraz tematycznie.

Zgromadzone dane empiryczne stanowią wartościowy materiał do dalszego planowania polityki kulturalnej Gminy Kobylnica. Wskazują kierunki rozwoju – zarówno poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury, jak i poprzez podnoszenie jakości oferty programowej, lepszą komunikację z mieszkańcami oraz wspieranie oddolnych inicjatyw.

Rozdział V

Źródła informacji i bariery uczestnictwa

Kluczowym elementem diagnozy lokalnych potrzeb kulturalnych jest zrozumienie, w jaki sposób mieszkańcy i mieszkańcy miasta oraz gminy Kobylnica pozyskują informacje o wydarzeniach kulturalnych, a także jakie napotykają bariery w uczestnictwie w życiu kulturalnym. Dostępność informacji, skuteczność kanałów komunikacji oraz indywidualne i systemowe przeszkody mają bezpośredni wpływ na poziom zaangażowania społeczności w inicjatywy kulturalne i obywatelskie.

W rozdziale przedstawione zostaną odpowiedzi na pytania dotyczące źródeł informacji wykorzystywanych przez mieszkańców do pozyskiwania wiedzy o wydarzeniach organizowanych w mieście i gminie Kobylnica – zarówno tych tradycyjnych, jak plakaty, tablice ogłoszeń czy kurier sołecki, jak i nowoczesnych, takich jak media społecznościowe czy aplikacje mobilne. Analiza ta pozwoli określić, które kanały są najbardziej efektywne i dostępne, a które wymagają wzmocnienia. Jednocześnie, równie istotnym aspektem jest rozpoznanie barier, które ograniczają aktywne uczestnictwo w kulturze. Mogą to być przeszkody natury fizycznej, logistycznej, ekonomicznej, ale też społecznej czy psychologicznej – jak brak informacji, nieśmiałość, brak czasu wolnego lub trudności w dotarciu na miejsce wydarzenia. Zidentyfikowanie tych czynników jest niezbędne do projektowania działań kulturalnych bardziej dostępnych, inkluzywnych i odpowiadających na realne potrzeby mieszkańców.

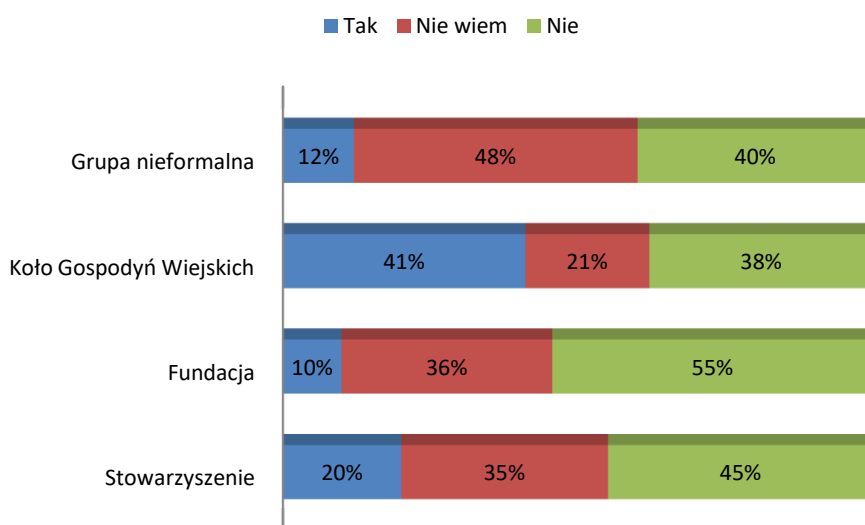
Ponadto, w rozdziale poruszone zostaną kwestie związane z gotowością mieszkanki i mieszkańców do zaangażowania się w działalność organizacji lokalnych, takich jak stowarzyszenia, fundacje, koła gospodyń wiejskich czy grupy nieformalne. Celem jest poznanie nie tylko poziomu zainteresowania współtworzeniem kultury, ale także preferowanych form zaangażowania — od udziału w wydarzeniach, przez pomoc w ich organizacji, po inicjowanie własnych działań.

5.1. Zaangażowanie mieszkańców w działalność lokalnych organizacji

Aktywność społeczna mieszkanki i mieszkańców jest istotnym elementem rozwoju życia kulturalnego i obywatelskiego w mieście jak i całej gminie. Lokalne organizacje – takie jak stowarzyszenia, fundacje, Koła Gospodyń Wiejskich czy grupy nieformalne – pełnią ważną rolę w animowaniu inicjatyw oddolnych i budowaniu więzi sąsiedzkich. W niniejszej części raportu przyglądamy się poziomowi świadomości mieszkańców na temat ich funkcjonowania, stopniowi zainteresowania włączeniem się w działania tych podmiotów oraz preferowanym formom zaangażowania.

Jako pierwsze w analizie przedstawiona jest świadomość mieszkanki i mieszkańców na temat istnienia lokalnych organizacji społecznych. Dane te zobrazowano na wykresie 5.1.

Wykres 5.1. Świadomość mieszkanki i mieszkańców na temat istnienia lokalnych organizacji społecznych

Źródło: badania własne.

Koła Gospodyń Wiejskich okazały się najlepiej rozpoznawalną formą aktywności społecznej wśród respondentek i respondentów – aż 41% z nich zadeklarowało, że w ich miejscowości działa taka organizacja. Taki rozkład wskazań może wynikać z silnego zakorzenienia tej formy organizacyjnej w kulturze lokalnej oraz widoczności działalności Kół, szczególnie w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich gminy. Warto zauważyć, że mimo wyraźnej znajomości, nadal 38% badanych nie

potwierdza istnienia takich grup w swojej okolicy, a 21% nie posiada na ten temat wiedzy.

W przypadku stowarzyszeń, świadomość ich obecności jest zdecydowanie niższa – tylko 20% osób badanych wskazało, że takie organizacje działają lokalnie. Jednocześnie 45% osób zaprzeczyło ich istnieniu, a aż 35% odpowiedziało *nie wiem*. Może to sugerować, że mimo formalnego charakteru i potencjalnie szerokiego zakresu działania, stowarzyszenia nie są wystarczająco obecne w świadomości społecznej lub nie prowadzą działań o dużym zasięgu informacyjnym. Może to również świadczyć o słabej identyfikacji lokalnej społeczności z tą formą organizacyjną.

Jeszcze niższa rozpoznawalność dotyczy fundacji — jedynie 10% badanych potwierdziło ich funkcjonowanie w swoim otoczeniu, podczas gdy aż 55% udzieliło odpowiedzi negatywnej, a 36% nie potrafiło się określić. Tak wysoki poziom niepewności i odpowiedzi negatywnych może świadczyć nie tylko o faktycznym braku lokalnych fundacji, ale również o niskim poziomie widoczności ich działań oraz barierze w komunikacji między tymi organizacjami a społecznością. Fundacje, często operujące w formalnych ramach i realizujące projekty na szerszą skalę, mogą być postrzegane jako mniej dostępne i mniej zakorzenione w lokalnym kontekście niż np. Koła Gospodyń Wiejskich. Brak ich rozpoznawalności może również wynikać z braku bezpośredniego kontaktu mieszkanek i mieszkańców z efektami ich pracy. Tym samym stanowi to sygnał o potrzebie większej transparentności działań, lokalnej obecności i budowania relacji ze społecznością.

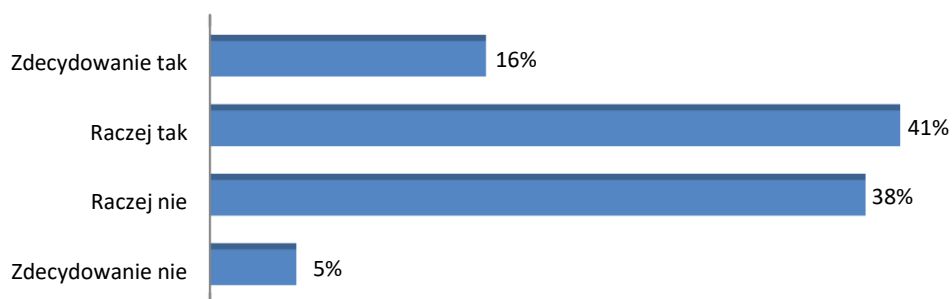
Najmniejszą świadomość społeczną odnotowano w przypadku grup nieformalnych – jedynie 12% respondentek i respondentów potwierdziło ich obecność w swojej miejscowości, podczas gdy aż 48% zadeklarowało, że nie wie, czy takie grupy działają w ich otoczeniu. Taki wynik nie jest zaskakujący. Choćby ze względu na brak sformalizowanej struktury i często okazjonalny charakter działań, grupy nieformalne są z natury mniej widoczne. Niemniej tak wysoki poziom niewiedzy może wskazywać na potrzebę skuteczniejszego informowania o ich aktywności i zwiększania ich obecności w przestrzeni lokalnej. Warto zatem rozważyć działania, które pomogą upowszechnić inicjatywy tych grup oraz wzmocnić ich rozpoznawalność i wpływ na społeczność miasta i gminy.

Wyniki analizy wskazują na znaczące braki w zakresie widoczności i obecności lokalnych organizacji społecznych w świadomości mieszkanek i mieszkańców –

zwłaszcza stowarzyszeń, fundacji oraz grup nieformalnych. Niska rozpoznawalność tych form aktywności może ograniczać ich oddziaływanie oraz utrudniać budowanie relacji i zaangażowania ze strony społeczności lokalnej. Z kolei stosunkowo wysoka rozpoznawalność Kół Gospodyń Wiejskich może stanowić solidną podstawę do rozwijania lokalnej aktywności obywatelskiej, szczególnie wśród kobiet – gospodyń, animatorek kultury oraz liderek i liderów działających na rzecz wspólnoty. Ich silne zakorzenienie w lokalnej tradycji i codziennym życiu pokazuje, że inicjatywy osadzone blisko potrzeb społeczności mają największy potencjał mobilizacyjny i integracyjny.

Na tle tych ustaleń warto przyjrzeć się nastawieniu mieszkanek i mieszkańców do samego zaangażowania się w działalność lokalnych organizacji. Jak pokazują wyniki badania, ponad połowa respondentek i respondentów (57%) wyraża chęć włączenia się w działania społeczne – 41% deklaruje *raczej tak*, a 16% *zdecydowanie tak*. Jednocześnie blisko 43% osób wykazuje *raczej niechęć* lub *zdecydowanie nie chce* angażować się w lokalne inicjatywy. Takie rozkłady wskazują, że choć istnieje potencjał do aktywizacji społecznej, konieczne jest poznanie i usunięcie barier, które powstrzymują część społeczności przed zaangażowaniem. Warto zatem zaprojektować i wdrożyć działania motywujące oraz angażujące, skierowane przede wszystkim do osób deklarujących wstępną chęć zaangażowania się w działalność lokalnych organizacji społecznych, ponieważ to właśnie one stanowią grupę o najwyższym potencjale do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym swojej miejscowości. Dane dotyczące gotowości do zaangażowania w działalność lokalnych organizacji przedstawia wykres 5.2.

Wykres 5.2. Deklarowana gotowość do zaangażowania w działalność lokalnych organizacji społecznych

Źródło: badania własne.

Istotnym uzupełnieniem powyższych analiz dotyczących zarówno rozpoznawalności organizacji, jak i ogólnego nastawienia respondentek i respondentów

jest pytanie o preferowane formy zaangażowania. Z deklarowaną gotowością do udziału w życiu społecznym ściśle wiąże się bowiem kwestia tego, w jaki sposób mieszkańcy chcieliby się włączać w działania lokalnych organizacji. Odpowiedzi udzielone przez osoby badane rzucają światło na rodzaje aktywności, które są dla nich najbardziej atrakcyjne, a także na stopień gotowości do podejmowania bardziej odpowiedzialnych lub inicjatywnych ról.

Największa liczba wskazań (50%) dotyczyła pomocy w organizacji wydarzeń, co może świadczyć o potrzebie uczestnictwa w działaniach o jasno określonej strukturze i ograniczonym czasowo charakterze. Tego typu aktywność nie wymaga długoterminowego zobowiązania ani pełnej odpowiedzialności za inicjatywę, co czyni ją atrakcyjną dla szerokiego grona mieszkańców. Wskazuje to również na potencjał do rozwoju wolontariatu kulturalnego oraz tworzenia zespołów wsparcia przy lokalnych instytucjach kultury.

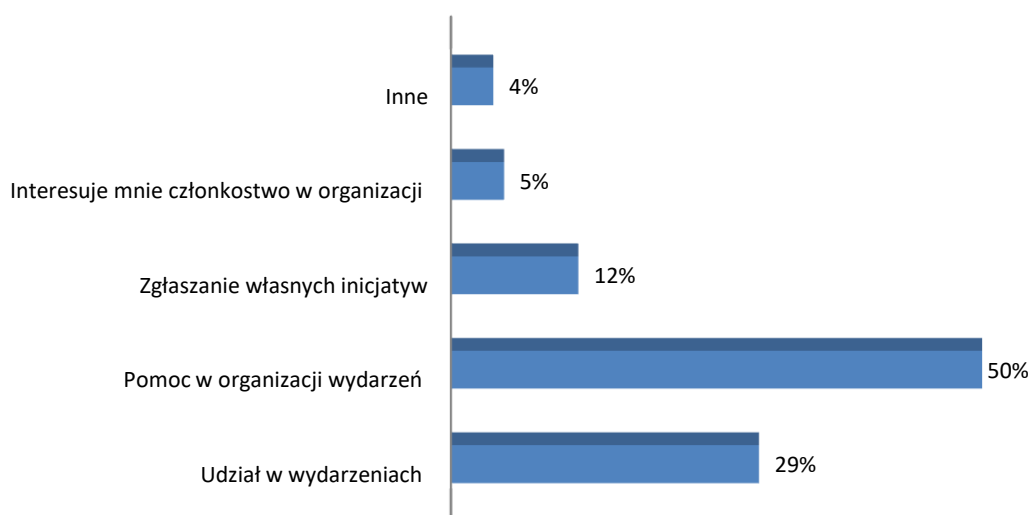
Na drugim miejscu znalazł się udział w wydarzeniach (29%), co potwierdza, że znaczna część społeczności preferuje aktywność o charakterze odbiorczym lub wspierającym. Tego typu zaangażowanie nie wymaga inicjatywy ani odpowiedzialności organizacyjnej, co może być szczególnie istotne dla osób o ograniczonych zasobach czasowych lub kompetencjach społecznych.

Zdecydowanie mniej osób (12%) wskazało na zgłaszanie własnych inicjatyw oraz członkostwo w organizacji (5%). Może to sugerować potrzebę dodatkowego wsparcia, edukacji obywatelskiej i motywacji dla osób potencjalnie zainteresowanych bardziej zaawansowanymi formami działania. Niski poziom deklarowanego członkostwa może również wynikać z braku wiedzy o istniejących organizacjach, obaw przed formalizacją zaangażowania lub niewystarczającej atrakcyjności oferty organizacyjnej.

Tylko 2% badanych mieszkanki i mieszkańców wskazało kategorię *inne*. Wśród tych odpowiedzi pojawiło się wskazanie konkretnego stowarzyszenia, które skupiać miałyby miłośników motoryzacji. Pokazuje to, że część mieszkańców posiada unikalne, tematyczne zainteresowania, które nie są jeszcze objęte działalnością istniejących organizacji. Może to świadczyć o potrzebie tworzenia bardziej zróżnicowanej oferty lokalnych inicjatyw, odpowiadającej również na niszowe pasje i hobby. Warto rozważyć wsparcie dla powstawania nowych grup nieformalnych lub stowarzyszeń tematycznych — np. poprzez udostępnienie przestrzeni, doradztwo czy mikrogranty. Pozostałe

odpowiedzi wskazują na osoby już zaangażowane w działalność lokalnych organizacji lub inicjatyw. To cenna grupa, która może pełnić rolę liderów społecznych, mentorów lub animatorów kultury, wspierając rozwój aktywności obywatelskiej w swojej społeczności.

Wykres 5.3. Preferowane formy zaangażowania w działalność lokalnych organizacji społecznych

Źródło: badania własne.

Analiza powyższych danych pozwala lepiej zrozumieć, że choć wiele osób deklaruje otwartość na zaangażowanie społeczne, kluczowe znaczenie ma odpowiednie dopasowanie formy współpracy do ich oczekiwań i możliwości. Oferowanie elastycznych, konkretnych i niewymagających dużego zaangażowania czasowego ani formalnego form uczestnictwa – takich jak pomoc przy wydarzeniach – może stać się skutecznym narzędziem aktywizacji, szczególnie wśród osób, które nie czują się jeszcze gotowe do podejmowania inicjatyw czy członkostwa w strukturach formalnych. Wnioski z tej części badania wskazują jednoznacznie, że działania lokalnych organizacji społecznych powinny być projektowane z uwzględnieniem deklarowanego poziomu zaangażowania – stwarzając przestrzeń zarówno dla tych, którzy chcą pomagać okazjonalnie, jak i tych, którzy mogliby w przyszłości rozwinąć swoją aktywność. Budowanie relacji, zaufania i dostosowanej oferty angażującej może przełożyć się na stopniowe pogłębianie uczestnictwa społecznego zarówno w mieście jak i gminie.

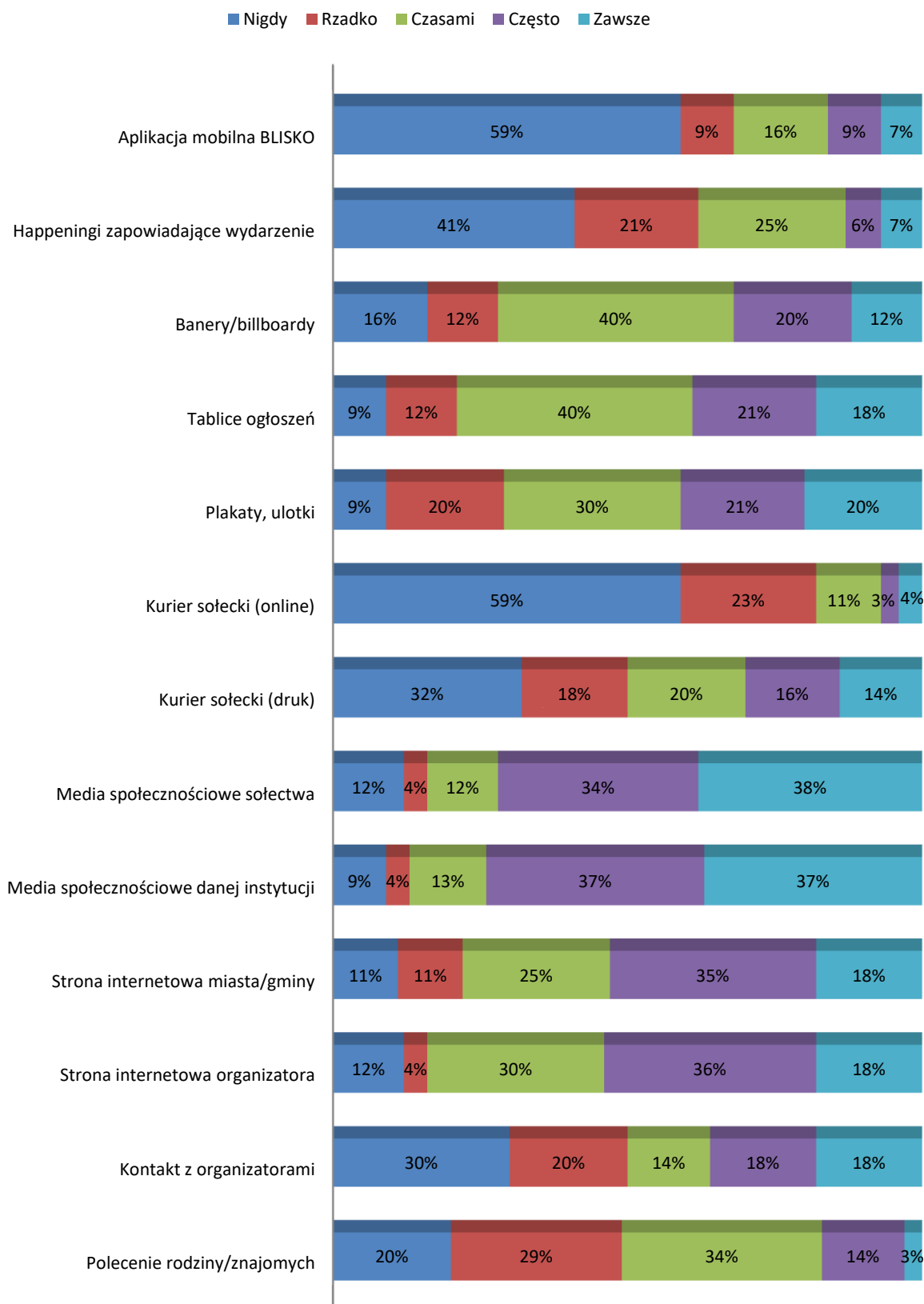
5.2. Źródła informacji

W ramach diagnozy potrzeb kulturalnych mieszkanki i mieszkańców miasta i gminy Kobylnica zapytano respondentów o to, z jakich źródeł najczęściej czerpią informacje dotyczące wydarzeń kulturalnych. Odpowiedzi udzielane były w pięciostopniowej skali (*nigdy, rzadko, czasami, często, zawsze*), co umożliwiło ocenę popularności i efektywności poszczególnych kanałów komunikacyjnych. Celem pytania było zidentyfikowanie tych źródeł informacji, które są najbardziej efektywne oraz wskazanie obszarów wymagających poprawy w ramach gminnego systemu informacyjnego. Źródła informacji o wydarzeniach kulturalnych preferowane przez respondentów zaprezentowano na wykresie 5.3

Analiza uzyskanych wyników jednoznacznie wskazuje na dominację mediów społecznościowych jako podstawowego źródła informacji o wydarzeniach kulturalnych. Media prowadzone przez instytucje kultury cieszą się szczególnym zaufaniem – aż 74% badanych deklaruje, że korzysta z nich często lub zawsze. Podobnie wysokie wskaźniki uzyskały media społecznościowe sołectw, z których regularnie korzysta 72% respondentów. Popularność tych kanałów wynika przede wszystkim z ich aktualności, łatwego dostępu oraz dużej dynamiki przekazu. Informacje publikowane w mediach społecznościowych mają potencjał szybkiego docierania do szerokiego grona odbiorców, co czyni je niezwykle efektywnym narzędziem komunikacji w kontekście działań kulturalnych.

Na kolejnych miejscach pod względem częstotliwości korzystania znalazły się strony internetowe instytucji oraz Gminy Kobylnica. Ponad połowa respondentów wskazała, że regularnie odwiedza zarówno stronę internetową organizatora wydarzeń (54%), jak i oficjalną stronę Gminy (53%). Choć nieco mniej dynamiczne niż media społecznościowe, te kanały pozostają istotnym elementem systemu informacyjnego, szczególnie dla osób preferujących bardziej uporządkowaną i formalną formę komunikacji.

Wykres 5.3. Źródła informacji o wydarzeniach kulturalnych – preferencje komunikacyjne mieszkanki i mieszkańców

Źródło: badania własne.

Tradycyjne formy przekazu, mimo ograniczonego zasięgu, wciąż mogą odgrywać istotną rolę, zwłaszcza w przypadku osób starszych oraz mieszkańców terenów wiejskich, dla których tego rodzaju kanały informacyjne mogą być bardziej dostępne i naturalne w codziennym odbiorze. Tablice ogłoszeń oraz plakaty i ulotki to wciąż powszechnie wykorzystywane źródła informacji – około 40% badanych deklaruje, że korzysta z nich często lub zawsze. Nieco mniejszym zainteresowaniem cieszą się banery i billboardy, z których regularnie korzysta jedna trzecia respondentów. Obecność tych form w przestrzeni publicznej sprzyja widoczności działań kulturalnych, pełniąc funkcję wspierającą dla komunikacji cyfrowej.

Znacząco niższy poziom korzystania dotyczy źródeł, które nie zostały wystarczająco zakorzenione w świadomości mieszkańców. Szczególnie widoczna jest niska popularność aplikacji mobilnej BLISKO, z której aż 59% badanych nigdy nie korzysta. Podobny poziom niewykorzystania dotyczy Kuriera Sołeckiego online. Niewielką skuteczność wykazują również happeningi informacyjne (41%) oraz przekaz ustny w postaci polecenia rodziny lub znajomych – choć ten ostatni, mimo ograniczeń, może stanowić uzupełnienie bardziej formalnych źródeł, szczególnie w mniejszych społecznościach.

Podsumowując, mieszkanki i mieszkańcy miasta i gminy Kobylnica najchętniej korzystają z nowoczesnych, cyfrowych kanałów komunikacji, zwłaszcza mediów społecznościowych oraz internetowych portali informacyjnych Gminy lub instytucji organizujących wydarzenia. Tradycyjne formy przekazu, choć mniej popularne, nadal pełnią ważną rolę informacyjną, szczególnie w lokalnym kontekście. Najmniej efektywne okazały się natomiast źródła o niskiej rozpoznawalności oraz te wymagające aktywnego zaangażowania technologicznego, a więc te kanały, które od użytkowników oczekują dodatkowych działań, takich jak instalacja i konfiguracja aplikacji czy jej regularne sprawdzanie, co może ograniczać dostępność zwłaszcza dla osób starszych lub mniej obeznanych z technologią. Wyniki te powinny stanowić podstawę do dalszego doskonalenia strategii informacyjnej Gminy, z naciskiem na profesjonalizację komunikacji cyfrowej oraz utrzymanie, a tam gdzie to zasadne, modernizację tradycyjnych form przekazu.

5.3. Bariery uczestnictwa

W celu lepszego zrozumienia potrzeb kulturalnych mieszkanki i mieszkańców miasta i gminy Kobylnica przeprowadzono badanie dotyczące barier utrudniających uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych. Respondenci oceniali, jak często różne przeszkody mają dla nich znaczenie, wybierając spośród pięciu odpowiedzi – od *nigdy* do *zawsze*. Analizie poddano szeroki wachlarz potencjalnych ograniczeń, obejmujący bariery społeczne, logistyczne, ekonomiczne, informacyjne, organizacyjne, tematyczne oraz związane z dostępnością infrastruktury. Wyniki dotyczące wskazywanych barier ograniczających uczestnictwo w kulturze lokalnej zawarte są na wykresie 5.3.

Wyniki pokazały, że bariery społeczne, takie jak brak towarzystwa do wspólnego uczestnictwa czy nieśmiałość, są postrzegane przez większość respondentów jako stosunkowo mało istotne. Aż 60% badanych zadeklarowało, że czynniki te *nigdy* lub *raczej nie mają wpływu* na ich uczestnictwo w kulturze. Może to świadczyć o rosnącej otwartości społecznej i większej autonomii mieszkańców w podejmowaniu decyzji o udziale w wydarzeniach kulturalnych, niezależnie od czynników społecznych. Warto jednak zaznaczyć, że dla pozostałej grupy, zwłaszcza osób mniej pewnych siebie czy nowych mieszkańców, te przeszkody mogą nadal stanowić barierę, której nie należy lekceważyć.

Podobnie bariery architektoniczne, związane z dostępnością miejsc wydarzeń dla osób z niepełnosprawnościami, zostały ocenione jako mało istotne przez 72% badanych osób. Może to świadczyć o tym, że oferta kulturalna w Kobylnicy i na terenie gminy jest już w dużej mierze dostosowana do potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Niemniej jednak, dostępność fizyczna nie zawsze oznacza pełną dostępność funkcjonalną czy informacyjną – dlatego nadal istotne jest systematyczne monitorowanie i eliminowanie ewentualnych, mniej widocznych barier.

Zdecydowana większość mieszkanki i mieszkańców doświadcza barier o charakterze logistycznym, przy czym można wyróżnić dwa główne aspekty tego problemu: odległość miejsca wydarzenia oraz brak możliwości dogodnego dotarcia. Odległość od miejsca wydarzenia została wskazana jako przeszkoda przez znaczną część respondentów – łącznie 43% badanych przyznało, że odległość ma dla nich znaczenie przynajmniej czasami (w tym 17% – *czasami*, 20% – *raczej ma znaczenie*, 6% – *zawsze ma znaczenie*). W kontekście gminy, w której wiele osób mieszka w rozproszonych

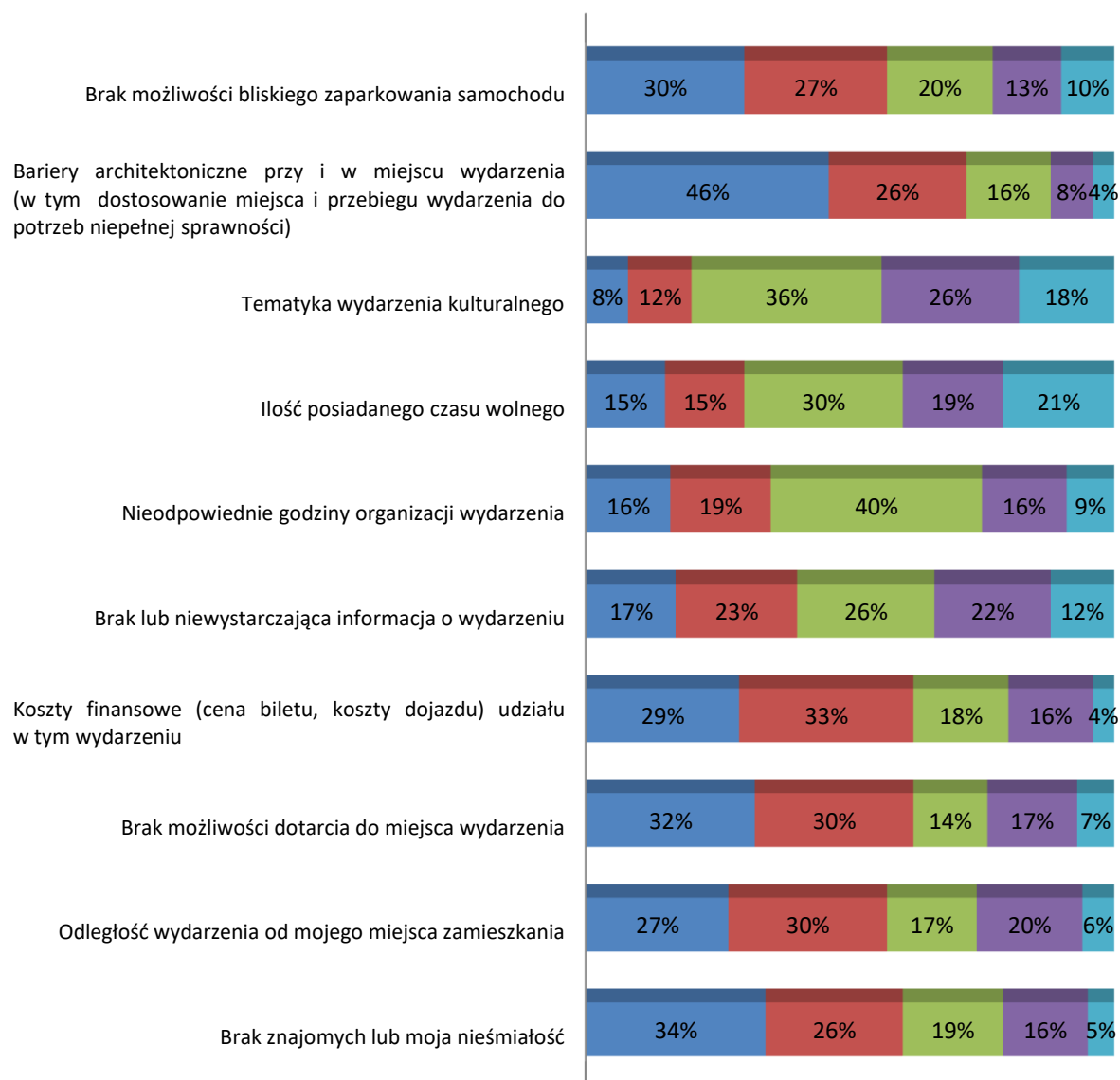
lokalizacjach oddalonych od głównych instytucji kulturalnych, bariera ta może w istotny sposób ograniczać dostęp do wydarzeń. Sytuacja ta wskazuje na potrzebę organizowania wydarzeń nie tylko w centrum, ale również w mniejszych miejscowościach i sołectwach – bliżej lokalnych społeczności. Z kolei brak możliwości dogodnego dotarcia do miejsca wydarzenia został oceniony jako istotna przeszkoda przez kolejne 38% respondentów (14% – *czasami*, 17% – *raczej ma znaczenie*, 7% – *zawsze ma znaczenie*). Może to świadczyć o niewystarczającej dostępności transportu (w tym publicznego) lub braku alternatywnych form mobilności, szczególnie w godzinach popołudniowych i wieczornych, kiedy najczęściej odbywają się wydarzenia kulturalne. W odpowiedzi na ten problem warto rozważyć m.in. uruchamianie specjalnych połączeń autobusowych w dni wydarzeń, wspieranie inicjatyw transportu współdzielonego, promocję aktywnych form przemieszczania się (np. rowerów), a także lepsze planowanie lokalizacji wydarzeń pod kątem dostępności komunikacyjnej.

Koszty uczestnictwa – obejmujące cenę biletu oraz koszty dojazdu – zostały wskazane jako bariera przez 22% respondentów (16% – *raczej ma znaczenie*, 6% – *zawsze ma znaczenie*), a dodatkowe 18% zadeklarowało, że czasami mają one wpływ na ich udział w wydarzeniach kulturalnych. Oznacza to, że łącznie 40% badanych doświadcza tej przeszkody w pewnym stopniu, co czyni ją jedną z bardziej odczuwalnych barier. Choć dla większości uczestników nie jest to czynnik decydujący (ponad 60% wskazało, że raczej lub nigdy nie ma znaczenia), dla części mieszkańców – zwłaszcza tych o ograniczonych dochodach – koszty mogą skutecznie zniechęcać do udziału. W szczególności dotyczy to rodzin wielodzietnych, seniorów czy młodzieży uczącej się. Warto rozważyć wprowadzenie systemów zniżek, darmowych wydarzeń, dofinansowań lub mechanizmów wsparcia transportowego, które mogą ograniczyć finansowe bariery dostępu do kultury.

Największą i najbardziej powszechnie odczuwaną barierą okazał się brak lub niewystarczająca informacja o wydarzeniach – aż 60% respondentów wskazało, że ma to znaczenie przynajmniej czasami. Taki wynik jednoznacznie podkreśla konieczność poprawy komunikacji pomiędzy organizatorami wydarzeń a odbiorcami. Z jednej strony oznacza to potrzebę lepszego planowania działań promocyjnych, z drugiej – dostosowania form przekazu do różnych grup mieszkańców, zarówno cyfrowych (media społecznościowe, newslettery), jak i tradycyjnych (plakaty, ogłoszenia w lokalnej prasie, informacja ustna w instytucjach publicznych).

Wykres 5.3. Bariery ograniczające uczestnictwo w kulturze lokalnej

■ Nigdy nie ma znaczenia ■ Raczej nie ma znaczenia ■ Czasami ■ Raczej ma znaczenia ■ Zawsze ma znaczenie

Źródło: badania własne.

Równie istotną przeszkodą okazały się nieodpowiednie godziny organizacji wydarzeń. Blisko 65% respondentów przyznało, że godziny te co najmniej czasami kolidują z ich planem dnia. Taki wynik sugeruje, że wiele wydarzeń odbywa się w terminach trudnych do pogodzenia z obowiązkami zawodowymi, rodzinnymi czy innymi aktywnościami. Rozwiązaniem mogłoby być wprowadzenie większej elastyczności godzinowej – np. wydarzeń wieczornych, weekendowych czy w formule hybrydowej (z możliwością uczestnictwa online).

Brak czasu wolnego został wskazany jako bariera przez zdecydowaną większość respondentów – aż około 70% zadeklarowało, że ta kwestia przynajmniej czasami utrudnia im udział w wydarzeniach kulturalnych. W realiach codziennego życia, zdominowanego przez obowiązki zawodowe, rodzinne oraz szybkie tempo, dostęp do kultury często musi konkurować z innymi priorytetami. Dlatego oferta kulturalna powinna być nie tylko atrakcyjna merytorycznie, lecz także dostępna czasowo – krótka, elastyczna i możliwa do wkomponowania w napięty harmonogram. Rozważenie organizowania wydarzeń kameralnych, mobilnych czy plenerowych może pomóc odpowiedzieć na tę potrzebę.

Jednym z najważniejszych wniosków płynących z badania jest znaczenie tematyki wydarzeń. Równo 80% badanych wskazało, że temat wydarzenia ma wpływ na decyzję o uczestnictwie. Oznacza to, że mieszkańcy są świadomi swoich preferencji i oczekują oferty kulturalnej, która będzie adekwatna do ich zainteresowań. Wymaga to od organizatorów nie tylko znajomości lokalnych potrzeb, ale także zdolności do ich elastycznego uwzględniania – poprzez programowanie wydarzeń o różnej tematyce, skierowanych do zróżnicowanych grup wiekowych i społecznych.

Barriere infrastrukturalne, w tym brak dogodnych możliwości zaparkowania, zostały wskazane jako utrudnienie co najmniej okazjonalnie przez 43% respondentów (w tym: 20% – „czasami”, 13% – „raczej ma znaczenie”, 10% – „zawsze ma znaczenie”). Wyniki te świadczą o tym, że problem ten realnie dotyka niemal połowy badanych. Choć dla pozostałych mieszkańców nie stanowi on istotnej przeszkody, trudności z parkowaniem mogą mieć szczególne znaczenie dla osób starszych, rodzin z małymi dziećmi oraz mieszkańców dojeżdżających z bardziej oddalonych miejscowości. Warto zaznaczyć, że bariera ta nie sprowadza się jedynie do liczby dostępnych miejsc parkingowych – równie ważne są ich lokalizacja, bezpieczeństwo oraz dostępność. W odpowiedzi na ten problem warto rozważyć działania takie jak: tworzenie tymczasowych miejsc parkingowych na czas wydarzeń, współpraca z lokalnymi instytucjami (np. szkołami czy urzędami), które mogłyby udostępniać swoje parkingi poza godzinami pracy, rozwój infrastruktury rowerowej oraz promowanie korzystania z transportu publicznego i wspólnych przejazdów.

Podsumowując wyniki badania, można stwierdzić, że uczestnictwo mieszkank i mieszkańców miasta i gminy Kobylnica w wydarzeniach kulturalnych ograniczają przede wszystkim czynniki organizacyjne, brak wystarczającej informacji o ofercie,

niedobór czasu wolnego oraz niedopasowanie tematyczne wydarzeń do oczekiwań odbiorców. Choć bariery społeczne i architektoniczne zostały ocenione jako mniej istotne, ich obecność nadal powinna być brana pod uwagę, zwłaszcza jeśli celem działań kulturalnych ma być tworzenie przestrzeni otwartej, włączającej i dostępnej dla wszystkich członków społeczności – niezależnie od ich wieku, stanu zdrowia czy sytuacji życiowej.

W odpowiedzi na zidentyfikowane trudności, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy komunikacji o wydarzeniach, tak aby informacje docierały do szerokiego grona odbiorców. Warto w tym celu sięgnąć zarówno po nowoczesne narzędzia, takie jak media społecznościowe, strony internetowe czy newslettery, jak i po bardziej tradycyjne formy przekazu – ogłoszenia w przestrzeni publicznej, plakaty czy lokalną prasę. Równocześnie istotne staje się dostosowanie godzin organizacji wydarzeń do trybu życia mieszkańców – uwzględnienie ich obowiązków zawodowych, rodzinnych czy edukacyjnych może znacznie zwiększyć realną dostępność oferty kulturalnej. Elastyczność w tym zakresie pozwala włączyć do udziału osoby, które dotąd nie miały możliwości uczestnictwa. Kolejnym ważnym krokiem jest rozwój i dywersyfikacja tematyki wydarzeń. Odpowiednio szeroka, różnorodna i angażująca oferta, która uwzględnia potrzeby różnych grup wiekowych i środowiskowych, może przyczynić się do wzrostu zainteresowania kulturą na poziomie lokalnym. Warto także pamiętać o osobach, które z powodów logistycznych lub ekonomicznych nie mogą brać udziału w wydarzeniach – dla nich pomocne może okazać się wsparcie w postaci zapewnienia dojazdu, obniżenia kosztów uczestnictwa czy organizacji inicjatyw bezpłatnych. Dbanie o dostępność architektoniczną i funkcjonalną przestrzeni kulturalnych powinno pozostać stałym elementem planowania – nawet jeśli obecnie bariery te są oceniane jako mniej dotkliwe, nie można zapominać o ich potencjalnym wpływie na wykluczenie niektórych grup społecznych. Równie ważne jest promowanie otwartości i wrażliwości społecznej w działaniach kulturalnych, aby budować przestrzeń wspólną, w której każda osoba – niezależnie od swojej sytuacji – będzie mogła poczuć się mile widziana. Przyjęcie takiego całościowego i zrównoważonego podejścia do planowania i realizacji polityki kulturalnej w Kobylnicy może znacząco zwiększyć zaangażowanie mieszkańców, poprawić dostęp do kultury oraz przyczynić się do wzmocnienia lokalnych więzi, budowania tożsamości i poczucia przynależności do wspólnoty.

Rozdział VI

Historia, wspomnienia i tożsamość miejsca

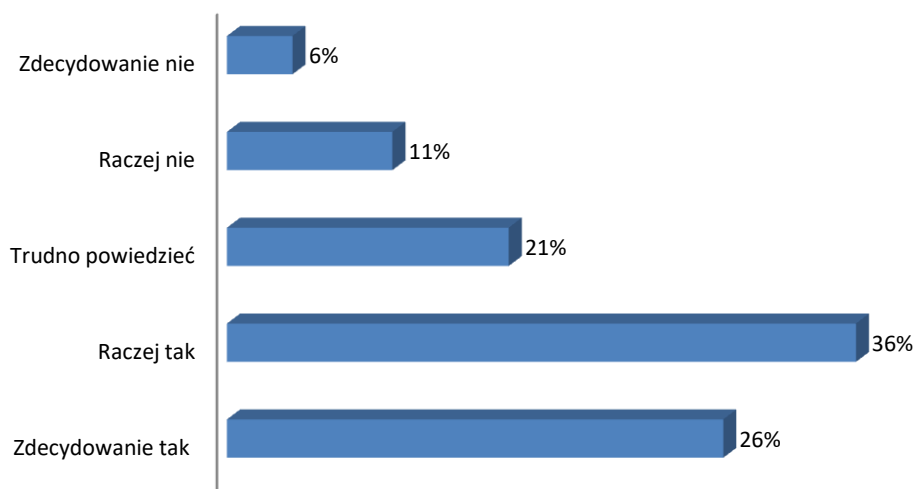
Dziedzictwo lokalne, osobiste wspomnienia mieszkańców oraz narracje o przeszłości stanowią fundament budowania tożsamości wspólnoty. Historia miejsca – nie tylko ta zapisana w dokumentach, ale także ta przekazywana ustnie, poprzez opowieści, anegdoty i codzienne doświadczenia – ma ogromne znaczenie dla integracji społecznej, rozwoju więzi międzypokoleniowych oraz wzmacniania poczucia przynależności.

W rozdziale szóstym skoncentrowano się na badaniu stosunku mieszkańców do historii lokalnej, ich gotowości do dzielenia się własnymi wspomnieniami oraz potencjale społeczności do tworzenia oddolnego archiwum pamięci. Przeanalizowano odpowiedzi dotyczące potrzeby upamiętniania przeszłości miejscowości, a także zebrano relacje i anegdoty lokalne przekazywane przez respondentów. Dodatkowo zapytano o chęć dalszego zaangażowania – poprzez pozostawienie danych kontaktowych w celu kontynuowania zbierania historii. Celem tych badań jest nie tylko identyfikacja postaw mieszkańców wobec lokalnej historii, ale również ocena potencjału społecznego do budowania zbiorowej pamięci. Zgromadzone dane pozwalają lepiej zrozumieć, w jaki sposób historia miejsca żyje w świadomości lokalnej społeczności i jakie mechanizmy można wykorzystać, by ją zachować, pielęgnować i twórczo rozwijać.

6.1. Znaczenie historii lokalnej

Na podstawie zebranych danych przeprowadzono analizę opinii respondentek i respondentów dotyczących znaczenia i upamiętniania historii lokalnej w przestrzeni publicznej. Wyniki wskazują na istotne zainteresowanie mieszkańców tematyką regionalnej historii oraz wyrażoną potrzebę jej lepszego eksponowania, na przykład poprzez różnorodne formy edukacyjne i popularyzatorskie. Szczegółowe dane prezentuje wykres 6.1.

Wykres 6.1. Opinie respondentów na temat potrzeby upamiętniania historii miejscowości

Źródło: badania własne.

Rozkład odpowiedzi respondentów wskazuje na wyraźną dominację postaw afirmatywnych wobec idei upamiętniania historii lokalnej. Łącznie 62% badanych wyraziło pozytywne nastawienie do tego typu działań, co może świadczyć o wysokim poziomie świadomości kulturowej oraz o przywiązaniu do lokalnej tożsamości. Wynik ten sugeruje, że społeczność lokalna dostrzega wartość w zachowywaniu i eksponowaniu dziedzictwa historycznego jako elementu budującego wspólnotę i wzmacniającego więzi międzypokoleniowe. Jednocześnie 21% respondentów przyjęło postawę niezdecydowaną, co może wynikać z ograniczonej wiedzy na temat lokalnych inicjatyw historycznych, braku wcześniejszych doświadczeń w tym zakresie lub dystansu wobec tematyki dziedzictwa. Grupa ta stanowi potencjalny obszar oddziaływania dla działań informacyjnych i edukacyjnych, które mogłyby zwiększyć ich zaangażowanie i świadomość znaczenia historii lokalnej. Postawy sceptyczne lub negatywne wyraziło 17% badanych. Choć stanowią one mniejszość, ich obecność może wskazywać na inne priorytety społeczne, brak osobistego związku z tematyką lub niedostateczne doświadczenia z formami upamiętniania.

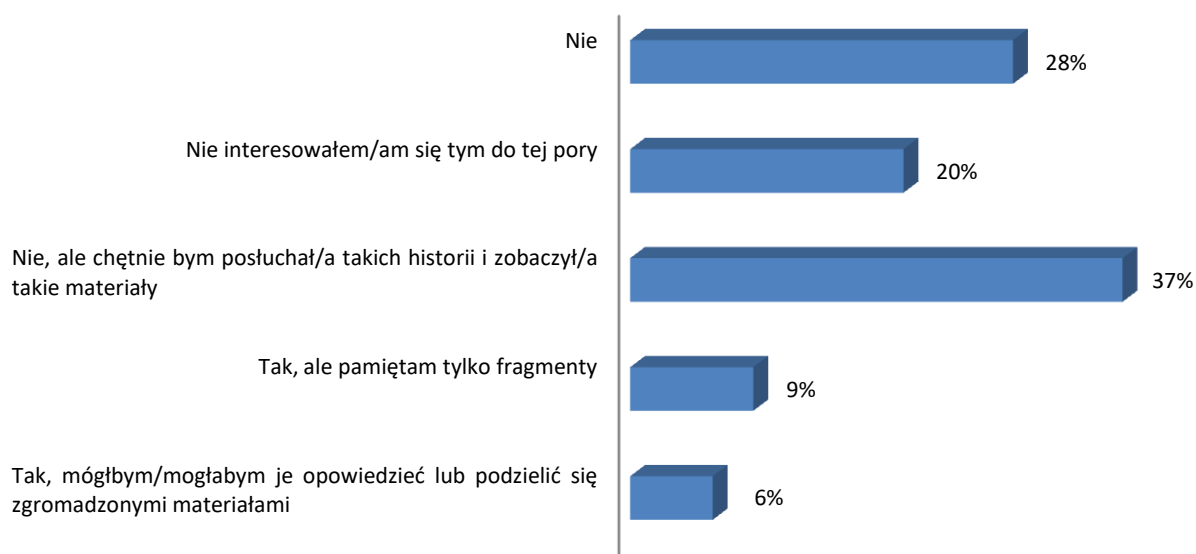
Zdecydowana większość respondentów dostrzega wartość historii lokalnej i potrzebę jej silniejszego wyeksponowania w przestrzeni publicznej. Wskazuje to na potencjał do rozwijania inicjatyw związanych z upamiętnianiem lokalnego dziedzictwa – zarówno w wymiarze edukacyjnym, jak i wspólnotowym. Wyniki te mogą stanowić silny

argument za inwestowaniem w lokalne projekty historyczne, w tym działania archiwalne, wystawiennicze czy partycypacyjne.

6.2. Lokalna pamięć i dziedzictwo

Wyniki badania dotyczącego zaangażowania mieszkanek i mieszkańców w działania związane z dokumentowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego pozwalają na sformułowanie wniosków dotyczących poziomu świadomości historycznej oraz gotowości do współtworzenia pamięci zbiorowej. Respondenci odnieśli się do kwestii znajomości lokalnych historii i anegdot oraz chęci ich udostępnienia w ramach inicjatyw mających na celu utrwalenie przeszłości miejscowości. Zróżnicowanie odpowiedzi badanych osób zilustrowane są na wykresie 6.2.

Wykres 6.2. Deklarowana gotowość mieszkanek i mieszkańców do dzielenia się lokalnymi historiami i wspomnieniami

Źródło: badania własne.

Wyniki ukazują zróżnicowany, ale potencjalnie aktywny krajobraz postaw wobec lokalnego dziedzictwa niematerialnego. Z jednej strony mamy niewielką, lecz chętną do współpracy grupę nośników pamięci, z drugiej – dużą grupę potencjalnych odbiorców, dla których odpowiednia forma przekazu może okazać się impulsem do włączenia

w działania kulturalne i edukacyjne. Taka struktura odpowiedzi wspiera ideę wdrażania działań z zakresu mikrohistorii, partycypacji mieszkańców i wzmocnienia lokalnej tożsamości przez wspólne budowanie pamięci miejsca.

Analiza odpowiedzi ukazuje zróżnicowany potencjał mieszkanek i mieszkańców miasta i gminy Kobylnica w zakresie partycypacji w tworzeniu lokalnych zasobów pamięci kulturowej. Choć pytanie miało charakter otwarty, możliwe było wyodrębnienie kilku głównych kategorii tematycznych, które wskazują na różnorodność form dziedzictwa przechowywanego w pamięci indywidualnej i rodzinnej. Wśród nich znajdują się:

- *Fotografie i pamiątki wizualne.* Najczęściej deklarowanym rodzajem materiałów były fotografie – zarówno archiwalne, jak i z ostatnich dekad. Łącznie 6 badanych osób zadeklarowało posiadanie zdjęć dokumentujących codzienność, wydarzenia lub przestrzeń gminy. Pojawiły się także wskazania na pocztówki, pamiątki po lokalnych artystach oraz materiały związane z monografią gminy. Ten typ zasobów ma istotną wartość dokumentacyjną i może być wykorzystany w działaniach wystawienniczych, cyfrowych archiwach społecznych oraz projektach edukacyjnych.
- *Anegdoty, legendy i opowieści ustne.* Kolejną liczną grupę stanowią osoby deklarujące znajomość anegdot, legend, opowieści przekazywanych ustnie lub wspomnień starszych mieszkańców. Pojawiają się tu również informacje o lokalnych tradycjach, historii rodzinnych czy nieformalnych przekazach dotyczących miejscowości. Tego rodzaju narracje, choć trudniejsze do weryfikacji, są cennym źródłem wiedzy o lokalnej tożsamości i emocjonalnym krajobrazie mieszkańców.
- *Opisane wydarzenia historyczne i miejsca pamięci.* Respondentki i respondenci przywołali również konkretne, historycznie istotne wydarzenia i miejsca. Przykładem może być historia rozbitego samolotu w latach 80., zaginięcia kolonii w latach 60., czy też informacje o poniemieckich cmentarzach, zrujnowanych grobach i możliwych tunelach z czasów przedwojennych. Pojawiły się sugestie dotyczące konieczności ich upamiętnienia – np. przez tablice informacyjne lub oznakowanie miejsc historycznych. Wskazuje to na potrzebę lokalnych działań upamiętniających i edukacyjnych.

- *Wartości niematerialne – przekaz rodzinny i opowieści międzypokoleniowe.* Część badanych osób deklaruowała gotowość do podzielenia się historiami przekazywanymi przez dziadków lub innych członków rodziny. Te odpowiedzi sugerują istnienie zasobów pamięci rodzinnej, które – odpowiednio zebrane – mogą stać się elementem dziedzictwa wspólnotowego. Dokumentowanie ich może przyczynić się do ochrony dziedzictwa niematerialnego regionu.

Zgromadzone odpowiedzi dowodzą istnienia realnego potencjału do budowania lokalnego archiwum społecznego i rozwijania projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego. Wskazane jest stworzenie przestrzeni – zarówno fizycznej, jak i cyfrowej – która umożliwi mieszkankom i mieszkańcom bezpieczne i swobodne dzielenie się zgromadzonymi zasobami. Równolegle warto wdrożyć działania animacyjne i edukacyjne, które pogłębią świadomość wartości lokalnego dziedzictwa oraz zachęcą do jego współtworzenia.

Ważnym wnioskiem płynącym z badania jest także istnienie sporej grupy osób (28%), które deklarują brak zainteresowania lokalną historią, oraz tych, którzy do tej pory się tym nie interesowali (20%). Wskazuje to na potrzebę szerszych działań edukacyjnych i animacyjnych, które będą angażować także mniej aktywnych mieszkańców – np. poprzez wykorzystanie szkół, bibliotek czy świetlic jako przestrzeni do pracy z historią i wspomnieniem.

Podsumowując podkreślić warto, że uzyskane dane potwierdzają, że pamięć o miejscu i jego przeszłości jest nie tylko źródłem wiedzy, ale także czynnikiem spajającym lokalną społeczność. Gmina Kobylnica dysponuje zarówno zasobami, jak i potencjałem społecznym do rozwijania inicjatyw związanych z dokumentowaniem i upowszechnianiem historii. Wskazane jest zatem podjęcie systemowych działań na rzecz zachowania dziedzictwa niematerialnego, budowy archiwum lokalnego oraz rozwijania projektów angażujących mieszkańców w proces wspólnego opowiadania historii swojej miejscowości.

Rozdział VII

Głosy mieszkańców – analiza spotkań i wypowiedzi

W ramach diagnozy potrzeb kulturalnych mieszkańców miasta i gminy Kobylnica przeprowadzono szeroką analizę jakościową, obejmującą pogłębione wywiady grupowe (FGI) oraz warsztaty partycypacyjne w 14 sołectwach (Kuleszewo, Bolesławice, Kczewo, Kwakowo, Łosino, Płaszewo, Reblino, Sierakowo, Sycewice, Widzino, Wrząca, Kruszyna, Lubuń, Lulemino). Rozmowy przeprowadzono z 78 mieszkankami i mieszkańcami reprezentującymi różne grupy wiekowe i społeczne: dzieci, młodzież, osoby dorosłe, seniorzy, lokalni liderzy, przedstawiciele instytucji oraz organizacji społecznych. Zastosowano techniki takie jak: mapa potencjału, analiza przykładów dobrych praktyk, identyfikacja barier i zasobów oraz analiza przestrzenna.

W analizie głosów osób biorących udział w wywiadach podjęto obszary dotyczące dostępności i infrastruktury kultury, oferty kulturalnej i potrzeb różnych grup wiekowych, barier uczestnictwa, potencjału społecznego i oddolnych inicjatyw, integracji społecznej, komunikacji, wykorzystania przestrzeni oraz preferencji programowych.

7.1. Obszary analizy

7.1.1. Dostępność i infrastruktura kultury

Podkreślano nierównomierny dostęp do infrastruktury kulturalnej. Ośrodki takie jak Kobylnica czy Bolesławice posiadają rozwinięte zaplecze (świetlica, biblioteka), jednak mniejsze sołectwa zmagają się z brakiem stałych miejsc aktywności i ograniczonym dojazdem.

Do Kobylnicy jest daleko, nie ma autobusu popołudniu. A w naszej wsi nic się nie dzieje – mieszkanka Sycewic.

W niemal każdej miejscowości zwracano uwagę na ograniczoną dostępność świetlic (często zamkniętych lub zdominowanych przez wynajmy prywatne), a także na braki w infrastrukturze sprzyjającej integracji i aktywności mieszkańców – w tym niedobór wielofunkcyjnych boisk, miejsc do rekreacji, ognisk czy przestrzeni do

organizacji spotkań plenerowych. W wielu miejscach przywoływano też przestrzenie historyczne lub przyrodnicze, które mogłyby być podstawą dla działań edukacyjnych, turystycznych czy artystycznych (np. stare młyny, cmentarze, grodziska, parki krajobrazowe, źródelka, aleje drzew).

7.1.2. Ocena oferty kulturalnej i potrzeby

Zauważono ograniczony charakter oferty kulturalnej – skierowanej głównie do dzieci i seniorów. Brakuje propozycji dla młodzieży oraz osób dorosłych w wieku produkcyjnym. Oczekiwane są działania międzypokoleniowe oraz rozwijające kompetencje twórcze i artystyczne.

Dzieci mają teatrzyki, seniorzy swoje spotkania, ale dla nas – trzydziestolatków – nic się nie dzieje – mieszkańiec Kobylnicy.

Najczęściej wskazywane obszary zainteresowań mieszkańców to:

- warsztaty rękodzielnicze (makrama, krepina, florystyka, szydełko);
- warsztaty kulinarne (wypieki, kiszonki, zioła, miody);
- działania międzypokoleniowe (spotkania, wspólne gotowanie, dzielenie się wiedzą);
- zajęcia dla seniorów (szachy, joga, spotkania integracyjne);
- działania przyrodnicze i edukacyjne (survival, zielarstwo, ścieżki edukacyjne);
- warsztaty cyfrowe i medialne dla dzieci i młodzieży (TikTok, montaż filmów, podcasty);
- kultura historyczna i pamięć lokalna (izby pamięci, wystawy, spotkania z najstarszymi mieszkańcami);
- działania w przestrzeni publicznej (murale, instalacje, aleje drzew, plenerowe koncerty i spotkania).

7.1.3. Motywacje i bariery uczestnictwa

Wśród barier uczestnictwa w kulturze wskazane zostały przede wszystkim brak przejrzystej i dostępnej informacji o wydarzeniach – szczególnie dotkliwy dla osób starszych, które nie korzystają z Internetu.

Większość ludzi jest seniorami, nie korzystają z internetu, dlatego mają problem z pozyskiwaniem informacji o wydarzeniach w gminie – zauważyła mieszkanka Widzina.

Dodatkowymi przeszkodami są problemy logistyczne, takie jak brak transportu, trudności czasowe i niewystarczająca infrastruktura (np. brak boisk, cmentarza czy miejsc parkingowych), a także przekonanie o niskiej jakości wydarzeń, niedopasowanie oferty do potrzeb poszczególnych grup (zwłaszcza seniorów i osób w wieku produkcyjnym) oraz brak animatorów i liderów, którzy mogliby inicjować i prowadzić działania w mniejszych miejscowościach. Mieszkańcy podkreślają również deficyt integracji społecznej – szczególnie między „nowymi” a „starymi” mieszkańcami – oraz niewykorzystany potencjał oddolnych inicjatyw, które często nie są realizowane z powodu braku zaangażowania, wsparcia czy osób do pomocy.

7.1.4. Integracja społeczna i relacje sąsiedzkie

Zagadnienie słabej integracji społecznej, zwłaszcza w kontekście relacji między „nowymi” a „starymi” mieszkańcami, okazało się istotnym i powracającym tematem w trakcie spotkań konsultacyjnych. Wskazywano na silnie odczuwalny podział wewnątrz społeczności lokalnych, w których nowi mieszkańcy – często napływowi, osiedlający się w gminie w ostatnich latach – deklarują poczucie wykluczenia i braku przynależności. Z kolei osoby od lat związane z daną miejscowością wykazują niechęć do inicjowania relacji i włączania nowych sąsiadów w życie społeczne.

„Jest podział na nowych i starych mieszkańców wsi – brakuje integracji” – zauważył jeden z uczestników spotkania.

Zjawisko to wpływa nie tylko na osłabienie więzi społecznych, lecz także na ograniczenie potencjału wspólnych działań i inicjatyw oddolnych, które mogłyby zyskać na różnorodności doświadczeń i zasobów obu grup. Brak działań integracyjnych skutkuje obniżonym poziomem zaangażowania obywatelskiego oraz pogłębienia społeczne dystanse i stereotypy.

7.1.5. Potencjał społeczny i kultura oddolna

Mieszkancki i mieszkańcy potrafią wskazać lokalne liderki i liderów oraz animatorki i animatorów życia społeczno-kulturalnego – najczęściej są to sołtyski i sołtysi, członkinie Kół Gospodyń Wiejskich, lokalne twórczynie i twórcy czy osoby prowadzące warsztaty tematyczne. Ich zaangażowanie odgrywa istotną rolę w animowaniu życia wspólnotowego, jednak – jak podkreślano – działania te mają często charakter incydentalny, są realizowane w oparciu o prywatne zasoby i bez instytucjonalnego wsparcia. Brakuje systemowych form uznania i wzmacniania ich potencjału, co prowadzi do przeciążenia oraz wypalenia społecznego. Jednocześnie jednak wiele wypowiedzi wskazywało na brak następców, trudność w zaangażowaniu młodzieży oraz wypalenie aktywnych społeczników. W niektórych wsiach padły stwierdzenia typu: „zawsze działają ci sami”, „brakuje chętnych”, „młodzi się nie interesują” – co może świadczyć o ryzyku osłabienia ciągłości działań społecznych w kolejnych latach.

„Pani Ela prowadzi warsztaty, ale to wszystko robi prywatnie, bez żadnego wsparcia” – zauważyła jedna z lokalnych liderki.

Sytuacja ta wskazuje na potrzebę budowania mechanizmów wspierających rozwój lokalnych liderki i liderów oraz tworzenia ścieżek sukcesji, które pozwoliłyby na kontynuację działań w dłuższej perspektywie.

Na podstawie analizy materiału jakościowego zidentyfikowano następujące, powtarzające się wątki:

Obszar	Obserwacje
Potencjał osobowy	<ul style="list-style-type: none"> • Duży potencjał osobowy, ale koncentracja działań wokół kilku osób. • Trudna do zaangażowania; postrzegana jako bierna lub „niewidzialna”. • Wysoki potencjał, ale brak oferty działań dopasowanej do ich potrzeb.
Przestrzeń	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające wykorzystanie świetlic i terenów zielonych.
Komunikacja	<ul style="list-style-type: none"> • Brak sprawnej informacji: potrzeba tablic, plakatów, lepszych stron internetowych.
Integracja społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Silny podział na „nowych” i „starych” mieszkańców. Brak spójności społecznej.
Potrzeby kulturalne	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie zainteresowanie działaniami warsztatowymi, rękodziełem, historią, naturą.
Problemy systemowe	<ul style="list-style-type: none"> • Brak stałych harmonogramów działań, wypalenie liderów.

Na podstawie przeprowadzonych rozmów z mieszkankami i mieszkańcami uczestniczącymi w spotkaniach, sformułowano szereg rekomendacji mających na celu rozwój i wzmocnienie życia społeczno-kulturalnego w gminie. Po pierwsze, wyraźnie zasygnalizowano potrzebę usprawnienia komunikacji poprzez stworzenie gminnej platformy informacyjnej – zarówno w formie cyfrowej, jak i analogowej (np. gazetki, tablice ogłoszeń, plakaty) – umożliwiającej dostęp do aktualnych harmonogramów wydarzeń, zaproszeń czy materiałów informacyjnych. Po drugie, rekomenduje się powrót do regularnych wydarzeń organizowanych w każdej miejscowości, co pozwoli na zwiększenie dostępności kultury bez konieczności dojazdów do gminnego centrum. Kluczowym kierunkiem jest również wsparcie lokalnych liderów i liderów poprzez stworzenie sieci animatorów, system mikrograntów oraz ofertę szkoleń z zakresu animacji, organizacji wydarzeń i budowania partnerstw. Szczególnie istotne jest rozwijanie działań międzypokoleniowych, łączących tradycję i wiedzę osób starszych (np. w zakresie rękodzieła, historii lokalnej, kulinariów) z energią i umiejętnościami młodszych pokoleń (np. media cyfrowe, podcasty, grafika, filmy). Aktywizacja młodzieży powinna opierać się na formach bliskich ich codzienności i tożsamości popkulturowej² (np. takich jak TikTok,) przy jednoczesnym uwzględnieniu wartości lokalnych oraz wsparciu mentorskim. Rekomenduje się także rewitalizację i animację świetlic wiejskich – poprzez określenie godzin ich otwarcia, planowanie kalendarza wydarzeń i wyraźne rozgraniczenie funkcji komercyjnych od działań otwartych i wspólnotowych. Wreszcie, wskazano na konieczność większego wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w działaniach animacyjnych, m.in. poprzez tworzenie ścieżek historycznych, warsztaty terenowe, murale tematyczne czy wystawy wspomnień mieszkańców. Wszystkie te działania łączy postulat budowania silnych, lokalnych więzi oraz wzmocnienia wspólnotowego poczucia sprawczości.

---

² Warto zaznaczyć, że w ostatnich latach Centrum Kultury i Promocji podejmowało już próby realizacji oferty skierowanej do młodzieży – zorganizowano m.in. cykle warsztatów street art (2024, 2025), warsztaty DJ-skie (2024), koncerty w nurcie hip-hop oraz cykliczne spotkania dotyczące mowy nienawiści (od roku 2023). Mimo dopasowania tematyki do wskazywanych zainteresowań młodzieży, frekwencja i zaangażowanie pozostawały poniżej oczekiwań. Sytuacja ta wskazuje na potrzebę dalszej pracy nad zrozumieniem motywacji, stylu życia i kanałów komunikacji młodego pokolenia. Niezbędne może być nie tylko dostosowanie formy i języka działań, ale również większe włączenie młodzieży w proces projektowania oferty – tak, by czuli się jej realnymi współtwórcami.

Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Przeprowadzona diagnoza potrzeb kulturalnych osób zamieszkujących miasto i gminę Kobylnica dostarczyła wieloaspektowego obrazu kondycji życia kulturalnego, zaangażowania społecznego oraz postaw mieszkank i mieszkańców wobec dziedzictwa lokalnego. Badania, obejmujące zarówno aspekty ilościowe, jak i jakościowe, pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych zasobów, potrzeb i barier, mających wpływ na poziom uczestnictwa w kulturze oraz integrację społeczną. Całościowy charakter badania umożliwił uchwycenie zróżnicowanych form aktywności mieszkańców, a także ujawnił obszary, które wymagają interwencji i wsparcia ze strony instytucji publicznych oraz organizacji społecznych.

Analiza zgromadzonych danych wskazuje, że wśród badanych osób przeważają formy uczestnictwa w kulturze związane z codziennymi praktykami – takimi jak ogrodnictwo, kulinaria, rękodzieło czy lokalna turystyka – które pełnią istotną rolę w budowaniu tożsamości, więzi społecznych i poczucia sprawczości. Wysoki poziom zainteresowania wydarzeniami rekreacyjnymi i integracyjnymi potwierdza zapotrzebowanie na kulturę bliską, osadzoną w lokalnym kontekście, elastyczną odpowiadającą na realne potrzeby społeczności. Równocześnie badania ujawniły istnienie grup o bardziej specyficznych zainteresowaniach, których potrzeby w obecnym systemie mogą pozostawać niezaspokojone.

Zdiagnozowany potencjał ludzki i społeczny świadczy o zdolności mieszkank i mieszkańców do współtworzenia lokalnego życia kulturalnego, o ile zapewnione zostaną im odpowiednie warunki instytucjonalne i organizacyjne. Obok aktywności indywidualnej, istotne znaczenie mają tu liderki i liderzy społeczni, animatorki i animatorzy, członkinie i członkowie OSP oraz lokalne rady sołeckie – czyli osoby pełniące funkcje pomostowe pomiędzy instytucjami a mieszkańcami. Ich rola w budowaniu kapitału społecznego, mobilizowaniu do działania oraz przekazywaniu informacji jest trudna do przecenienia.

Jednocześnie w obszarze infrastruktury zidentyfikowano zarówno mocne strony, jak i deficyty. Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy postrzegane jest jako instytucja kompetentna i aktywna, jednakże jego dominacja w systemie instytucjonalnym kultury wskazuje na konieczność dywersyfikacji oferty i wzmocnienia obecności kultury w mniejszych miejscowościach. Świetlice wiejskie, choć formalnie funkcjonujące,

wymagają wsparcia w zakresie programowania oferty, organizacji działań oraz modernizacji zaplecza technicznego. Biblioteki – tradycyjne ośrodki wiedzy i kultury – muszą z kolei odpowiedzieć na wyzwania związane z nowymi formami uczestnictwa oraz potrzebą większej dostępności przestrzennej i czasowej.

Zasadniczą barierą dla uczestnictwa w kulturze, wskazywaną przez respondentki i respondentów, jest brak skutecznej i zróżnicowanej komunikacji. Niedostateczne rozpowszechnianie informacji o wydarzeniach, ich niedogodne godziny oraz brak przewidywalności działań instytucji kultury wpływają na ograniczenie zaangażowania mieszkańców. Choć media społecznościowe odgrywają dziś istotną rolę informacyjną, ich zasięg bywa selektywny. Konieczne jest opracowanie wielokanałowej strategii komunikacyjnej, dostosowanej do różnych grup wiekowych i stylów życia.

Wreszcie, temat tożsamości lokalnej i historii miejsca okazał się ważnym elementem diagnozy. Dane wskazują, że mieszkanki i mieszkańcy nie tylko cenią przeszłość swojej miejscowości i okolicy, ale również wyrażają potrzebę jej symbolicznego upamiętnienia – zarówno w formie materialnej (tablice, wystawy), jak i niematerialnej (publikacje, projekty edukacyjne). Chociaż nie wszyscy są gotowi dzielić się osobistymi wspomnieniami, silna jest potrzeba ich poznania i współuczestniczenia w działaniach na rzecz lokalnej pamięci. Taki stan rzeczy tworzy przestrzeń do rozwijania projektów mikrohistorycznych, archiwów społecznych i inicjatyw opartych na metodach partycypacyjnych. Miasto i gmina Kobylnica dysponuje istotnym potencjałem kulturowym, społecznym i organizacyjnym, który – przy odpowiednim wsparciu – może stać się podstawą trwałego rozwoju życia kulturalnego w całym regionie. Potrzebne są rozwiązania systemowe, które będą sprzyjać decentralizacji oferty, zwiększeniu dostępności infrastruktury oraz włączeniu mieszkank i mieszkańców w procesy decyzyjne. Ważnym elementem polityki kulturalnej powinno być również wspieranie lokalnych liderów i liderów oraz wszystkich osób aktywnie zaangażowanych – tak, by mogły nie tylko korzystać z oferty kulturalnej, ale także ją współtworzyć. Dlatego zaleca się wdrożenie programów animacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych, które wzmocnią uczestnictwo w kulturze, pobudzą oddolne inicjatywy oraz zwiększą spójność społeczną. Działania te powinny być oparte na partycypacyjnych modelach zarządzania kulturą, uwzględniających głos różnych grup osób zamieszkujących miasto i gminę, ich realne potrzeby i zasoby. Tylko wówczas możliwe będzie budowanie silnej, zaangażowanej i tożsamościowo spójnej wspólnoty lokalnej.

Szczegółowe rekomendacje odnoszące się do każdego z obszarów objętych badaniem zostały zebrane i przedstawione w formie tabeli (zob. tabela 4).

Na zakończenie warto podkreślić, że pomimo pewnych ograniczeń, przeprowadzone działania diagnostyczne dostarczyły cennych i wielowymiarowych danych, które stanowią solidną podstawę do dalszego planowania i rozwoju działań kulturalnych oraz społecznych w mieście i gminie Kobylnica.

Po pierwsze, choć liczebność próby (99 osób) oraz jej struktura demograficzna (dominacja kobiet i osób z wyższym wykształceniem) mogą wpływać na reprezentatywność wyników, to jednak uzyskane informacje pozwalają uchwycić istotne trendy, potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Po drugie, zastosowanie metod deklaratywnych (ankiety, wywiady) niesie ze sobą ryzyko subiektywizmu i efektu społecznej aprobaty, jednak umożliwia bezpośrednie poznanie opinii i doświadczeń uczestników, co jest nieocenione w kontekście projektowania działań odpowiadających na realne potrzeby społeczności. Po trzecie, choć niektóre sołectwa były słabiej reprezentowane (np. Komiłowo, Kończewo, Runowo Sławieńskie, Słonowice, Słonowiczki, Zagórki, Żelkówko), to zidentyfikowane luki stanowią ważną wskazówkę do dalszych działań uzupełniających i pogłębiających diagnozę.

Podsumowując, raport ten, mimo opisanych ograniczeń, dostarcza wartościowego materiału analitycznego, który może służyć jako punkt wyjścia do strategicznego planowania, budowania partnerstwa lokalnego oraz wzmocnienia potencjału społeczno-kulturalnego gminy.

Tabela 4. Rekomendacje wynikające z diagnozy potrzeb kulturalnych według obszarów tematycznych

Obszar	Wnioski z badania	Rekomendacje
Zainteresowania i potrzeby	<p>Mieszkańcy wykazują wysokie zainteresowanie działaniami związanymi z codziennością, rekreacją i edukacją nieformalną.</p> <p>Dominuje potrzeba kultury dostępnej, praktycznej i zakorzenionej w lokalnym stylu życia. Równoległe pojawiają się głosy wskazujące na potrzebę bardziej nowoczesnych, niszowych i kreatywnych form – szczególnie wśród młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój oferty kulturowej powinien opierać się na hybrydyzacji kultury codzienności z nowymi mediami i edukacją twórczą, przy zachowaniu elastyczności, różnorodności tematycznej i przystępności form. Ważne jest testowanie i rotacyjność tematów (np. pilotażowe cykle warsztatowe), a także tworzenie przestrzeni do współtworzenia oferty z mieszkańcami. • Rozwijanie oferty kulturalnej i edukacyjnej w oparciu o lokalne pasje (np. ogrodnictwo, kulinaria, rękodzieło). • Wprowadzenie warsztatów fotografii, kursów językowych, zajęć promujących zdrowie i dobrostan psychiczny. • Rozwój oferty dla młodzieży opartej na narzędziach cyfrowych i popkulturze (TikTok, podcasty). • Utworzenie Centrum Inicjatyw Oddolnych (wsparcie formalne, sprzętowe, promocyjne). • Organizacja wydarzeń testowych dla niszowych grup (np. wieczory planszówkowe, mikrowarsztaty). • Konsultacje społeczne w formie cyklicznych spotkań projektowych.
Kapitał ludzki i potencjał lokalnych twórców	<p>W mieście i gminie istnieje duży, ale częściowo „ukryty” potencjał twórczy i społeczny. Mieszkańcy dysponują różnorodnymi umiejętnościami, ale brakuje mechanizmów ich identyfikowania, sieciowania i wspierania. Szczególnie istotną rolę pełnią osoby starsze i liderzy nieformalni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie systemu widoczności, wsparcia i współpracy dla lokalnych pasjonatów, twórców i animatorów – poprzez mapowanie, mikrowsparcie, mentoring oraz działania budujące relacje (np. fora, wydarzenia cykliczne, rezydencje animatorów). Szczególną uwagę należy poświęcić łączeniu pokoleń i docenieniu pracy niewidocznej społecznie (np. kobiet animujących działania w świetlicach). • Stworzenie miejsko-gminnej bazy lokalnych twórców i pasjonatów. • Organizacja cyklicznych wydarzeń tematycznych (targi pasji, festiwale lokalne). • Programy międzypokoleniowe (np. senior + młody mentor cyfrowy). • Wdrożenie programu „Świetlica+” (szkolenia, wyposażenie, konsultacje lokalne). • Mikrogranty i „Bank pomysłów” z uproszczonym wnioskiem i wsparciem mentora. • Rezydencje animatorów kultury – czasowe wsparcie świetlic w mniej aktywnych sołectwach.– z uproszczoną procedurą aplikacyjną i wsparciem mentora.

<p style="text-align: center;">Miejsca i infrastruktura lokalna</p>	<p>Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy odgrywa dominującą rolę, ale potrzebna jest jego programowa decentralizacja, wzmacniająca kulturę w mniejszych miejscowościach. Mieszkańcy oczekują oferty „blisko domu”, w formach nieformalnych i dostępnych. Świetlice wiejskie stanowią potencjalnie silne ogniwo lokalnej integracji, lecz wymagają lepszej organizacji, promocji i wsparcia infrastrukturalnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczne jest przejście od modelu instytucji dominującej do modelu sieci lokalnych punktów kultury – przy wsparciu organizacyjnym, animacyjnym i infrastrukturalnym. Należy rozwijać świetlice jako ośrodki lokalnych inicjatyw, także poza godzinami pracy animatorów. Potrzebne są mechanizmy dzielenia się zasobami (np, system opiekunów świetlic, budżety partycypacyjne). • Systematyczne rozwijanie oferty kulturalnej w miejscowościach – zarówno tam, gdzie istnieje już ugruntowana praktyka działań animacyjnych, jak i w tych, które do tej pory pozostawały na marginesie życia kulturalnego – poprzez zapewnienie regularnych aktywności, obecności animatorów oraz adekwatnego wsparcia organizacyjno-finansowego. • Lepsze wykorzystanie świetlic, boisk, placów jako centrów integracji. • Program wsparcia świetlic: remonty, wyposażenie, dostępność architektoniczna. • Mobilny punkt kultury („kultura na kółkach”) odwiedzający sołectwa. • System opiekunów świetlic – lokalni liderzy dostępni poza godzinami pracy. • Budżety partycypacyjne świetlic – mieszkańcy współdecydują o przeznaczeniu przestrzeni.
<p style="text-align: center;">Źródła informacji i bariery uczestnictwa</p>	<p>Mieszkańcy najchętniej korzystają z nowoczesnych, cyfrowych kanałów komunikacji, zwłaszcza mediów społecznościowych oraz miejskich/gminnych internetowych portali informacyjnych lub bezpośrednio instytucji organizujących wydarzenia. Jednak tradycyjne formy przekazu nadal pełnią ważną rolę informacyjną, szczególnie w lokalnym kontekście – zwłaszcza dla seniorów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrożenie zróżnicowanej i wielokanałowej strategii informacyjnej, łączącej media społecznościowe z komunikacją analogową (np. plakaty, gazetki lokalne). • Profesjonalizacja komunikacji cyfrowej. • Równoległe rozwijanie informacji drukowanej (plakaty, gazetki, tablice) – szczególnie dla osób starszych i wykluczonych cyfrowo. • Poprawa komunikacji o wydarzeniach. • Lepsze dostosowanie wydarzeń do rytmu życia mieszkańców (godziny, miejsca, forma) oraz wzmacnianie działań informacyjno-edukacyjne dot. możliwości udziału (np. dla osób wykluczonych cyfrowo). • Rozwój i dywersyfikacja tematyki wydarzeń. • Stworzenie cyfrowej mapy zasobów kulturowych i społecznych – z możliwością zgłaszania się i dodawania inicjatyw przez mieszkańców.

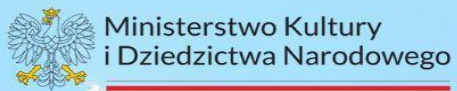
<p style="text-align: center;">Historia, wspomnienia i tożsamość miejsca</p>	<p>Lokalna historia i pamięć mają silny ładunek tożsamościowy i emocjonalny. Większość respondentów dostrzega wartość historii lokalnej i potrzebę jej silniejszego wyeksponowania w przestrzeni publicznej. Istnieje potencjał do rozwijania inicjatyw związanych z upamiętnianiem lokalnego dziedzictwa, ale brakuje instytucjonalnych narzędzi do jego upowszechniania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inwestowanie w lokalne projekty historyczne, działania archiwalne, wystawiennicze czy partycypacyjne. • Stworzenie przestrzeni fizycznej i cyfrowej umożliwiającej mieszkańcom dzielenie się zgromadzonymi zasobami. • Archiwum historii mówionej – zbiór nagrań audio/wideo wspomnień mieszkańców. • „Historie sąsiedzkie” – lokalne podcasty lub publikacje opowiadające o miejscowościach. • Wprowadzenie „Tygodnia Historii Lokalnej” – z wystawami, spacerami, warsztatami i zbieraniem wspomnień. • Tablice pamięci lokalnej (np. z kodem QR do materiałów online). • Wdrożenie działań animacyjnych i edukacyjnych - szkolne projekty dziedzictwa – angażowanie uczniów w poznawanie historii swojej miejscowości i regionu.
---	--	---

Bibliografia

Dubicki, P. (2021). Budżet obywatelski jako element partycypacji obywatelskiej. *Studia z Polityki Publicznej*, 8, 1(28), s. 91–105. doi: 10.33119/KSzPP/2021.1.5 [dostęp: 01.06.2025].

Narodowe Centrum Kultury, *Kultura – Interwencje. Programy dotacyjne NCK*. [online], dostępny w Internecie: <https://nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/kultura-interwencje> [dostęp: 01.06.2025].

Gaweł-Luty, E., Piekarski, G. (2019). Budżet partycypacyjny i jego pedagogiczny potencjał. Szanse – możliwości – bariery. *Colloquium*, 4, 29-44.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2025

